

AKuFF Hirmondó

Arbeitskreis ungarndeutscher Familienforscher
Magyarországi Németek Családfakutató Egyesülete
German Family Tree Researchers' Society in Hungary

XI. évfolyam, 31. szám

2015. november 7.

Tartalom

Az elnök előszava	3
Új tagok bemutatkozása:	
1) Baranyi Elek: A német Bácskától a szovjet Beregig	5
2) Tóthné Czimmer Ágnes bemutatkozása	9
Herczeg László: Kirándulás Mezőberényből Szemlakra	14
Dr. Petz Gábor: A kihirdetésről	16
Dr. Pencz Kornél: A MöBlang Saga	21
Dr. Cserfalvi Tamás: A magyarországi Schnörch családok eredete történelmi háttérrel (a Bánáti Határörvidéki források kutatásának különleges nehézségei)	50
Sétáló Ferenc: A családkutatásban szereplő „véletlen”-ről még egyszer	93
Herbert Brantner: A k.u. k. Osztrák-magyar Monarchia első világháborús anyakönyvei 1914-1918 - A halotti anyakönyvek leíratának megkérése	98
Amrein Ilona: A fordító kiegészítése	101
Franziska Milbich-Münzer: A Budai hegyvidékbe vándoroltak ki Baarból (Geisingen, Hondingen, Blumberg) Pesthidegkútra	103
Rudolf Keszler: Kurmainzi telepések a bajor-hesszeni határvidékről - A Majnától Magyarorszáig	115
Hunyady László: György Ilona emlékére	134
Tagsági hírek: Új tagok – 10 éve tagok	135
Új könyvek a könyvtárunkban	136
Képek az egyesületi találkozóról / Bilder von den Vereinstreffen	138

Az elnök előszava

15 év eltelt és még mindig itt vagyunk! Nagy dolog egy egyesületet ilyen sokáig fenntartani, úgy hogy nemcsak jogilag létezik, hanem tényleg működik és a tagságnak örömet okoz. Remélem, hogy a tevékenységünk Önöknek örömet okoz, mint például a Hírmondónak ezen száma, amely olyan vastag, mint egy könyv. Örülök és remélem, hogy megmarad ez a lendület, amellyel az érdekesebbnél érdekesebb cikkeket megkaptam. Ha a hosszabb-rövidebb írásokat olvassák, és örömük van benne, gondoljanak arra, mekkora örömet okoz egy ilyen kutatási beszámoló vagy más genealógiai témájú munka megírása, legyen Ön is szerző! Ami engem illet, gyakran nyúlok vissza a régebbi írásaimhoz, mert ezekben egy-egy téma jól össze van foglalva, sok háttérinformációval és összefüggéssel, ami a családfában egyáltalán nem, vagy nehezen látható.

15 év hosszú idő még egy ember életében is. Mi történt ebben a 15 évben? Egy maroknyi lelkes bácskai és tolna-baranyai családfakutató összejött a bajai MNÁMK egy kis termében 2000 novemberében és alapított egy egyesületet. 15 év alatt lényegesen megnőtt a taglétszámunk és stabilan 100 fő fölött van, már nem férünk be egy kicsiny terembe. Sajnos sok tagunkat gyászoljuk, akik elhagytak minket, ebből a számból sem hiányzik a nekrológ. De örülünk, hogy ezeket az embereket közös hobbinkon és érdeklődésünkön keresztül megismerhettük és hogy időt töltöttek el velünk. Céljainkhoz hűek maradtunk, mobil országos egyesület lett belőlünk. Számos újságcikk, helyi és országos tévéadás számolt be az egyesületünk tevékenységéről. Évente többször találkozunk az ország különböző részein, egyszer pedig már külföldön is voltunk. Ezáltal jobban megismerjük a magyarországi német településeket és történelmüket. Felejthetetlen pillanatokot élhettük meg Villánytól Elekig, Berkenyétől Mezőberényig, Veszprémtől Vaskútig, Szuloktól Nagyborzsönyig. Meglátogattunk igen kis településeket, mint például Ófalut, de olyan nagyvárosok, mint Pécs vagy a főváros is, többször is otthont adtak találkozóinknak. Ezek a találkozók lehetőséget adnak számunkra, hogy kicseréljük kutatási eredményeinket, személyes kapcsolatokat ápoljuk tagjainkkal, de arra is jó alkalom, hogy az ugyancsak mobil könyvtárunkat használjuk. Könyvtári állományunkra joggal lehetünk büszkéek, azt hiszem, az évek során a magyarországi német genealógia egyik legértékesebb könyvgyűjteményét hoztuk létre hazánkban. Arra kérem Önöket, járjanak nyitott szemmel, ha tudomást szereznek olyan könyvről, kiadványról, ami hiányzik a

gyűjteményünkéből, jelezzék felénk, igyekszünk megszerezni! Ebben a számban is beszámolunk az újonnan beszerzett könyvekről és e szám megjelenéséig remélhetőleg még több lesz. Öt kiadott könyv (Nagyárpádról, Elekről, Mecseknádasdról, Vaskútról és Gyomárról) és 31 száma az AKuFF Hírmondónak is az elmúlt 15 évnyi tevékenységünk eredménye. Az AKuFF-Hírmondó kezdetben csak egy fénymásolt füzet volt és most egy vastag, színes és természetesen kétnyelvű folyóirat. Köszönet a lelkes önkéntes fordítóknak, akik ezt lehetővé tették! Egyesületi lapunkat tagjaink mellett különböző kül- és belföldi szervezetek is megkapják, ezáltal rangot szereztünk a magyarországi német egyesületek körében. 15 év alatt megteremtettünk egy jól működő egyesületet, amely stabil anyagi alapokon áll, mindezt úgy sikerült megvalósítanunk, hogy a tagdíjakat nem kellett megemelnünk. Nehezebb idők járnak az egyesületekre, a tagdíjak és a pályázatokon elnyert pénzek mellett a személyi jövedelemadó 1%-ra is rá vagyunk utalva, kérem, gondoljanak az egyesületünkre, amikor az adóbevallásukat kitöltik!

Ezúttal valami újat láthatnak a német nyelvű címlapon. Az újság címét rúnairással is feltüntettem. Manapság divatos Magyarországon a régi magyar (székely) írást tanulni, ami tulajdonképpen helyes is, hiszen a magyarok kultúrájának része. De kissé túlzásba viszik, mivel például még települések névtábláit is elkészítik a rovásírással. Rúnairást használtak őseink 1500 évvel ezelőtt, bár a sváboknak már semmi közük hozzá, ugyanúgy, mint a mai magyaroknak a régi magyar íráshoz. Csak azt akartam demonstrálni, hogy nekünk is van egy régi írásunk, és ha nem is településnév-táblákon, de egy genealógiai-történelmi periodika címlapján akad számára hely.

Ajánlom, hogy az AKuFF Hírmondó mindkét nyelvű változatát lapozzák át, mert lehetnek hirdetések, fényképek, amik nem, vagy más formában találhatók meg a két változatban.

Dr. Pencz Kornél

ÚJ TAGOK BEMUTATKOZÁSA

1)

Baranyi Elek

Cím: 1081 Budapest, Szilágyi u. 3.

Tel.: 20/313-22-45

Mail: elek.baranyi@gmail.com

A német Bácskától a szovjet Beregig

Munkácson születtem 1981-ben, 16 éve élek Budapesten. Mindig is érdekelt a múlt az egyszerű családi legendáktól, a meghatározó történelmi eseményekig. Felmenőim kutatását körülbelül 3 éve kezdtem. Rövid idő alatt a 17. századig sikerült visszavezetnem felmenőimet, köszönhetően egyrészt a birtokomban lévő anyakönyvi kivonatoknak, egyéb dokumentumoknak, másrészt több felmenőm a Bacsinszky család tagja. A Bacsinszky családfa sok fórumon elérhető, tulajdonképpen bejárja az internetet (ezt a családi kapcsolatot már sikerült hiteles adatokkal is alátámasztani). Jelenlegi ismereteim szerint a felmenőim mind görög katolikusok. De mindig van egy kivétel: ükapám, Brandecker Ferenc római katolikus, ő egy bácskai német családból származott. Így bemutatkozásomban igyekszem az AKuFF profiljába illő családtagomról regélni egy keveset.

Mai szemmel nézve Brandecker Ferenc élete érdekesen és alapvetően szerencsésen alakult: 1874-ben született Bácskörtésen (Krusedlya/Kruschiwel), szülei Brandecker János és Nuber Anna-Mária. A századfordulón katonaként szolgált Budapesten, Piliscsabán és Munkácson. Vélhetőleg Bereg vármegyei szolgálatai alatt ismerkedett meg Torma Irmával, ükanyámmal (Bacsinszky unoka). Szép számmal maradt fenn szerelemtől izzó levelük. Nem is értem a levelek majd száz éves porosodása alatt hogyhogy nem gyulladt ki a padlásunk?! 1901 körül kötöttek házasságot. 1906-ban otthagyta a katonai szolgálatot. Eleinte segédjegyzőként és anyakönyvvezetőként, később már jegyzőként dolgozott nyugdíjazásáig a Munkácshoz közeli Beregsárréten (Kálnikon).

A Nagy Háború kezdetén ükapám az Uzsoki hágónál szolgált a Szurmay hadosztály vasútbiztosító osztagánál, mint főhadnagy. A háború után továbbra is Beregsárréten élt családjával, ám már Csehszlovákiában.

Érdekes kérdés számomra, hogyan lett (gyakorlatilag maradt) jegyző egy szláv ország falujában. Minden bizonnyal nyelvtudásának köszönhetően: a német, magyar és horvát nyelvek mellé elsajátította a ruszint később a cseh nyelvet. Azonban Goethe műveit továbbra is nagy szeretettel németül olvasta. A két háború között többször járt szülőfalujában többnyire családi események okán. 1938 novemberétől a Kárpátaljai Autonóm terület (állam)polgára 1939 tavaszáig, utána a Magyar Királyság állampolgára. 1945-től – akarva akaratlanul – egy következő szláv nyelv elsajátítására kényszerült. 1953-ban hunyt el a „szovjet” Munkácson.

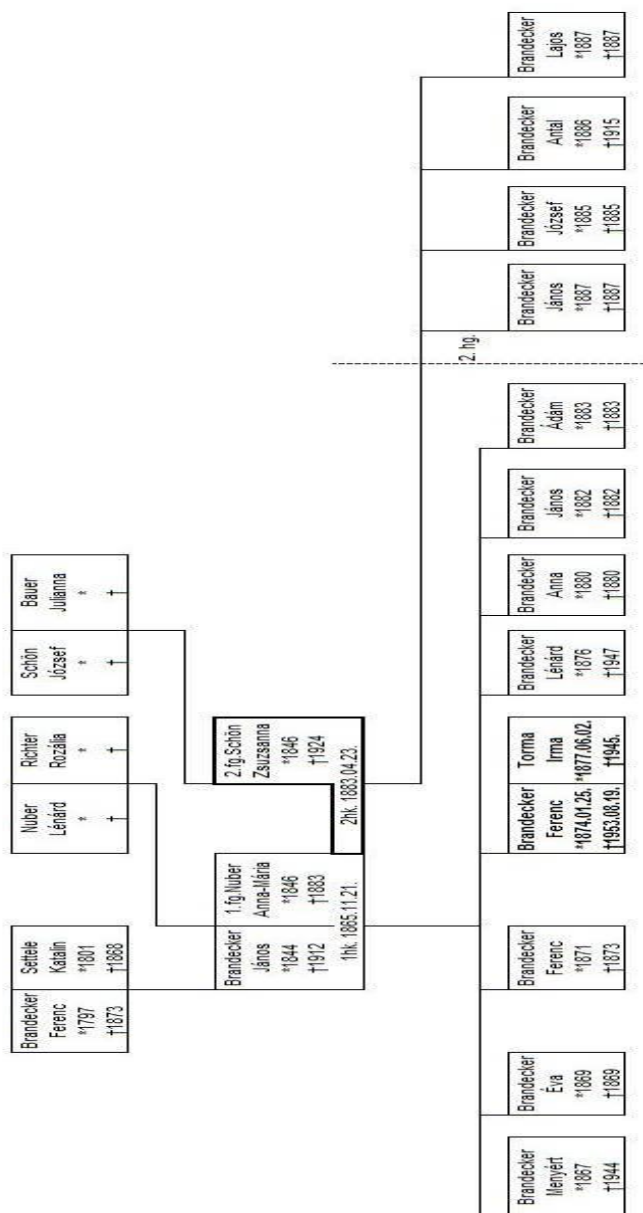
A fennmaradt családi jegyzetek, levelek szerint ükapámnak sok testvére, valamint féltestvére volt. Arról nincs információ, hogy az 1945 utáni leírhatatlan délvidéki tragédiáról kapott-e bármi értesülést testvéreitől/testvéreiről. Krusevlya jelenlegi állapota – finoman szólva –

szomorú: az eredetileg 1000 fős faluban kb. 10 ház áll még ilyen-olyan állapotban. Saját szememmel láthattam a falu templomának a helyét, ahol ükapámat és testvéreit megkeresztelték. Megrendítő élmény volt a szülőfaluja felkeresése.

Célom a testvérek leszármazottjainak felkeresése és természetesen ükapám felmenőinek kutatása.

***A következő oldalon látható a család eddig ismert
leszármazása***

2)

Tóthné Czimmer Ágnes

Cím: 4242 Hajdúhadház,
Kölcsey u. 15.

Tel.: 06-52-384-268,
06-70-9470-110,
06-30-507-5242

Mail: czimmer55@gmail.com

2014 ősze óta vagyok az AKuFF tagja. Egyre aktívabban kutatom családom múltját.

A Zimmerek és sok más német eredetű család Fegyvernek Annaháza nevű részén élt gyerekkoromban. Tudtam, hogy német ősökkel rendelkezünk, de egészen a közelmúltig abban a hiszemben éltem, hogy közvetlenül Németországból telepítette be ezeknek a családoknak az őseit gróf Szapáry József és felesége, báró Orczy Anna.

A család története már 40 évvel ezelőtt foglalkoztatott, akkor készítettem el az első családfát, amelyben 6 generáció szerepelt apám dédapjától, Zimmer Ádámtól egészen az akkor élt legfiatalabbakig. Az rendszeresen elhangzott egy-egy „sváb” név említésekor, hogy „ő is rokonunk”, de a kapcsolatokat nem ismertem. Gyerekkoromban, tévé nem lévén, sok estén hallgattam apámtól történeteket, amiket elraktároztam, és hatásukra egyre jobban szerettem volna elmélyedni a múltban – de erre csak 2007-től nyílt lehetőségem.

Akkoriban vittem fel számítógépre a meglevő családfát és egészítettem ki az azóta született rokonokkal, illetve néhány unokatestvéremmel megosztva javígtattam, pontosígtattam az adatokat. Az egyik ilyen, már javított tábla tudtomon kívül kikerült Kanadába Frank Zimmerhez, apám unokatestvéréhez, akinek szülei 1948-ban telepedtek ott meg. Voltak még mások is Kanadában és az USA-ban, én Ádám bácsiról, Tóni bácsiról és Marci bácsiról hallottam, de akkoriban még nem merült fel bennem a vágy családjaink összekapcsolására.

Frank 2008-ban, amikor egyik útján hazaérkezett Magyarországra, a visszaindulása előtt felhívott telefonon, közel egy órás beszélgetésünk alatt számos információval lettem gazdagabb, de a legfontosabb hír: hozott magával egy családfát, amit odakint készítettek, és egy rokonnál hagyta azzal, hogy majd eljuttatják hozzám. És állította Feri, hogy külföldön többen élnek, mint Magyarországon. Ha az általam akkor ismert rokonságot vesszük, akkor igaza is lehetett, főleg a kapott családfa adatainak tanulmányozása után jutottam erre a konklúzióra. Kicsit át kellett alakítanom, mert 26 darab A4-es lapból állt, s hogy kezelhető legyen, összeragasztottam a lapokat, hogy leporelló-szerűen lapozható legyen. Amikor összefésültem az én adataimmal, 90 új nevet tettem hozzá, de tényleg hatalmas adatbázis került így a birtokomba.

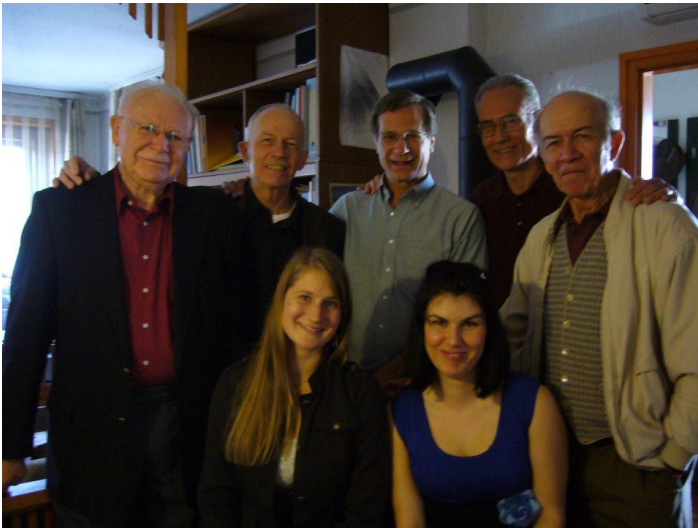
A további kutatás még az emlékek és a történetek begyűjtéséből állt. 2011-ben Feri hazatérésekor családi találkozót szerveztünk, azóta évente megismétljük, egyik évben kétszer is, és az idén már a 6. találkozóra került sor Szolnokon.

Ezekre Székesfehérvártól Hajdúhadházig, Pomáztól Dunavarsányig, Karcagtól Dunaharasztiig és Cegléd-től Fegyvernekig terjedő településekről gyűltünk össze. Magyarországon a legtávolabbi település, ahonnan minden találkozóra eljött unokatestvérünk férjével, gyerekeivel, a Vas megyei Káld. Szolnok két okból vált e találkozók központjává:

egyrészt ott három Czimmer leszármazott is él családjával, másrészt az érintett magyarországi településekről elég könnyen megközelíthető.

Ezeknek az összejöveteleknek Zimmer Feri vált a katalizátorává, és általa újabb külföldön élő rokonokat ismertünk meg. 2013-ban Mike, Joe és Vanessa Iacocca látogatott hozzánk. A két férfi édesanyja Zimmer Anna, nagyapjuk pedig Ádám bácsi, aki nagyapám, Czimmer Sebestyén testvére, és aki az 1920-as évek végén telepedett le Kanadában. Vanessa Joe lánya, aki akkoriban Skóciában tartózkodott, hamarabb ért ide, mint apjáék, akik Pennsylvania-ból érkeztek.

*Frank Zimmer, Engler Sebestyén, Joseph és Mike Iacocca, Engler Ferenc,
Vanessa Iacocca és Dr. Buránszki Dóra 2013-ban Szolnokon*

A következő évben Mike-on és feleségén kívül unokatestvéreik, Zimmer Mária lányai is ellátogattak hozzánk: Joanne, Marion és Carol Gauzer, és eljött Carol lánya Mary Clover is. Feri mindkét családot elvitte Fegyvernekre és megmutatta nekik azt a házat, ahol anyjuk annak idején született, és emigrálásukig éltek. Bemutatta nekik édesapám akkor 92, illetve 93 éves testvérét, Magdus nénit, aki még emlékezett a két lányra: Annuskára és Mariskára.

Mike Iacocca tervezett látogatása a következő állomás a családom kutatásában, amely 2013 februárjában egy újabb családfe elküldésével

kezdődött. Feritől megkapta mindkét eddigi családfát, és átdolgozta a maga ízlése szerint, azt akkor elküldte nekem lektorálásra.

A régi dokumentumok tanulmányozása Engler Ferencné Magdus néninél: Mike, a Gauzer lányok, és Clover 2014-ben.

Akkor még mindig csak az ezeken megörökített adatok és főleg a Feri által közvetített emlékek álltak a rendelkezésemre. De 2013 áprilisára, találkozásunk idejére az addig 4 oldalas Excel-tábla 14 oldalasra duzzadt, mivel hirtelen új forrásra tettem szert, és az egyik unokatestvértől, Ország Lászlótól új kiinduló adatokat kaptam. Tőle tudtam meg, hogy a Zimmerek 1846-ban költöztek Fegyvernekre a Szapáry grófék szervezte betelepítéskor. Nevezetesen Zimmer Domonkos és Jakab, valamint Domonkos fia, Ádám. Megtudtam tőle, hogy a két fiú apja Henrik Zimmer, anyja Magdaléna Angeli, és Regőcéről, illetve Bácskörtésről származnak. Megkaptam tőle Domonkos és Jakab esküvője (mindketten 1825. november 22-én Kunbaján esküdtek), házastársa és gyerekeik adatait, amely adatok kutatásaim nyomán tovább bővültek, tisztázódtak. És az új forrás a Family Search volt, amely segítségével aztán két hét alatt is már óriási eredményeket értem el.

Azt a bizonyos 14 oldalas családfát azóta tovább bővítettem úgy, hogy sok adatot még nem is vittem fel, csak folytatom a kutatást, és ma már 20 oldalon tudtam csak elhelyezni az információimat.

A további eredmények elérésében Bolvári Csabának van nagy szerepe, mert amikor Henrik kutatásában elakadtam, tőle kértem tanácsot a „hogyan tovább”-ra, és ő 15 oldalas levélben válaszolva rengeteg új információval lepett meg. Hozzá az online kutatásaim során úgy jutottam el, hogy minden forrást tanulmányoztam, többek között a MACSE és az AKuFF honlapját is, és mint az Angeli név kutatójára (mellesleg a Czimmer név is megtalálható volt az általa kutatott nevek között), Bolvári Csabára is rátaláltam. Segítség-kérésemre hamarosan kimerítő válasszal szolgált. Tanácsára regisztráltam a Kalocsa Főegyházmegyei Levéltárnál e-kutatóként, később a MACSE levelezői listája tagjaként kaptam sok apró segítséget, majd tavaly a Soroksári találkozó előtt az AKuFF-nak is tagja lettem, így azon az összejövetelen már én is részt vettem.

A Zimmerrek adatainak pontosítását jelenleg a MACSE-nél vállalt indexeléssel végzem, mellette a Family Search-től megkért 3 db 1846-1863 közötti időszakra vonatkozó Tiszabői mikrofilm tanulmányozásával folytatom, ahol a Fegyverneki templom felépültéig az anyakönyv-vezetés történt.

E két forrás bőséges adatai hatására felvetődött bennem az ötlet és egyre inkább elhatározássá terebélyesedik, hogy Fegyvernek településkönyvét elkészítsem. Több helyen találkozom fegyverneki kutatótársakkal, akiket családjuk múltja, kapcsolódásaik izgatnak, szeretnék a saját kutatásaim mellett nekik is segíteni.

Terveim szerint a település adatainak feldolgozása során pontosítom a család adatait és egy jó szoftver segítségével valódi családfát szeretnék létrehozni, megrajzolni.

Utoljára még megmutatom azt a képet, ami újabb lendületet ad, ha elfáradnék: a Fegyverneki Kálvári-dombon Zimmer Domonkos és Jakab által 1847-ben állított kereszt és a mai magyarországi és elszármazott rokonok képét:

Herczeg László:

Kirándulás Mezőberényből Szemlakra

Aki volt ez év június 27-én és 28-án a kihelyezett AKuFF szakmai napján az tudja, hogy Mezőberény még ma is többségében egy németek lakta település, és megtapasztalhatta azt is, hogy milyen kedves, barátságos, vendégszerető emberek lakják. Mezőberény és Szemlak kapcsolata 1818-ig nyúlik vissza. Ekkor 19 német evangélikus család költözött Szemlakra. Berényben a családok kinőtték a rendelkezésre álló földeket és a megélhetés további biztosítás érdekében ez volt a célszerű megoldás. Egyes esetekben egész családok, más esetekben a családok egy része is - mai szóhasználatnál élve - migráltak. A kapcsolat folyamatos volt a két település között.

Szemlak a Bánátban, Aradtól 25 km-re-nyugatra fekszik a Maros jobb partján, románul SEMPLAC. A 19. században a szemlaki elszármazott legények Mezőberénybe jöttek feleségért, a mezőberényi fiúk közül többen Szemlakra mentek menyasszonyért. Ezt a folyamatot időlegesen a politika megakadályozta mivel a háborúk miatt a határok nem voltak átjárhatóak. Szemlakon volt föld, ami biztosította a szorgalmas lakosság megélhetését. Boldogan és nagy egyetértésben éltek a római katolikusok, német evangélikusok, reformátusok, görög keleti vallásúak és az ortodox hitet követők. Akkor talán még nem is tudták mi az ökumenia, békességben elfértek egymás mellett, még a temetőik is sorban egymással határosan sorakoztak a település szélén. Az 1960-70-es évek nagy változást hoztak a német lakosság életében, mert megint közbeszólt a politika. Az akkori román vezetők kemény nyugatnémet márkáért elengedték a németeket az őshazába, így a számuk drasztikusan lecsökkent. Az akkori 3600 lakosú településen jelenleg 100 egynéhány magyarul alig tudó, német származású, evangélikus, idős kisnyugdíjas lakik.

Látogatásunkkal viszonzottunk egy év eleji berényi találkozót, amelynek keretében részt vettünk egy vasárnapi rendhagyó istentiszteleten. Rendhagyó volt, mert Walter Sinn német származású tiszteletes az igehirdetést, német, román, szlovák és miattunk magyar nyelven is tartotta. Szegény eklézsiának szegények a tagjai. Kántoruk sincs. A harangozást római katolikus vallású harangozó végzi, mert a németek közt nincs olyan, aki ezt fizikailag bírná. A szükség alakította ki azt is, hogy az istentisztelet alatt minden szükséges feladatot a Tisztelendő Úr egymaga végezzen. A kezdő éneket az orgonán maga játszotta, lesietve

a karzatról, elvégezte az oltár előtti szertartást, majd a harmóniumhoz ment, hogy kísérje saját magát. Ezután a szószéki igehirdetés következett több nyelven, majd újra vissza a harmóniumhoz játszani, ezt követően az oltári áldás következett, majd végül sietve újra felment az orgonához, hogy a befejező dallamokat eljátssza. Elgondolkoztató, és nagyon megható volt mindennek a részesének lenni. Én adatgyűjtés céljából mentem, hogy a német temető sírjait, elsősorban a régi 1800-as sírokat fényképezzem, menteni, amit még lehet. Ezzel gondoltam a meglévő adatbázisomat kiegészíteni. Úgy érzem sikerült, mert száznál is több 1900 előtti és közel száz közvetlen 1900 utáni síremléket kaptam lencsevégre. Walter Sinn Tisztelendő Úr a szemlakin kívül még négy szórvány településen hirdeti az ígét, nagy szeretettel és gondossággal, a hívek nagy öröme. Ha szükséges még a kórházba is ő viszi el az időseket, hogy segítsen. Nagyon megható volt látni az ott lakó egyszerű emberek összefogását, együvé tartozását, egymás segítségét és egyformán gondolkodását, vallási hovatartozás nélkül. A mindenható adjon Neki és híveinek kitartást, erőt és egészséget.

Amennyiben adója 1%-ával
szeretné az egyesületet
támogatni, kérjük, az alábbi
adószámot tüntesse fel
nyilatkozatán.

Köszönjük!

18360062-1-03

Dr. Petz Gábor:

A kihirdetésről

A családfakutatás során egyházi házassági anyakönyvi bejegyzések tanulmányozásakor a bejegyzés végén vagy a észrevételek rovatában gyakran találkozhatunk azzal, hogy a jegyesek valamilyen felmentést (*dispensatio*) kaptak. A felmentés általában kétféle lehet: egyrészt valamely házassági akadály alóli felmentés, másrészt a házassági kihirdetés, kihirdetések alóli felmentés. E cikkben a kihirdetés intézményét mutatom be, melynek többféle latin elnevezése ismert: *bannum*, *proclamatio*, *publicatio*, *denuntiatio matrimonii*, az anyakönyvekben gyakran: *promulgatio*.

Egy-két évtizeddel ezelőtt a katolikus szentmisék végén még évente többször hallottam ehhez hasonló közlést: „*Az Anyaszentegyház házasságot hirdet: helyben lakó Schneider Péter, Ádám és Weber Erzsébet fia templomunkban feleségül veszi helyben lakó Müller Annát, János és Beck Mária hajadon leányát. Hirdetjük őket másodszor.*” Mára már e szóbeli hirdetés a gyakorlatból – legalábbis környékünkön – jórészt kikopott.

A megköthető házasság előzetes, templomi, nyilvános közzététele a 12. századi francia egyházi szokásjogban gyökerezik. Célja az esetleges házassági akadályok felderítése volt, azaz hogy ezek az akadályok az egyházi hatóság tudomására jussanak. A kései középkorban, anyakönyvezés hiányában okiratilag még nem volt vizsgálható, hogy a házasulandók példának okáért nem közeli rokonai-e egymásnak, vagy valamelyikük nem házas-e már. Ezért a készülő házasságot a hívek, a helyi közösség tudomására hozták, hogy azok jelezzék, ha valamilyen akadályról tudomásuk van. A hívek pedig kötelesek voltak a tudomásukra jutott akadályt az egyházi hatóságnak jelenteni. E kötelezettség a katolikus egyházjog szerint a mai napig fennáll.

III. Ince pápa 1215-ben a IV. lateráni zsinaton a kihirdetést az egész egyházra kiterjesztette, úgy hogy a plébániatemplomban egyszeri hirdetési kötelezettséget írt elő. A tridenti zsinat (1545-63) már háromszoros hirdetésről rendelkezett. A kihirdetéseknek a plébániatemplomban, szentmise keretében, három egymást követő vasárnapon, illetőleg parancsolt ünnepen (amikor a hívek számára kötelező a szentmisén való részvétel) kellett történnie, és a jegyesek saját illetékes plébánosa végezte. Ha a felek különböző helyen laktak, akkor mindkét helység plébánosa hirdetni volt köteles. A magyar részleges

katolikus egyházjog az egyházi törvénykönyv 1917-es megjelenéséig ádvent és nagyböjt idején (zárt idő, tiltott idő) a házasságkötéssel együtt tiltotta a kihirdetést is. A kihirdetésben meg kellett említeni a házasulandók nevét, szüleiket, lakhelyüket, állásukat és korukat, valamint hogy hányadszor történik a hirdetés. Mellőzendő volt viszont minden olyan körülmény, amely a jegyesekre sértő, vagy megszégyenítő lett volna, mint például a törvénytelen születés. Ha a kihirdetések megtörténtek és nem derült fény házassági akadályra, a harmadik kihirdetést követő naptól a házasság megköthető volt. A kihirdetések jogszerűtlen elmaradása a házasság érvényes voltát nem érintette, ha más házasságot érvénytelenítő akadály később sem merült fel, pusztán a kihirdetés hiánya miatt a szentségi házasságot nem lehetett semmisnek nyilvánítani. Más súlyos következménnyel viszont fenyegetett: a mulasztó plébánost hivatalából három évre felfüggesztették. Ezért és a valós élethez történő alkalmazkodás miatt is szükséges volt a kihirdetések elmaradásának megengedése, amely a felmentéssel történhetett.

A kihirdetés alóli felmentés (*dispensatio in bannis*) megadása a megyéspüspök joga volt. A felmentési okokat a tridenti zsinat törvényei kimerítően nem szabályozták, de az egyházi gyakorlatban a következők alakultak ki. Mindhárom kihirdetés alól akkor lehetett felmentést adni, ha attól kellett tartani, hogy a házasságot gonosz szándékkal meg akarják akadályozni; vagy olyan személyek keltek egybe, akik régóta együtt éltek és a közvélemény már házásoknak tartotta őket. Egy vagy két kihirdetés alól akkor adtak felmentést, ha az a jegyeseket nevetségessé tette volna, például a rendkívüli nagy korkülönbség miatt; vagy ha a kárukra válnék; ha az egyik fél veszélyesen megbetegedett; ha a menyasszony közel volt a szüléshez; vagy ha a kihirdetési idővel járó késedelem veszélyeztette volna a házasságkötést. A püspök felmentést adhatott a tiltott időben történő hirdetés alól is. Valamelyik fél fenyegető közeli halála esetére a felmentés megadásával az esperes vagy más kijelölt lelkész volt megbízva.

A XV. Benedek pápa által 1917-ben hatályba léptetett Egyházi Törvénykönyv (Codex Iuris Canonici) megtartotta a tridenti zsinat kihirdetésre vonatkozó rendelkezéseit, de sok részletszabállyal bővítette azt, főként a jegyesek lakóhelyére, a hirdető pap illetékességére, a hirdetés idejére és helyére vonatkozóan. Lehetővé tette ezen felül, hogy az élőszóval történő hirdetés helyett a püspök engedélyezhesse a templom ajtajára történő, nyolc napon át tartó kifüggesztést is. A felmentési kérelmet a plébános terjesztette fel a püspökhöz. Ha bizonyos volt, hogy a

házassággal szemben semmiféle akadály nem merült fel, a püspök megadhatta a felmentést, anélkül hogy egyéb törvényszerű okot kellett volna hozzá bizonyítani. A felmentési okok köre is bővült: mindhárom hirdetés alól felmentés volt adható uralkodócsaládok tagjai, illetőleg főrangú személyek egybekelése esetén; vagy akkor, ha a polgári házasságkötés ideje már ki volt tűzve, és ezáltal a kizárólagos polgári házasság veszélye fenyegetett. Két vagy egy hirdetés alól való felmentéshez elegendő ok volt, ha a három hirdetés bevárása a házasulandóknak lelki, becsületbeli vagy vagyoni hátrányt okozott volna. Megállapították a kihirdetés időbeli hatályát is: ha hat hónapon belül nem jött létre a házasság, a kihirdetést meg kellett ismételni. A törvénykönyv a hirdetések elmulasztásáért nem szabott meg büntetést.

A II. János Pál pápa által 1983-ban hatályba léptetett és jelenleg is irányadó új Egyházi Törvénykönyv már nem rendelkezik a kihirdetésről, csak annyiban, hogy a jegyesvizsgálat és a házassági hirdetések szabályozását a püspöki konferenciák hatáskörébe utalja. Ma hazánkban a házasság előtti hirdetésről az Egységes katolikus anyakönyvezési szabályzat szól, miszerint arról az anyakönyvben említést tenni nem kell, időpontjai vagy a hirdetményi kifüggesztés tartama a jegyesek naplójába jegyzendő be.

A protestánsok (evangélikusok és reformátusok) házasságára vonatkozó szabályokat II. József császár 1786. március 6-án kelt pátensében adta ki. E szabályok Magyarországon egészen 1895. szeptember 30-ig hatályban maradtak. A pátens is megkövetelte a háromszori kihirdetést, a kánonjogi szabályokkal lényegében egyező módon. A házasulandó felek felmentésért is folyamodhattak, de nem egyházi, hanem világi hatósághoz. E hatóságok a királyi helytartótanács, a megyék és a kerületi tisztikarok, később a vallás-minisztérium, a megyei hatóság és a városi tanácsok voltak. A felmentés megadásához a feleknek előbb a hatóság előtt esküt kellett tenniük arról, hogy közöttük semmiféle házassági akadály nem ismert. A hatóság a felmentésről írásos bizonyítványt adott ki, melyet az összeadó protestáns lelkész köteles volt elfogadni. A pátens viszont súlyosabb jogkövetkezményt fűzött a kihirdetések jogszerűtlen elmaradásához, mint a katolikus egyházjog: e nélkül a házasság semmis és érvénytelen volt. Ettől eltérően az erdélyi református egyházban a kihirdetések elmulasztása csak tiltó akadályt képzett, azaz nem tette semmissé a házasságot, továbbá a felmentés ügyében egyházi hatóság járt el.

Hazánkban a polgári házasságkötést a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. törvénycikk vezette be, amely 1895. október 1-jével lépett hatályba. A házassági törvény is kötelezővé tette az előzetes kihirdetést, e nélkül tilos volt házasságot kötni. Közigazgatási hatóság a kihirdetés alól felmentést adhatott. A részletszabályokat az állami anyakönyvekről szóló 1894. évi XXXIII. törvénycikk tartalmazta. A kihirdetés az anyakönyvvezető hatáskörébe tartozott. A kihirdetés az anyakönyvvezető hivatalos helyiségében és a községházánál, nyílt helyen tizennégy napig tartó kifüggesztéssel történt. Nagy- és kisközségekben a kihirdetést a kifüggesztés ideje alatt két vasárnapon a községházánál a község előjárósága egy tagjának élő szóval is teljesítenie kellett. A kihirdetés alól a törvényhatóság első tisztviselője adhatott felmentést. Ehhez a házasulóknak ki kellett jelenteniük, hogy legjobb tudomásuk szerint köztük házassági akadály nem forog fenn. Ha mégsem kaptak felmentést, ennek érdekében a belügyminiszterhez fellebbezhettek.

A 20. század első felében nyomtatott katolikus házassági anyakönyvi kivonatok *Observationes* (Észrevételek) rovata így szólt: *An promulgati, vel dispensati in bannis vel aliquo impedimento?* (Voltak-e és mikor hirdetve, vagy valamely házassági akadály alól felmentve?) Az erre adott válaszok a kihirdetés tekintetében ilyenek, vagy ehhez hasonlóak voltak: *Sunt promulgati.* (Hirdetve voltak.); *Ter promulgati.* (Háromszor hirdettettek.); *Sunt dispensati a promulgationibus.*; *Sunt dispensati in bannis.* (A kihirdetés alól felmentettek.); *Semel promulgati. A bannis duobus dispensati dato 2/2 885. nr. 338.* (Egyszer hirdetve. Két hirdetés alóli felmentés kelt 1885. II. 2-án 338. számon.)

A kihirdetéshez érdekes népszokások is kapcsolódtak. Az Ormánságban a jegyeseknek illet saját hirdetésüket legalább egyszer meghallgatni, hogy házasságuk boldog, gyermekeik pedig süketek ne legyenek. Ezzel szemben Göcsejben a templomi szertartásról épp a hirdetés előtt távoztak el a házasulandók. Erdélyben sok helyen nemcsak a jegyesek, de még a velük egy fedél alatt élők sem mentek a kihirdetésekre.

A családfakutató számára sajnálatos módon a kihirdetési felmentésről szóló anyakönyvi bejegyzések csak a puszta tényt közlik, a felmentés okait nem tartalmazzák. Mégis érdemes e bejegyzésekre is figyelmet fordítani, hiszen ezekből, ha nem is konkrét következtetéseket, de legalább is értékes sejtéseket nyerhetünk a kutatott személyekre vonatkozóan. Sejtéseinket pedig további kutatással akár igazolhatjuk is.

Források:

Tokody Ödön: Katolikus egyházjogtan, Temesvár, 1876.
Dr. Konek Sándor: Egyházjogtan kézikönyve, Budapest, 1889.
Dr. Dárday Sándor: Igazságügyi törvénytár, Budapest, 1892.
Dr. Sipos István: Katolikus egyházjog, Pécs, 1938.
Dr. Sipos István: A katolikus házasságjog rendszere, Pécs 1940.
Bánk József: Kánoni jog II., Budapest 1963.
Erdő Péter: Egyházjog, Budapest, 1991.
Magyar Katolikus Lexikon IV. kötet, házassági hirdetés címszó
Ezer év törvényei: www.1000ev.hu

AZ EGYESÜLET KIADÁSÁBAN MEGJELENT KÖNYVEK:

1. **Riszt András:** Nagypápa község családkönyve 1723-1945
2. **Ament Andor:** E L E K benépesítése a törökvész után (1724-1800)
3. **Amrein Ferenc - Amrein Ilona - Auth Szilvia:** A Baranya megyei katolikus települések Mecseknádasd és Óbánya családkönyve 1721-2007
4. **Stefan Rettig - Josef Skribanek** ☩ : Vaskút családkönyve 1772 - 1947
5. **Maléth István:** Gyoma evangélikus családkönyve 1835-1918

	<u>Áruk tagoknak</u>	<u>egyesületen kívülieknek</u>	<u>külföldre</u>
1.	3.000, - Ft	3.500, - Ft	25 €
2.	1.500, - Ft	2.000, - Ft	10 €
3.		ELFOGYOTT!	
4.	9.900,- Ft	9.900,- Ft	59 € (AKdFF-nél)
5.	4.700,- Ft	4.700,- Ft	25 €

+ postaköltség

**A könyvek megvételével az AKuFF könyvkiadási
tevékenységét támogatja!**

Dr. Pencz Kornél:

A Mößlang-Saga

Bevezetés

15-16 éves lehettem, amikor a Magyar Televízióban ismételték a John Galsworthy Forsyte Saga c. családregényéből készült angol tévésorozatot. Nagyon lelkes lettem és az eredeti trilógia vaskos köteteit és a folytatásokat (Modern komédia, Hattyúdall) is elolvastam. Bár akkor még nem foglalkoztam családfakutatással, már akkor érdekelt a dolog és ezért különösen tetszett a mellékletben szereplő Forsyte családfa, annak ellenére, hogy az író találta ki. Soames Forsyte, a főszereplő, aki az angol nagypolgár megtestesítője, akinek a pénz és az üzlet mindenekfelett állt, megváltozott, a pénzével pöffeszkedő procc ember egyre családcentrikusabb lett és öregemberként a gyökereihez is visszatért, családfakutatással foglalkozott és még a régi temetőt is felkereste Dorsetben, ahol a 200 évvel korábban élt ősei nyugodtak. Talán ez volt az a jelenet, amely a legmélyebben megérintett.

A 20. század első két évtizedében sok hasonló család- vagy tudlajdonképpen társadalomregény keletkezett, melyben több generáción keresztül mutatják be egy-egy polgárcsalád felemelkedését és bukását. Németországban ilyen Thomas Mann regénye a „Buddenbrook ház”, Franciaországban Roger Martin du Gard írta meg „A Thibault család” történetét, s Magyarországon Tormay (Krenmüller) Cécile „Az öreg ház”-at.

De hogyan lehet egy sváb családról egy ilyen regényt írni? Csakis sok fantáziával. Egy ilyen nemzetségben is sok érdekes esemény történt, mint például maga a kivándorlás, de ezt nem dokumentálták részletesen, vagy egyáltalán nem jegyezték fel róla bármit is. A vidéki népesség – mindegy, hogy németek vagy magyarok vagy szerbek – élte az életét, dolgoztak, a földműves a földeken, az iparos a műhelyében, néha elmentek a piacra a legközelebbi nagyobb településen, vagy a fiatalembereket elvitték katonának, akik így idegen országokba kerültek, hogy ott haljanak meg, vagy túléljék azt. De gyakrabban fordult elő, hogy az emberek a kis falvaikban maradtak, nem történt velük semmi érdekes, nyomtalanul éltek és haltak.

A városban azonban sokkal több minden történt, minél nagyobb a város, annál több a lehetőség a felemelkedésre, annál változatosabbak az

események – és sokkal inkább dokumentálták. Hivatalokban, céhekben, háztulajdonosi listákban és már igen korán újságokban.

Szerencsére az őseim között nekem is van egy családom, akik viszonylag korán elpolgárosodtak és ezáltal jobban megismerhettem az életüket: a Mößlangok. Hogy hogyan jutottam ezen őseim nyomára, azt az AKuFF-Hírmondó egy korábbi számában bemutattam, ez egy genealógiailag nagyon tanulságos történet volt. Csak egy rövid összefoglaló: tíz év után sikerült megtalálnom, hogy Georg Igert ősapám felesége honnan származott. Theresia Mößlangnak hívták és Neulerchenfeldben született, ami akkoriban Bécs egyik külvárosa volt, az óbudai Georg Igert ott vette őt feleségül, aztán 1811-ben, közvetlenül a házasságkötést követően Bajára költöztek.

Az utóbbi években fáradságot nem ismerve nyomoztam a Mößlangok származása és leszármazása után. Mára nagyrészt elkészültem vele, természetesen kisebb részleteket még hozzá lehet tenni.

A következő írásom e bécsi nemzetség több mint 200 éves történetét mutatja be a különböző források adatai alapján. Megengedtem magamnak, hogy a családtörténetet néhány helyen a fantáziám segítségével kiegészítsem. Nem regény, de vázát képezheti egy családi eposznak, melynek az lehetne a címe, hogy a **Mößlang Saga**.

I. Származás

E katolikus család gyökereit Németország legnagyobb tavánál, a Boden-tónál találjuk. Akkoriban is, akárcsak ma, különböző névvariánsok léteztek és terjedtek el, mint Möslang, Messlang, sőt Mössnang, mindegy, hogy melyik mai országot nézzük, Németországot, Ausztriát vagy Svájcot.

A nemzetség eredetét Hugo Sturm tanár Svájcban feltételezi. A családnevet a Mosnang településnévből (St. Gallen Kanton, Svájc) vezeti le, azzal az indoklással, hogy a -lang és a -nang utótagok felváltva szerepelnek település- és családnevekben, a régebbi forma a -nang, amely pedig a még régebbi –wangból ered¹. Tény, hogy Mosnang település nevét

---

¹ „Die Möslang in Winterstetten” H. Sturm kézírata, digitalizálta és rendelkezésre bocsátotta Frank Leiprecht, online is www.leiprecht.de

a helybeliek Moslignak ejtik¹, tehát „l“ és „n“ tényleg felcserélődik. Az ófelnémet „wang” egy elkerített rétet, bozótost jelent², nagyon gyakran előfordul a délnyugatnémet rész településneveiben. Möslang nevű családok máig igen gyakoriak Ausztriában Vorarlbergben, valamint Németországban az Allgäuban és Svábföldön.

Werner Hacker művéből³ tudtam, hogy Möblang őseim az Allgäuből jöttek, méghozzá a FRIESENHOFEN nevű faluból, ami ma Leutkirch településrésze. Szerencsére a Bécsbe vándorolt őszám, Karl Möblang keresztelését meg sikerült találnom a mormonok hatalmas adatbázisában a www.familysearch.org honlapon. Hacker művében az állt, hogy négy testvér költözött Bécsbe: Karl, Johann, Franz Josef és Kreszentia, valamennyiük keresztelési adatát megtaláltam, így helyes volt, amit Hacker más dokumentumok alapján meg tudott állapítani. Később az eredeti anyakönyvekbe is be tudtam tekinteni és így előbb a mormon adatok helyességét ellenőriztem, majd viszont minden releváns adatot kigyűjtöttem – ősokeket és leszármazottakat, akik Friesenhofenben maradtak.

A négy testvér szülei, Anton Möblang és Margaretha szül. Kimmerle 1743-ban házasodtak (hónap és nap nélkül, az előző bejegyzés májusi volt) Friesenhofenben. Csak a menyasszony volt friesenhofeni, 1718. március 4-én, Bernhard Kimmerle és Anna Gostler lányaként látta meg a napvilágot. Az ifjú férj, „Meslangerként” írva, a szomszédos Winterstettenből jött. Leutkirch körül sok kisebb település van, melyek között a mozgások viszonylag gyakoriak voltak, sűrűn fordult elő, hogy a fiatalok egy másik faluból kerestek maguknak párt. Bernhard Kimmerle is Engerzhofenből származott, hogy Anna Gostler valódi friesenhofeni volt-e, nem lehet megállapítani, mert ugyan a falu anyakönyvei 1611-ben kezdődnek, de 1654-1711 között nincsenek keresztelési, házassági és halotti anyakönyvek.

Winterstettent tekinthetem a rokonságom igazi szülőfalujának, ott éltek Anton szülei, Josef Möslang és Anna Maria Vogler (Herlzhofenből).

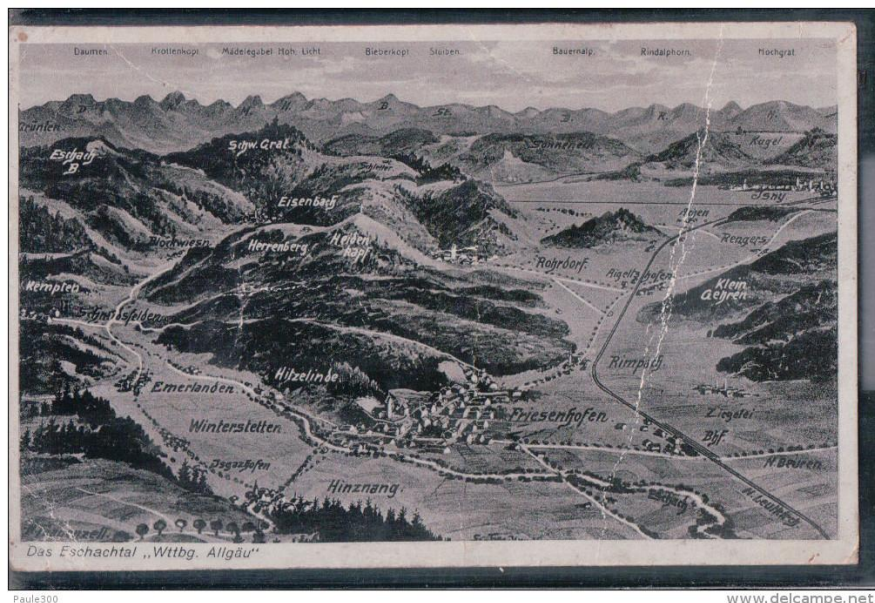
---

¹ z.B. www.guggemusigmoslig.ch, nem azt mondják „in Mosnang”, hanem „z’Moslig”

² <http://www.daniel-stieger.ch/flurnamen.htm#w>

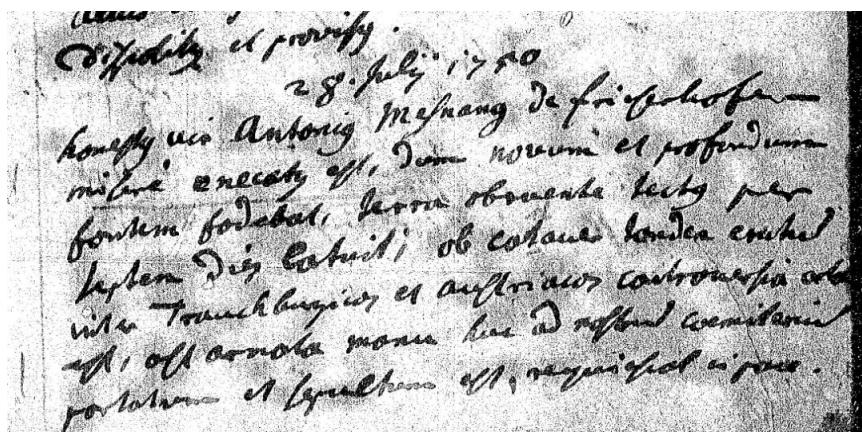
³ Werner Hacker: Auswanderungen aus Oberschwaben, Stuttgart [u.a.]: Theiss, 1977

Friesenhofen és környéke egy régi képeslapon (Forrás: www.delcampe.de)

Anton Mößlang és Margarethe Kimmerle házaspárnak öt gyereke volt: Maria (*1744), Franz Josef (*1745), Johann (*1746), Kreszentia (*1748) és Karl (*1749), mindegyikük megérte a felnőttkort, ami kész csoda az akkori gyermekhalandósági arány ismeretében. Úgy tűnt, hogy a család sokáig élhet lélekharang nélkül – az utolsó temetés Anton anyjái volt 1733-ban – amikor teljesen váratlanul bekövetkezett a szerencsétlenség. Anton Mößlang balesetben vesztette életét mindössze 30 évesen, 1750. július 28-án. A halotti anyakönyvi bejegyzés lényegesen hosszabb, mint egyébként szokott lenni. Arról számolnak be, hogy kútásás közben a leomló föld maga alá temette és meghalt. Gyötrelmes halál, tragédia a családnak.

Anton Möslang (Mesnangként)halotti bejegyzésének fotókópiája a friesenhofeni anyakönyvből

Dr. Petz Gábornak és a bajai Szent József templom plébánosának, Fekete Szabolcsnak segítségével a fenti szöveget a következőképpen tudtuk értelmezni (köszönet nekik érte!):

28. Julij 1750

honestus vir Antonius Mesnang de friesenhofen
 miseri enecatus est, dum novum et profundum
 fontem fodebat, terra obovente tectus per
 septem dies latuit; ob [ab?] cotane [?] tandem .....
 inter Trauchburgicos et Austriacos controversia ...
 est, ost [ast] armata manu ... ad ... coemiteriu
 portatus et sepultus est, requiescat in pace.

Hozzávetőleges fordítás

tiszteletre méltó férfi Antonius Mesnang Friesenhofenből
 szerencsétlen módon (nyomorúságosan) meghalt, midőn egy új és mély
 kutat ásott, a ráhulló föld betakarta [és]
 hét napon át rejtette, azért ..... végül .....
 a trauchburgiak és az osztrákok vitája (veszekedése) [miatt]
 mégis fegyveres kézzel (felfegyverezve, fegyveres őrizettel) .... a
 ...temetőbe vitték és eltemették, nyugodjék békében

Nem volt mit tenni, a gyerekeket el kellett tartani, a fiatal özvegy újraházasodott – hol és mikor, még nem tudom – Johann Michael Altenrieddel, aki ugyancsak bognár volt, mint az elhunyt első férj. 1751 és 1762 között nyolc gyerek jött világra ebből a házasságból. Mivel anyai ágon ők is a rokonaim, az ő leszármazottaikat is kutattam, de a Mößlangok története tulajdonképpen véget ért Friesenhofenben. Margarethe Kimmerle még sokáig élt Altenriednéként, 80 éves korában 1798. december 23-án halt meg Friesenhofenben, akkoriban nem volt az első házasságából egy gyereke sem a településen.

Nem tudjuk, hogy a Mößlang testvérek hogyan cseperedtek fel Friesenhofenben, hogy jó vagy rossz volt a kapcsolatuk a mostohaapjukkal. Azt sem tudni, hogy milyen okból döntöttek az elköltözés mellett, azonban említésre méltó, hogy a friesenhofeni gazdaságot az Altenried-leszármazottak vezették tovább, de a féltestvérek között is akadt „kivándorló”. Azért írom idézőjelesen ezt a szót, mert a Német-Római Birodalom területét nem hagyták el, csak a Trauchburgi Grófságból, az Isny Apátság földesúri tulajdonából költöztek máshová. Az egyik féltestvér, Johann Michael Altenried (*1754) Felső-Ausztriába költözött és 1799-ben herzogburgi illetőségű volt – ezt a települést több osztrák családfakutató segítségével sem sikerült beazonosítanom –, a másik, Bernhard Altenried (*1762) a Mößlangokkal Bécsbe költözött, de nem felel meg a valóságnak, hogy ő a sokkal idősebb féltestvérét, Kreszentia-t vette feleségül, ahogy az – bizonyára az eredeti forrás alapján – Hackernél szerepel.

Hogy mikor érkezett Bécsbe Margarethe Kimmerle öt gyereke, nem ismeretes. Hackernél fel vannak sorolva, de nem egy olyan dokumentum alapján, amely az elköltözésükkel van összefüggésben, hanem mert 1799. január 3-án örökölték – talán a december 23-án meghalt anyjuk után.

Az sem ismert, hogy mind az öten egyszerre költöztek volna el. Az első bécsi dátum velük kapcsolatban az, amikor 1772. január 19-én a legidősebb testvér, Franz Josef Mößlang megházasodott. Aztán következett 1774. szeptember 18-án Johann, 1780. június 5-én Karl, 1785. november 6-án Kreszentia és végül Bernhard Altenried 1794. június 28-ai házasságkötése.

Mindannyian a mai Bécs területén éltek, de akkoriban a tulajdonképpeni város a városfallal körülvett rész volt, a falakon kívül voltak a külvárosok, melyek tulajdonképpen közvetlenül a fal után kezdődtek, de mindig földesúri tulajdonban voltak és olyan települések, melyek önállóak voltak.

Ezekben az elő- és külvárosokban, melyeket a 19. század folyamán Bécshez csatoltak, élt tehát az öt testvér és a leszármazottaik.

Nem tárgya ennek az írásnak, hogy minden egyes leszármazottat minden adatával felsoroljak. Arra törekedtem, hogy a Mößlangokat tipizáljam és néhány családot és egyes személyiségeket, illetve személyes sorsokat megvilágítsak. Az egész családfa megtekinthető az Ancestry.com honlapon a következő címen:
<http://trees.ancestry.com/tree/84175127/family>,

ld. a QR-kódot is.

II. A bognárok

A Mößlang nemzetséget bognár-dinasztiának is tekinthetjük, bár természetesen nem minden tagja gyakorolta ezt a mesterséget, mindenesetre ez a foglalkozás évszázadokon keresztül öröklődött, sőt még a női ágakon is.

Az első ismert Mößlang is, Josef, aki Winterstettenben élt, bognár volt, a fia, Anton, ugyancsak, Friesenhofenben. Talán Friesenhofen községnek mesterre volt szüksége, azért költözött oda Anton, az apja tovább vezette a winterstetteni műhelyt, amit aztán Anna Maria Grimm-mel való második házosságából származó, Johannes nevű fia örökölt meg. Itt minden generációban továbbvitték a fiúk a mesterséget, egészen a 20. századig, az utolsó bognármester Alois Mößlang (1881-1967) volt, de utódai is hűek maradtak a fához, mivel fia, Alois (1919-2009) a „Mößlang ülőbútor“ nevű céget vezette, ami máig létezik ezen a településen.

Friesenhofenben, amikor Anton Mößlang tragikus körülmények között meghalt, az özvegye Altenried bognármesterhez ment feleségül, tehát a műhely nem maradt üresen. Így kialakult egy második bognár-ág, amely minden bizonnyal az 1870-es évekig fennmaradt, akkoriban élt Franz Xaver Altenried (* 1828, oo 1870 Maria Magdalene Moesle), aki bognár volt, hogy fia, Bernhard is ezt a foglalkozást választotta-e, még nem tudtam kideríteni.

Anton három, Bécsbe költözött fia közül kettő bognár volt. (Franz) Josef Mößlang viszonylag fiatal volt, még csak 50 éves sem, amikor 1794-ben Währingben meghalt. Bécsnek ebben az elővárosában lakott (ma 18. kerület) feleségével, Theresia Mantelbrechtlerrel, nyilvánvalóan nem voltak gyermekeik, mert a környező plébániákon nem találtam kereszteléseket és később sincs olyan bécsi ága a nemzetségnek,

amelyet Franz Josephez lehetne hozzárendelni. (Franz) Josef röviddel halála előtt felajánlott hadikölcsönként két forintot¹, egyébként nincs semmi egyéb információnk az életéről.

Az igazi bécsi Möblang bognár dinasztiát Karl alapította, aki Neulerchenfelden telepedett meg, amely ma Ottakringgel közösen Bécs 16. kerületét képezi. Ő volt az én ötödik ősapám (242-es Kekulé-szám), akinek a lánya Bajára került. A többi gyereke azonban Bécsben, illetve Neulerchenfeldben maradt, ahol a háza egy igazi Möblang-fészek volt. A Neulerchenfeld 112-es telken, ami később Feldgasse 112., majd Feldgasse 49. lett, illetve 1883-tól maig Gaullachergasse, állt a család háza, amely „Az arany kocsizhoz” nevet viselte². Az 1780-as években Karl már háztulajdonosként említik ezen a címen, Anna Maria Fiegelmüllerrel kötött második házasságából származó fia, ugyancsak Karl (1798-1873) vezette itt tovább a bognárműhelyt. Halála után azonban a ház valószínűleg üresen állt, talán a lakásokat bérbe adták, mert 1877-ben tulajdonosként „Mössläng Carl örökösei” vannak megadva³, de tudjuk, hogy Karl Möblang fiai már nem éltek itt. A ház egyemeletes volt és 9 lakásból állt. Talán a műhely is itt maradt, mert (Johann) Paul nevű fia szintén bognár volt, de neki már saját háza volt a szülői ház közelében, a Feldgasse (Gaullachergasse) 32 szám alatt⁴. 1883-ban az örökösök a régi házat 16.500 fl. értékben eladásra kínálták.⁵, 1888-ban a tulajdonos ifjabb Georg Lenneis volt, aki Karl egyik fiának, Franznak a sógora volt⁶.

A ház ma már nem áll, mert a telket Bécs város önkormányzatának elidegenítették, amely ott egy, még ma is létező iskolát építtetett, mely 1897-ben nyitotta meg kapuit. A Gaullachergasse 32-es

---

¹ Wiener Zeitung 1794. május 28., 1594. oldal

² Neuer, verbesserter Häuser-Schema der k. k. Haupt- und Residenzstadt Wien mit ihren 34 Vorstädten, allen Neubauten und den angränzenden nahen Ortschaften, bearb. und hrsg. von Carl Schwab - Wien : Singer und Goering, 1843

³ Häuser-Schema der K. K. Reichs-Haupt- und Residenzstadt Wien : mit deren zehn Bezirken und den Vororten - Wien : Zamarski, 1877

⁴ ugyanott

⁵ Wiener Zeitung, 1888. január 18., 25. oldal

⁶ Bécs elővárosainak telekkönyve - 1888

szám alatti házat Johann Paul lánya, Anna örökölte 6450 fl¹ értékben, amit aztán ő bérbe adott.

Az utolsó bognár tehát Johann Paul volt, akinek csak egy lánya volt – róla még később mesélek. A kocsik, melyeket a Mößlangok állítottak elő, valószínűleg nevesek voltak, lásd a következő reklámot.

Verfeinerungs-Depot für In- und Ausland:
J. B. Filz' Sohn, Parfumerie,
Wien, Graben 27. 36596

Wagen und Pferdegeschirre.

Ein fast neuer Landau und Broom, gebaut vom Hof-
Wagnermeister Mößlang. Achsen und Schlosserarbeit
vom Hofschlosser Durda und Sattler Armbruster, dann
ein paar silberplattirte englische Pferdegeschirre und
ein paar Lederdecken mit Schellengeläute, dann ein
lichter Bretterwagen mit 2 paar Pferdegeschirre und
mehreres altes Riemenzeug ist zu verkaufen, Josephstadt,
Widenburggasse Nr. 14. 365:0

Die erste
Goldene

(Hirdetés a Neuen Fremden-Blattban 1871. március 28-án)

Franz (*1838), Johann Paul testvére is „fás“ szakmánál maradt, foglalkozása asztalos volt, később megalapította a „Franz Mößlang Faipari Gyárat“ Penzingben, melynek Bécsben több telephelye is volt és bizonyosan működött az 1940-es években is, amikor már évtizedek óta a fia, Franz Georg (1875-1948) vezette, ő kereskedelmi tanácsosi címet kapott és a Bécsi Faipari Szövetség kincstárnoka volt. Vele véget ért az ág, fia, Franz (*1915) a háborúban esett el 1945-ben.

---

¹ Die Presse 1895. március 28.

Ezen ág iparosmestereiből gyártulajdonosok lettek, családi kapcsolataik is ebből a körből kerültek ki, gyártulajdonos volt Georg Lenneis, Emilie apja, aki Franz, a cégalapító felesége volt, Franz Georg pedig Elisabeth Katharinát vette feleségül, aki egy szállodatulajdonos, Johann Sauer lánya volt; Friederike (*1877), Franz lánya Ludwig Buchberger znaimi börgyáros felesége lett.

*Franz Mößlang családi sírja a penzingi temetőben
(Forrás: Adatbázis a www.adler-wien.at alatt)*

Még egy bognár-dinasztia fejlődött ki Mößlang vérből. Idősebb Karl Mößlang legidősebb lánya, Theresia (Margarethe Aloysia) 1811. október 11-én ment feleségül Neulerchenfeldben Georg Igerthez, egy óbudai bognárlegényhez, aki Johann Igert bognármester fia volt. Miután a friss házások gyorsan Bajára költöztek (az első gyerek már ott, alig egy hónappal a házasságkötés után jött világra), Georg Igert bognárműhelyt nyitott a városban, melyet a fia Friedrich (1813-1894 – az én üknagyapám), de másik, Johann (Baja, 1842 – Siklós, 1919) nevű fia is továbbvitt. Johann csak 1888 után költözött Siklóra, ugyanis 1888-ig minden Anna Oswaldtól származó gyereke Baján született. Ezen az ágon ő volt az utolsó bognár, a fiai kereskedők lettek.

Nem volt egyetlen foglalkozás sem a Mößlang nemzetségben, amely ennyire konzekvensen fenn tudott maradni, mint a bognármesterség. Az Allgäuban, Bécsben és Magyarországon mindenütt 200 éven keresztül és mindez egyetlen emberre vezethető vissza: a winterstetteni Josef Mößlangra.

III. A pénzcsinálók

A négy testvér közül kettő tehát az ősök mesterségét folytatta tovább. a harmadik fivér, Johann azonban foglalkozását tekintve cipész volt, így áll bejegyezve 1774. szeptember 18-án St. Ulrich-ban (Bécs elővárosa) az első feleségével, Maria Josefa Drächslerrrel, egy cipész lányával történt házasságkötésekor.

Amikor azonban már özvegyemberként 1783, június 28-án ugyanott Elisabeth Simont vette nőül, foglalkozásként „Tändler” állt az anyakönyvben. Mit is jelent ez a fogalom, amely a családban még oly sokszor fel fog bukkanni. A szónak sok formája, változata van. A „Tandler” vagy „Tändler” egy bajor-osztrák kifejezés akis- vagy vándorkereskedőre, ennek szinonímája a „Trödler”, tehát egy olyan kereskedő, aki csekélyebb értékű használt árukkal foglalkozik, azaz magyarul ócskás, ószeres. Némely bejegyzésnél konkrétan megjelölik: „Eisentandler”, azaz ócskavaskereskedő, sőt polgári ócskavaskereskedő, vagy engedélyes ószeres, azaz engedéllyel, licenccel rendelkező kereskedő, Johann Mößlang tehát ócskavas kereskedő volt, fémből készült használt tárgyakat vett meg és adott el. Milyenek is voltak ezek az ószeresek? A „Wien und seine Bewohner¹” (Bécs és lakói) című könyv ötödik fejezetében: *Wanderung auf der Bastey vom Kärnthner- bis zum Stubenthor* (Séta a bástyákon a Karintiai kaputól a Stuben-kapuig) a következőt olvashatjuk: *„itt az ószeresek egy külön klubbot képeznek, mintegy falat képezve állnak ugyanis azok elé, akik nem az ő céhükhöz tartoznak, de mégis szeretnének valamit vásárolni, ezáltal az árverésre bocsátott gyakran hallatlan pimasz áron szerzik meg és aztán a zsákmányukat miként farkas az elragadott bárányt, viszik haza.”* Azután ezeket az olcsón megszerzett dolgokat megjavították, vagy legalább is külsőleg tetszetőssé tették, és aztán jó áron aladták az ócskapiacon. Bécsben a leghíresebb ócskapiac akkoriban a Kärntner-tor-nál volt, II. Ferdinánd 1623-ban hozott rendelete hozta létre *„a polgári ószeresek tiszteletreméltó céhét”*, később a Kärntner-tor előtti terület került kiosztásra a céhnek piacul², de voltak további piacaik is.

Egy ószeres tehát nem volt mindig a tisztos kereskedő mintaképe, mindazonáltal hasznos beszerzési forrás volt a szegényebb néprétegnek. Miért szállt be Johann Mößlang ebbe a branchesba, nem tudjuk, talán a tanult szakmájával nem tudott zöldágra vergődni, vagy egyszerűen csak ebben látta az eszközt, hogy tehetősebb legyen. Vélelmezem, hogy nem állt tőle távol a pénzkölcsönzés, sőt az uzsora sem (bocsánatát kérem, ha

---

¹ Alois Gleich: *Wien und seine Bewohner* : humoristisch geschildert auf einem Spaziergange über die ganze Bastey ; nebst einer Skizze der merkwürdigsten Gegenstände, deren mahlerisch-schöner Anblick sich hier darbiethet - Wien 1834

² Quelle: Felix Czeike: *Historisches Lexikon Wien* in 6 Bänden, Wien : Kremayr & Scheriau / Orac, 1992-1997 unter „Tandelmarkt”

tévednék), mert a Wiener Zeitungban többször előfordul a neve, mint hitelező az árverezési hírekben. Íg például 1785-ben az ő kezdeményezésére lett Anna Martha Rathin és az ő fia, Michael, egy kovácmester ellen „a házukra bejegyzett és azzal felelő 71 fl tőketartozásra,, a Hütteldorfban levő házuk az ahhoz tartozó kovácműhellyel, összesen 1200 fl értékben elárverezve¹, 1789-ban az ő 500 fl-nyi tartozáskövetelése miatt Elisabeth Lechnerin ellen annak 2800 fl értéket képviselő Alsergrundban² fekvő házára írták ki a nyilvános árverést. Hogy aztán tényleg sikerült-e meggazdagodnia, nem tudom, hisz az Alserbach mentén fekvő szegényházban halt meg.

Ezt a foglalkozást az első házasságából született fia, Josef (1775-1826) vitte tovább, holott először neki is volt kézműves szakmája, amikor 1802-ben Franziska Nußbaum a Schottenfeldi templomban (ma Bécs 7. kerületében) feleségül vette, még kőfaragómester állt foglalkozásként megjelölve, tíz évvel később azonban már ócskavas-kereskedő, mint az apja. AKét házasságából összesen 14 gyerek született, de csak fiának, az ugyancsak Josef nevűnek (1810-1859) ismerem többé-kevésbé a életútját, hentes és háztulajdonos volt Fünfhausban (ma Bécs 15. kerületében), akinek fia, Ferdinand (1842-1895) sör- és pálínkakimerő, illetve vendéglős volt.

Nem csak Johann Mößlang lett ószeres, a friesenhofeni testvérek nefgyedike, Kreszentia is ebbe az üzletágba került bele, mivel férje, Josef Pufler Ottobeurenből 1789 óta mint engedélyes ószeres volt említve. Amikor 1785-ben St. Ulrich-ban összeházasodtak, még cipész volt, talán az új sógora csinált neki kedvet ehhez a pénzkeresési módhoz. Érdekes, hogy Kreszentia 37 éves volt, amikor őt először vezették az oltár elé, azokban az időkben már régen vénlánynak minősült, mégis két gyermekkel ajándékozta meg az urát, aki 13 évvel fiatalabb volt nála, és mindössze 39 évesen, 1806 meghalt. Az özvegyasszony és a gyermekei sorsáról nem sikerült semmit találnom. Valószínűleg nem szoktak teljesen hozzá, hogy őt már nem Mößlangnak, hanem Puflernek hívták, mert amikor 1796-tól kezdődően többször is keresztanya volt féltestvére, Bernhard gyerekeinek, néha még Mößlanginként volt a neve neve bejegyezve.

---

¹ Wiener Zeitung 19, Oktober 1785, S. 2445-2446

² Wiener Zeitung 7. Februar 1789, S. 314

Az említett féltestvér, Bernhard Altenried is engedélyes ószeres lett, 1794-ben St. Ulrich-ban vette el Magdalene Pirnert Tannesbergből (Oberpfalz, Bajorország). Bernhard 1831-ben halt meg, 1876-ban (!) a cs. kir. Bácsi Tarományi Bíróság hirdetményezte, hogy a hagyatékából Magdalena Altenriednek szülő magánokirat alapján 1245 fl. 45 kr. áll rendelkezésre letétben¹. Ez egy ház ára, Bernhard is tehát vagyonos lett. A keresett Magdalena Altenried a leánya volt (szül. 1811 St. Ulrich), aki 1834-ben egy törvénytelen leánygyermeknek, Paulínának adott életet, de többet nem tudunk róla (a gyermek apja Ferdinand Lenz, az udvari könyvelés hivatalnoka volt). Érdekes, hogy habár Bernhard Altenried végrendelettel halálozott el, nem találták az örököseit², tizenegy gyereke született, az említett Magdalena volt a legkisebb.

IV. A tanultak és a hivatalnokok

A 19. században egy birodalom fővárosában, különösen, ahol maga a császár volt az állam első hivatalnoka, jó lehetőség kínálkozott egy anyagiilag biztonságos életre, ha valaki továbbtanult és hivatalt szerzett. Tipikus fejlődési irány volt a kézműves családoknál, hogy a gyerekek közül egy vagy több ezt a pályafutást választotta. A Mößlangoknál sem volt ez másképp.

Már a 19. század első felében voltak férfiak, akik állami szolgálatban álltak. Zacharias Mößlang (1785-1860), az ócskavaskereskedő Johann és annak második felesége Elisabeth szül. Simon fia már 1815-ben „Ingraßist bey der kk. Hofkriegsbuchhaltung“, azaz valószínűleg pénzbeszedő a cs. kir. udvari könyvelésnél, amint ez az Anna Suppanitz-cal kötött házassága anyakönyvi bejegyzésében áll. Egész életében ott dolgozott, 1866-ban nyugalmazott számvevő tanácsosként halt meg, igaz, már 10 éve bíróságilag megállapított elhülyülés miatt gondnokság alá lett helyezve.³

Fia, Moritz (1820-1893) követte a példáját és tisztviselő letta hadügyminisztériumban, majd a hadsereg-főparancsnokságon, végül a Bácsi Törvényszéken. Az ő Moritz nevű fia már szakács lett, de a két leánya Helene és Emilie utódaikon keresztül (Helene unokája, Géza, Emilie fia, Adolf) újra ezt a vonalat folytatták tovább. Az apa munkahelye

---

¹ Wiener Zeitung, Amtsblatt Nr. 156, 11. Juli 1876

² siehe Bekanntmachungen in der Wiener Zeitung u.a. am 3. Juli 1832

³ Wiener Zeitung 27. April 1855

megfelelő magyarázatot ad arra, hogy ennek a két ifjú hölgynek miért katonatisztekkel voltak szerelmi kapcsolataik.

A legfényesebb pályát viszont Dr. jur. Carl Mößlang futotta be, nyilvánvalóan ő lett a leggazdagabb tagja is a nemzetségnek. Jogot tanult, azután először is közjegyző koncipiensként, azaz jelöltként dolgozott Bécsben. 1862 áprilisában közjegyzővé nevezték ki, az első szolgálati helye Schwechaton volt, bár csak helyettesként, azaz csak átmenetileg, a hely tényleges betöltéséig¹. Ettől az időtől kezdődően a szaklapokban lehet már az eljárásairól olvasni. Egy közjegyzőnek már akkor is nagyon sokrétű volt a munkája: cégek között egyezkedési eljárások, hagyatékok, végrehajtási árverések, stb. 1863 februárjában² Grieskirchenbe (Felső-Ausztria) let közjegyzővé kinevezve. Megnősült – inem tudom, mikor és hol – felesége Anna Gürtler Bécsből, Dornbachból (ma a 17. kerület része), a ház és ingóságstulajdonos Wenzel Gürtler és annak neje Karolina Groo leánya lett. A házasságból Grieskirchenben két gyermek jött világra, Anna (Marie Caroline Theresia) nevű lány 1867-ben, fiuk pedig, Carl (Josef Wenzel), 1869-ben. A házaspárnak volt még egy Karoline nevű leánya is, akit Lottinak neveztek,ő azonban nem Grieskirchenben született, de nem tudom, hol. 1871-től dr. Mößlang ismét Bécsben volt, Ettől az évtől vagy ezer alkalommal jelennek meg a hírek a jegyzői tevékenységével kapcsolatban a különböző bécsi újságok lapjain. Az irodája a Mariahilferstr. 97 szám alatt volt, de ő a 85. szám alatt lakott, később pedig a Mosergasse Nr. 14. szám alatt élt. Viszonylag korán, 1888. november 3-án halt meg és a bécsi Központi Temetőben helyezték végső nyugalomra. A sír használati joga 1991. október 31-ével járt le, sajnos mára már a sírkövet is eltávolították. Csinos kis örökséget hagyott hátra a gyermekeire, két háza, a Mosergasse 14. és a 16.szám alattiak értéke egyenként 40.000 forint körül volt.

---

¹ Gerichtshalle, 14. April 1862.

² Gerichtshalle, 2. Februar 1863

Gyászjelentése a Neuen Freien Presse hasábjain

*Dr. Carl Mößlang egyik
háza, Bécs. 9. ker.,
Mosergasse 14.*

Forrás:

[http://www.bezirksmuseum.i
nfo/daten/htm2/70/11400001
0000.htm](http://www.bezirksmuseum.info/daten/htm2/70/114000010000.htm)

Egyetlen fia, ugyancsak Carl (1869-1914) nem nősült meg, nem volt gyermeke, így a család ezen ágának lángja ellobbant. Ő is jogász lett, a pénzügyi ágazatban futotta be pályáját, amikor meghalt, pénzügyi tanácsos volt, A cs. kir. Pénzügyi Igazgatóság elnökségének főnöke. A két lánytestvérének volt családja, Anna az „Ungarische Krone“ (Magyar Korona) szálloda tulajdonosának fia, Franz Richer. magánhivatalnok és a Bécsi Kommunális Takarékpénztár eitkára volt; Lotti férje Rudolf Schaffer, a Földhitelintézet hivatalnoka, tartalékos százados lett.

Érdekesség, hogy az egyházi események – kereszteselés, esketés, temetés – Dr. Carl Mößlang közjegyző családja életében gyakran ugyanazon személy által lettek elvégezve, P. Cölestin Wolfgruber OSB által, aki a cs.kir. Schottengymnasium vallásánára volt. Jelentős egyházi személyiség volt, 1901-ben Wolfgrubert kinevezték a bécsi udvari kápolna prédikátorává, amely hivatalát 1920-ig végezte. 1903-tól 1919-ig egyetemi tanárként egyháztörténetet és az egyházatyák történetét oktatta a bécsi egyetemen, emellett 1907/1908-as és 1911/1912-es tanévekben a katolikus teológiai kar dékánja is volt¹. Nyilvánvalóan a Mößlang család barátja volt.

V. A leányanyák

A leányanyák száma ebben a családban rendkívül magasnak tűnt. Lehetséges, hogy csak azért látszik így, mert a legtöbb ősem faluhelyen élt, és ezekben a kisebb, jóval zártabb közösségekben, ahol az erkölcsök is szigorúbbak voltak, nem született olyan sok gyerek házasságon kívül, és ha mégis, az anya nemsokára megházasodott. Bécs azonban már akkoriban is nagyváros volt, ahol az ott meg nem gyökeresedett és nincstelen lányok nagyobb eséllyel jöttek össze egy olyan férfival, aki csak a testi szerelmet kereste, majd aztán a nagyváros tömegében eltűnt, vagy egyáltalán, csak átutazóban volt Bécsben. Gondoljunk csak arra a sok szolgálólányra, akik a ház ura számára sokszor alkalmi szeretőként is szolgáltak, és a helyzetüknél fogva nem követelheték, hogy elvegyék őket feleségül. A Mößlangok Bécsben nem szolgálók voltak, hanem legtöbbször tehetősebb, sőt néha gazdag polgárok, és ennek ellenére lett köztük olyan sok hajadon lányanyává. Az gyakran előfordul, hogy a

---

¹ C. Wolfgruber életrajzi adatait a német Wikipedia rá vonatkozó fejezetéből vettem

jegyesek „előleget“ vesznek, és az első gyermek még a házasság előtt, vagy nagyon röviddel utána születik meg, de az én eseteimben egyik anya sem házasodott meg az apával, sőt az apa csak az egyik esetben vált ismertté az anyakönyvből, két másik esetben szájhagyomány van arról, ki az apa, egyébként pedig semmi.

Hogy miért is volt olyan sok leányanya a családban, egy másik tanulmány témája lehetne, meg kéne vizsgálni, hogy ez egész Bécsre nézve tipikus volt-e, mely néprétegekben, milyen szociális háttérrel. Talán egyáltalán nem is bizonyulna olyan extrémnek, hogy a Mößlang nemzetségben kevesebb, mint száz év alatt hét anyának származott ismeretlen atyától gyermeke. Én ezeket az asszonyokat nem akarom pellengérre állítani, nem érdemlik meg, csak tényeket szeretnék felmutatni, anélkül hogy őket, de még az ismeretlenül maradt apákat sem ítélem el.

Az első eset már viszonylag korán megtörtént, és nem csak az apa, hanem az anya személyének kiléte is rejtély.

Az egész történetre tiszta véletlenségből bukkantam rá, a GenTeam-ben a családnév különböző variációira keresgéltem rá, így egynémely extrémebb formájú változatra is, amiket csak el tudtam képzeni. Így akadtam rá a Mißlang névre. Ez a név máshol gyakrabban előfordul, de Bécsben csak egyetlen egy családot leltem, amelynél megvizsgáltam, hogy az én nemzetségemhez tartozik-e, vagy csak egy hasonló nevet viselő, ám teljesen más családról van szó. Johann Nepomuk Mißlang 1842-ben Reindorfban (ma a 15. kerület része) házasodott először, napszámos volt, manyasszonya Maria Anna Schmied volt Sieghartsból (Alsó-Ausztria), Ignaz Schmied, egy cipász leánya. Johann Nepomuk Theresia Mißlang, egy szolgálólány fia volt, aki őt 1805. április 28-án Alservorstadtban hozta a világra. Ehelyütt meg kell jegyezni, hogy az alservorstadti plébánia megalapításával 1783-ban a minoriták – a szeráfi rend egy ága – átvették a templomot és a kolostort, és innen elkezdték lelkipásztori tevékenységüket az újonnan épült Általános Kórházban. Ezáltal az „Alsó-Ausztriai Szülőotthon“ születési és halálozási eseményei az alservorstadti plébánián kerültek bejegyzésre, miáltal e plébánia lett európa legnagyobb anyakönyvezési helyévé.

A keresztelési bejegyzés nagyon lakonikus, azt sem tudjuk meg belőle, mennyi idős volt az anya, arról nem is beszélve, kik voltak a szülei. A lakcíme az Alsergasse 120. szám alatt volt. A megkeresztelt fiú keresztanyja azonban Anna Mößlangin, egy neulerchenfeldi bognármester neje. Ez aztán sokat ígérő, ő nem lehetett más, mint az idősebb Karl

Mößlang bognármestre második felesége, Anna szül. Fieglmüller, akivel 1797-ben házasodott össze. A mai Gaullachergasse 49. szám, ahol a keresztanya lakott, és a alservorstadtio plébánia gyalog csupán fél órányi távolságra vannak egymástól, de hogyhogy ilyen véletlen esett meg, hogy ő lett a keresztanya? A név írásmódja az újdonsült anya esetében Mößling, a keresztanya esetében Mößlang, és ez következetesen így maradt a jövőben is, Johann Nepomuk, az újszülött, egész életében Mißlangként szerepelt. És ha ez véletlen is volt, hogy hasonlóan hangzottak a nevek, mit szólnunk ahhoz, hogy 39 évvel később Johann Nep. Mißlang első, ugyancsak Johann Nepomuk nevű fiának keresztelésekor a keresztanya, (1844. január 21., Alservorstadt-plébánia) „Theresia Mößlang, bognármester neje Neulerchenfeld 112. szám alól“ volt? Vannak ilyen véletlenek? Ez a keresztanya nem lehet más, amint az ifjabb Karl Mößlang felesége, Theresia szül. Gruber. Tehát ez nem véletlen, ezek a Mißlangok a Mößlang nemzetséghez tartoztak méghozzá a legközelebb a neulerchenfeldiekhez állottak. De ki volt az a Theresia Mißlang, a szolgálólány, aki, amikor az egyetlen fia viszonylag későn megházasodott, már nem volt életben? Ha még fiatal volt akkor, amikor a fiát szülte, az 1780-as években kellett születnie, korábban lehetséges, később nem lehetséges. Ebben az esetben csak a három bevándorolt fivér egyikének a lánya lehetett csak. Franz Josef esetében nem találtam gyerekszületést (ami persze nem jelenti azt, hogy nem is volt neki). Johann gyermekeit ismerem, de csak a legelső fiának a keresztelését találtam meg St. Ulrichban, a többit csak a házasságkötéseik bejegyzéséből ismertem meg, illetve ismerem még egy Theresia nevű lányát, 1807. március 19-én az Erzsébeteseknél (azaz a Szt. Erzsébet Kórházban, a Landstraßer Hauptstraße-n) 15 évesen halt meg¹. A haláleset anyakönyvi bejegyzését eddig nem találtam meg, így nem tudtam ellenőrizni, hogy a halálozásakor életkora egyezett-e, de ha igen, akkor igen valószínűtlen, hogy 13 évesen gyermeket szült volna – bár nem lehetetlen. Az ócskavaskereskedő Johann Mößlang is az Alservorstadtban, a szegényházban halt meg...

Karl Mößlangnak, a neulerchenfeldi bognármesternek is volt akkoriban, tehát 1805-ben egy Theresia nevű hajadon leánya, ő akkor más 23 éves volt, és csak 6 esztendővel később ment férjhez. Előrehaladott

---

¹ Wiener Zeitung 25.03.1807 – a Familia-Austria adatbázisából: Theresia Meßklang, bürgerl. Eisenhandlers Tochter

terhesen. Ő azonban hozzáment Georg Igerthez és Bajára költöztek, ott is halt meg sokkal később, 1858-ban. Volt esetleg neki egy korábbi terhessége is, megszülte volna 1805-ben Johann Nepomukot, aki esetleg a lelenházba került (az is az Alservorstadtban volt), és amikor később újra állapotos lett, az apja az akkori segédjével, Georg Igerttel kötött volna egy üzletet? „Ide figyelj, Gyurka fiam, te egy nagyon rendes legény vagy, a lányom meg csak szégyent hoz az ősz fejemre. Vedd el nőül, megadok neked minden eszközt, mindenekelőtt pénzt, utazzatok le a Dunán, amilyen messze csak tudtok. Biztosan találsz arrafelé egy várost, ahol egy saját bognárműhelyt tudsz nyitni. Érted a szakmádat, hamar egyenesbe fogsz jönni. A Rézi elég szemrevaló, lehetnek még tőle saját gyermekeid is. Adok neked ötven forintot előlegül. Na?” ...és Georg igent mondott... És Theresia első fia a lelenházban cseperedett fel, a nagyapja időnként adott neki kisebb támogatást, a neve azonban Mißlang lett, mert egy rosszul sikerült kapcsolat gyümölcse volt („misslingen = nem sikerül” ige első múltidei alakja). És a fiú soha nem látta az anyját, azt mondták neki róla, hogy meghalt. Theresia azonban Baján élt, és az első gyermek után, akit Igert sajátjaként elismert, még további gyermekei lettek a férjétől. Ez az én fantáziám... Az igazságot talán soha nem tudjuk meg.

A tény csak az, hogy az 1805-ben született Johann Nepomuk Mißlang a Brauhirschen nevű bécs körüli településen a 132. szám alatt lakott, az első házasságából öt gyermeke született, de az egyetlen fia csecsemőként meghalt. Újra nősült, a soproni Anna Maria Schul nevű nőt vette el, ez a házasság gyermektelen maradt. Így kihalt a nemzetség „fattyúága”.

Egy másik egyedülálló anya volt Anna Mößlang, akinek fia, Friedrich 1852. június 21-én Matzleinsdorfbán (Bécs körüli község, ma az 5. kerület része) halt meg. Sem a Szt. Flórián plébánián Matzleinsdorfbán, sem az Alservorstadt-plébánia ill. a kórház anyakönyveiben nem találtam gyermek keresztelését, aki mindössze két hetesen halt meg. Az atya nem ismert. Anna Matzleinsdorfbán a 110-es szám alatt lakott, és a bejegyzés szerint kézimunkát végzett; szülei nem voltak megadva. Ő csakis Anna, a polgári órás, Johann Nep. Mößlang (a vasas Johann fia) és Juliana Weinhart gyermeke lehetett, mert a gyakran előforduló keresztnéve ellenére ő volt az egyetlen Anna a családban, aki akkoriban szülőképes volt. Személyazonosságáról tanúskodik még egy tény, hogy fivére, Johann Nep., ugyancsak órás, szintén Matzleinsdorfbán lakott. Hogy mit jelent a kézimunka, egyértelművé válik, ha észleljük, hogy a „Handarbeit.” kifejezés nem rövidítés volt az anyakönyvben, tehát nem a „Handarbeiterin” rövidítése, illetve tudjuk, hogy Anna Mößlang a női

iparosiskola tanára volt, amint az egy tanári karról szóló jegyzékben megjelenik¹. Tehát nőknek oktatott valamiféle kézimunkát. Eleinte bizonyára valamelyik iskolában volt alkalmazott, később azonban saját női iparosiskolája volt. A Lehmann-féle Címjegyzék szerint oktatási intézmény tulajdonosa volt, 1861. és 1865. között leány-ipariiskola-tulajdonos. 1866. óta nem szerepel a neve többé a címjegyzékben. 1814. augusztus 14-én született a Landstraße nevű elővárosban, nem volt már tehát fiatal, különösen az akkori időkben, amikor Friedrichet a világra hozta. Szerelmi kapcsolatáról nem tudunk semmit, de az apa is talán Friedrich volt, mert ez a név amúgy nem volt használatos a családban. Anna bizonyára egy erős asszony lehetett, a 20. század emancipált asszonyainak előfutára, férj nélkül el tudta magát tartani, sőt még egy saját iskolát is alapítani – amiről egyébként nem sikerült semmit kiderítenem. Hogy 1865-ben meghalt-e, vagy csak elköltözött, ugyancsak nem tudtam megállapítani.

Ehelyütt kell megemlíteni azt is, hogy egy hasonló személyiség még egyszer előfordul a család történetében. Georgine (Karolina) Mößlang (1878-1942), az asztalos Franz és felesége Emilie szül. Lenneis lánya, ugyancsak egyedülálló és pedagógus volt, több mint harminc évig zenetanárnő volt Penzingben. Arról nem tudok, hogy gyereket szült volna.

Néha úgy tűnt, öröklődő a családban a leányanyaság. Helene (Anna) Mößlang (1850-1919), Moritz Mößlang és Barbara Katharina Anna Auer lánya (Johann Mößlang ága) Gisela nevű lányát 1872-ben hozta világra, a lány az Alservorstadt-plébánián lett megkeresztelve, az apa személyéről semmit nem tudunk. Helene minden bizonnyal erős asszony volt, feltörekvő, aki aztán a megözvegyült Ferdinand von Horst ezredes felesége lett. Nincs arra bizonyíték, hogy ő lett volna Gisela vérszerinti apja, bár nem tudjuk, mikor vette el Helene-t, talán egyszer, ha megtalálom a házasságkötésről szóló anyakönyvi bejegyzést, abból sokkal több következtetést vonhatok le. Kevély és büszke volt, amint egy másik történetben ezt látni fogjuk, az „ezredes özvegye“ titulus fontos volt neki, bárhol is szerepelt a neve, annak nem volt szabad hiányozni. A tőle 16 évvel idősebb von Horst ezredes 1883. március 9-én Prágában agyonlőtte magát². Mi vezethette ezt a sokatapasztalt katonát erre a döntésre?

---

¹ Lehrer-Schema oder Ausweis des sämmtlichen, in der Erzdiöcese Wien und der bischöfl. Diöcese St. Pölten ... Lehrpersonales, 1852

² Prager Tagblatt 10., 12., 15. März 1883

Házisárcány volt a felesége? Vagy a már felnőtt fiai a házasság ellen voltak? Ez mind csak spekuláció, a haláláról szóló hírekben nem tesznek a pletykákról említést. Helene azonban tisztességgel felnevelte a leányát, Gisela hivatalnok lett¹, ugyancsak egy önálló nő, a katonákkal azonban neki sem volt szerencséje.

Mivel az anyja egy ezredes özvegye volt, bizonyára sok katonatiszt fordult meg anya és lánya társasági életében. Talán így ismerhette meg Gisela jókölsejű lovassági századost, királyi magyar testőrség tagját, Udvarlaky Gézát. Állítólag vitatta, hogy ő lett volna a Geza nevű gyermek apja, akit Gisela 1898. július 14-én világra hozott, és nem tudta, vagy nem akarta elvenni Gisela-t² – holott aki, amint erről fotográfia is tanúskodik, meglehetősen csinos hölgy volt –, amire fel a hadügyminisztérium nyomására (az egykori hadügyminiszter, báró Julius Frh. v. Horst vezérőrnagy kapcsolatain keresztül, aki Ferdinand von Horst, azaz Helene Mößlang férje unokatestvére volt) le lett mondatva. Az Udvarlaky családról nincsenek ismereteim. Udvarlaky Géza később a bécsi Udvari Operaház 1. szólótáncosnőjét (primaballerina), Bertha Lindát (aki Bertha Babitschként született Bécsben, 1850. január 3-án, 1928. augusztus 20-án halt meg ugyanott) vette nőül (az asszonynak ez volt a harmadik házassága). Gisela a későbbiek során összebarátkozott Bertha Linda asszonnyal, aki törődött is a gyermek Geza-val³. Geza bírósági tisztviselő lett és a zanácsos címet is viselte. 1987-ben halt meg, utódai máig is élnek.

Amiképpen Géza Mößlang, unokatestvére Adolf Mößlang is egy magas beosztású hivatalnok lett, mégpedig a cs. kir. pénzügyminisztériumban, ezen kívül kereskedelmi iskolai professzor is volt. 1880. július 17-én született, ő is az alservorstadti plébánián lett megkezesztelve. Az anyját, aki ugyancsak hajadon volt, Emilie Leopoldine Mößlangnak hívták és akárcsak Helene, Moritz és Barbara Katharina Anna szül. Auer leánya volt. postai alkalmazott⁴, és feltehető,

---

¹ Lehmann ab 1906

² Jack Duggan úr szíves közlése, aki egy utód férje

³ w.o.

⁴ ún. „Postmanipulantin” a foglalkozását a Lehmann-féle címjegyzékből veszem. A Postmanipulantin: női munkaerők szolgálati megnevezése, akik 1874-től először az osztrák postánál kerültek alkalmazásba. Forrás: Dr. Gablers Verkehrs-Lexikon – Wiesbaden 1966

hogy neki is egy katonatiszttal volt szerelmi afférja, melyből a fia született. A ma élő leszármazottak tudni vélik¹, hogy Adolf atyja Adolf Horsetzky von Hornthal lehetett, (Prága, 1847 - Bécs, 1929), későbbi tábornok, akkoriban őrnagy és a tábori vadászászlóalj parancsnoka. Adolf Mößlang Emilie Hollert vette feleségül, gyermekük, Dr. Erik Mößlang a második világháború utáni időkben az Osztrák Köztársaság Legfelsőbb Bírósága bírója lett, Gertrude nevű leánya csak az idén halt meg, 105 évesen. Bárcsak megismerhettem volna őt!

Habár életeikről és küzdelmeikről csak keveset tudunk, a tejesség kedvéért még két leányanyát kell megemlítenem.

Maria Mößlang, Josef Mößlang (1775-1826, ócskavaskereskedő, Johann fia) és Anna Maria Strobl lánya 1833. december 23-án egy fiút hozott világra, aki még aznap a Moritz nevet kapta a szent keresztségben (a keresztnév viszonylag gyakori a bécsi Mößlangok között). 1807 és 1823 között Josef Mößlang és AM Strobl tíz gyermekét sikerült megtalálnom, ezek között azonban egy sem volt, aki egyszerűen csak Maria volt. Talán Maria azzal a Maria Josefa-val azonos, aki 1814-ben Schottenfelden (ma a 7. kerület része) született. 1836-ban Reindorfban ment hozzá Franz Baumgartner (1803-1870) seb- és szülészorvoshoz. Ha ez így van, lehet, hogy Moritzot később törvényesítették, whacsak nem halt meg kisgyerekként.

De másik asszony, akiről említést szeretnék tenni, nem Mößlang, hanem Bernhard Altenriednek, a friesenhofeni Mößlang-testvérek fêltestvérének leánya .A tizenegy gyermeke közül a legfiatalabb volt Magdalene, aki 1811-ben St. Ulrichban lett megkeresztelve. E lánynak egy gyermeke született törvénytelenül, az apa azonban ismert: Ferdinand Lenz, az udvari könyvelés hivatalnok a nemzette a Paulina nevű leánygyermeket, aki 1834. november 24-én született, de négyévesen meg is halt, 1838-ban tüdőbajos lázban. Magdalene sorsa ismeretlen, 1876-ig biztosan nem vette át az apja hagyatékából származó letétet. Elköltözött Bécsből, Ausztriából? Kivándorolt? Talán egyszer, véletlenül rábukkanok a nyomára.

---

¹ Jack Duggan úr szíves közlése, aki egy utód férje

VI. Tettesek és áldozatok

Nincs jó családregény bűnügyi elemek nélkül. A család történetében négy esetet találtam, amelyben bűncselekményről van szó.

A „Volksblatt für Stadt und Land“ c. újság 1873. január 17-én ismertette, hogy Bécs egyes kerületeiben napok óta egy csalo tevékenykedik, aki hamis fuvarlevéllel úzi súlyos szélhámosságait. A tettes egy vasúti szolgálati parolít visel és átad egy hamis szállítólevelet egy állítólagos megérkezett küldeményről, amiért kézbesítési díjként egy pénzösszeget fizettet ki. Több hölgyet is becsapott, hogy örökséghez jutottak, ami az Északi pályaudvaron van, ezért is kapott néhány forintot. Az áldozatok között szerepelt Mößlang tisztviselő felesége, aki a Kochgasse-ban lakott. Nem tudom, hogy melyik Mößlangnak lehetett a felesége, mert ismereteim szerint semelyikük sem lakott a Kochgasse-ban. Valószínűleg Barbara Katharina Anna szül. Auer lehetett, akinek a férje, Moritz, tisztviselő volt a cs.k. hadsereg-főparancsnokságon és a Kochgasse környékén laktak. Hasonló esetek ma is vannak, de a világ nagyon megváltozott: a csirkefogót (Gauner) nem szabad csirkefogónak nevezni...

Tettesek is voltak, mégha csak kisebb bűncselekményben is: Több újságban is megjelent az eset, amelyben a korábban említett ezredes özvegye, nemes Helene von Horst szül. Mößlang és testvére voltak érintettek. Von Horst asszony öccse, Moritz (1858-1898), aki főszakács volt, kíséretében megjelent báró Victor v. Cirsheimbs százados irodájában. A százados közlése szerint „mindketten megrovó pillantásokat vetettek felé és valósággal lekicsinylő hangot engedtek meg maguknak, és az ügyük késlekedő elintézése miatt interpelláltak, hogy ő az ügyet még nem fejezte be. Ő kikérte magának ezt a hangot és megtagadta a felvilágosítást, inkább az órájára nézett és közölte, hogy nem áll tovább rendelkezésükre. Erre v. Horst asszonyt azt válaszolta: Ezt meg fogom írni a Tábornok úrnak. A százados az elmondása szerint erre kinyitotta az ajtót és közölte, ha a nő marad, akkor ő fog kimenni; ekkor állítólag a hölgy testvére előlépett és ezt kiáltotta: »Ez aljas, ez gyalázatos!« Ezen felbőszülve megragadta a százados Moritz Mößlangot a mellénél, odaugrott a két lépésre lógó kardjához, hogy a férfit megfenyítse. Ekkor a fiatalember elmenekült; az egész egy támadás benyomását keltette benne.“

Moritz Mößlanggal szemben vádat emeltek hivatali személy elleni becsületsértés miatt. Moritz Mößlang azt vallotta, hogy ő azt mondta,

miszerint „Ez elsietett!” és a „gyalázatos” szót ő egyáltalán nem használta. Helene von Horstot tanúként hallgatták ki. A bíró, Dr. v. Well, bűnösnek találta Moritz Möblangot és hat nap fogdára ítélte.

Az Allgemeine Österreichische Gerichtszeitung (Általános Osztrák Bírósági Újság) 1851. július 10-i számában a Bécsi Törvényszék nyilvános tárgyalásainak sorában szerepel, hogy a fellebviteli tanács aznap fog dönteni Johann Möblang fellebbezése alapján a járásbíróság „elmulasztott bejelentés” ügyében hozott ítélete kapcsán. Többet arról nem tudunk meg, miféle bejelentési vagy bejelentkezési kötelezettségről van szó, amit ez a Möblang – bizonyosan Johann Nepomuk, az órás – elmulasztott.

Ezek eddig csak kisebb ügyek voltak, nem nagy jelentőségűek. Egy Möblang azonban olyan szélhámosnak esett áldozatául, akinek a tettei az egész monarchia sajtójában megjelentek. Az áldozat Anna Möblang (szül. 1873), volt, Johann Paul, az utolsó neulerchenfeldi bognár és felesége Karolina szül. Scheller lánya. Anna Möblang hajadon maradt (gyerekről sincs ismeretem) és az apjának özvegy második feleségével élt (Marie, szül. Scheller, aki az anyja testvéreként tulajdonképpen a nagynénje volt). Anna 1912-ben házassági hirdetésen keresztül (már 39 éves volt és minden bizonnyal nagyon kétségbeesett amiatt, hogy sosem fog férjhez menni) ismerte meg Dr. Emil Bugarskyt, egy állítólagos orvosdoktort. Eljegyezték egymást, és még aznap úgy rendelkezett, hogy Anna Möblang és mostohaanyja, adják át neki teljes értékpapír tulajdonukat 76.000 korona értékben, amely nagyrészt évjáradékból állt és az Osztrák-Magyar Bankban volt elhelyezve, jövedelmezőbb befektetés céljából szolgáltatassák ki azokat neki. Azt ígérte neki, hogy magyar részvényeket fog venni belőle. Később Bugarskynak az is sikerült, hogy a menyasszonyával elhitesse, hogy ő József Ferdinánd főherceg¹. Különböző kifogásokkal halogatta az esküvőt és 1913 októberében minden személyes kapcsolatot megszakított a menyasszonyával, majd eltűnt ezzel a hatalmas összeggel. A nő sokáig nem mert feljelentést tenni, mert még mindig azt hitte, hogy a vőlegénye egy főherceg volt, végül – 1914 júniusában! – jelentette az esetet. A vizsgálat eredményeként kiderült, hogy a férfit tényleg Emil

---

¹ Habsburg–Toscanai József Ferdinánd főherceg (* 1872. május 24. Salzburg; † 1942. augusztus 26. Bécs) a Habsburg-Lotharingiai házból, császári és királyi vezérezredes, léghajós. Később visszavonult a közélettől és egyszerű polgárként élt Ausztriában. (Wikipedia)

Bugarskynak hívták, de nem volt doktor, bár Budapesten néhány szemesztert járt az orvostudományi egyetemre, egy módos pancsovai (Bánát) családból származott és nem Anna Mößlang volt az egyetlen áldozata. Egy másik asszony, Katharina Bartagnoli, akitől hasonló módon csalt ki 137.000 koronát, veronállal megmérgezte magát. Más szerencsétlen nőkről is beszámolnak, akikkel szemben Budapesten követte el gaztetteit, ott is vádat emeltek ellene.

A Bécsi Különbíróság előtt folyt az első tárgyalás 1915. május 30-án. Bugarsky nem ismerte be tettét, azt mondta, hogy sosem informálta hamisan Anna Mößlangot a személyéről, és a nő maga adta neki az értékpapírokat nagyobb kamatok reményében.

Az újságokban olvasható a per teljes lefolyása. A lényeg, hogy Emil Bugarskyt hat év nehéz börtönre ítélték. Anna Mößlang azonban soha nem látta viszont a vagyónát. Olyan gyakran költözött más lakásba, hogy eddig nem találtam meg, hol és mikor halt meg, a mostohaanyja, Marie Mößlang a Lehmanns-címjegyzékben 1917-ben szerepel utoljára.

VII. Az otthonmaradottak

Nem akartam a Mößlangokat, akik az allgäui őshazában maradtak, mostohagyerekként kezelni. Ők sokkal nagyobb csoportját képviselik a nemzetségnek, mivel azonban vidéken éltek sokkal kevesebb adatot találunk róluk, leszámítva a száraz egyházi és polgári anyakönyvi bejegyzéseket. Nagyon szétágazódtak, az ember nem tudja, hogy egy ma élő család nem az első ismert Mößlang, Josef leszármazottai közül való-e. Itt megjegyezném, hogy ma az Allgäuban a nevet konzekvensen egy „s“-szel írják, míg Bécsben szinten mindig „ss“-szel vagy „ß“-szel.

Josef Mößlang utódait Sturm tanár kéziratából ismerjük, de csak azokat, akik Winterstettenben maradtak. Nagy munka, de egyszer el kell végezni, az elköltözött leszármazottak felkutatását. Ahogy már fent említettem, a winterstetteni Mößlangok bognármesterek maradtak. Johannes Mößlang (1769-1836) azonban emellett 1820-tól a haláláig falusi bíró volt, ami az akkori időkben egy olyan községii előljáró volt, ami a polgármesternek felelt meg. A kezdeti év, amikor is a hivatalát elfoglalta, nem véletlen, 1820-ban alakult meg tulajdonképpen maga a község, amely a Wangeni Főhatóság alá volt rendelve¹.

---

¹ [https://de.wikipedia.org/wiki/Winterstetten_\(Leutkirch_im_Allg%C3%A4u\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Winterstetten_(Leutkirch_im_Allg%C3%A4u))

Az elköltözött ágak közül ismerjük, hogy Basil Mößlang (szül. 1804) Legauba házasodott, Lorenz Langenargenbe, de ki tudja, hány fiú költözött el a nemzetségből, hogy annak nem maradt nyoma. Egy új ág keletkezett a 20. században is. Ludwig (szül. 1914), Alois bognármester fia Bleichachba nősült, ahol a leszármazottai még mindig élnek és nyilvánvalóan sokat tettek az új falujukért. 1948-ban Ludwig Möslang átvette a Fuchs család tanyáját Ettensbergben a hozzá tartozó hegyi legelővel együtt, amely Ettensberg és Gunzesreid között fekszik. Ezen a hegyi legelőn gazdálkodott és folytatott tejgazdálkodást a tehenekkel Ludwig Möslang 1970-ig. Akkoriban a tejet a faluba vitték egy gyűjtőhelyre. 1980 óta a fia, Herbert Möslang gazdálkodott a hegyi legelőn és 1993-ban átalakította egy olyan gazdasággá, amely a tejet helyben fel is dolgozza (Sennalpe). 2013-ban átadta a fiának Frank Möslangnak a gazdaságot, aki a családjával tulajdonosként, pásztorként nyáron, május elejétől október közepéig 15 tehénnel, sertésekkel és tyúkokkal a Derb legelőn él¹.

Herbert testvére, Otto Möslang több mint négy évtizeden keresztül a Bajor Hegyimentőszolgálatnál látott el fontos feladatokat. Az utolsó 10 évben a Bajor Hegyimentőszolgálat Mentőszolgálati Bizottságának elnöke volt.²

A bleichachi Möslangok. Balról: Frank M. és családja, jobbról Herbert M. és felesége. Forrás: <http://www.alpe-derb.de/index.php/sennalpe-derb/familie-moeslang>

---

¹ <http://www.alpe-derb.de/index.php/sennalpe-derb/familie-moeslang>

² <http://www.bergwacht-bayern.de/index.php?id=12616>

Winterstettenben a Möslang név ma már csak cégnévként él tovább, mint a Möslang Ülőbútor egyéni vállalkozás. Létrákkal, kocsikkal és kerekekkel kezdődött 1907-ben, az alapítója az utolsó bognár Alois Möslang (1881-1967) volt. Ma a céget Hannes Mendler vezeti, aki az utolsó winterstetteni Möslang, Waltraud asszony fia¹.

VIII. Záró gondolatok

Az a legszebb a családfakutatásnál, hogy soha nem ér véget, az ember mindig talál új tippeket, forrásokat, ahol újabb ősökre és leszármazottakra bukkan. Csupán Bécsben évekig kell még dolgoznom, hogy a nemzetség női ágait megtaláljam. Ha szerencsénk van és a menyasszonyokra is készült index, vagy egy lány keresztelésénél utólag bejegyzésre került, hogy mikor és hol kötött házasságot, könnyű dolgunk van, egyébként keresni kell, szerencse kell hozzá és ápolni kell a kapcsolatokat más családfakutatókkal. A nemzetség minden tagja egyforma, minden név mögött egy élet áll, ami az érintetteknek és a családjuknak ugyanolyan fontos volt, mindegy, hogy a Mößlang nevet viselte-e, mindegy hogy az újságokban számszámra találunk róla cikkeket, vagy csupán egyetlen dátumot arról, hogy megkeresztelték. A Mößlang-Saga sosem lesz teljes. Ezt Galsworthy is látta és ezért rövidebb történeteket tűzött be a nagy trilógia eseményei közé. Vagy – éppen most aktuális – a Csillagok háborúja rajongóinak sosem volt elég, ami a trilógiákban történt, sok-sok történet keletkezett, hogy kiegészítse azokat. Ezt teszem én is, keresek és kiegészítem a családfát, ez azonban nem mese, a fantáziát szűk korlátok közé kell szorítani, mert itt a való életről van szó.

IX. Forrásaim

A forrásoknak nagyon széles választéka állt rendelkezésemre, melyek legtöbbje megtalálható az Interneten. Ausztriában a különböző források digitalizálása példamutatóan menetel előre: újságok, anyakönyvek, szakkönyvek, mind-mind online vannak már.

---

¹ <http://www.moeslang.de/> und <http://www.leutkirch.de/de/Wirtschaft-Unternehmen-von-A-Z/Unternehmen?view=publish&item=company&id=186>

- ☞ A Felix Gundacker álta vezetett GenTeam adatbázisa nélkül egyáltalán meg sem találtam volna az őseim nyomát Bécsben. A GenTeam olyan genealógusok laza egyesülése, akik önállóan, vagy csapatmunka keretében adatbázisokat készítenek azzal a szándékkal, hogy ezek minden érdeklődő kutatónak ingyenesen a rendelkezésére álljanak. – www.genteam.at
  - ☞ Familia-Austria egy társadalmi munkában tevékenykedő egyesület, amely azt a célt tűzte maga elé, hogy a régi Habsburg-monarchia területén támogassa az ős- és családkutatást. Az egyesület szintén hatalmas online adatbázissal rendelkezik. – www.familia-austria.at
- Mind a GenTeam, mind a Familia Austria mögött példás csapatmunka áll, sok lelkes, önkéntes munkatárs bővíti folyamatosan az információkat.
- ☞ <http://www.adler-wien.at/index.php/de/> Az osztrák "Adler" Heraldikai-Generológiai Társaság (alapítva 1870-ben) birtokában van a kontinens legnagyobb szakkönyvtára, de nagyon hasznos az online adatbázisa is..
  - ☞ ICARUS egy osztrák jog alapján létrehozott közhasznú egyesület és több mint 160 levéltári vagy hasonló jellegű intézményből áll több mint 30 európai országból, Kanadából és az USA-ból. Az ICARUS konzorcium levéltárokat és hasonló intézményeket támogat abban, hogy a digitális korszak kihívásainak eleget tudjanak tenni. Főműve a www.matricula-online.org, ahol Alsó-Ausztria és a Bécsi Érsekség anyakönyveinek túlnyomó részébe betekintést nyerhettem.
  - ☞ ANNO az Osztrák Nemzeti Könyvtár virtuális olvasóterme. Ehelyütt a történelmi osztrák újságok és folyóiratok online lapozgathatóak és olvashatóak. Egy keresőgép, OCR-olvasott adatokra alapozva, megkönnyíti a kutató munkáját. <http://anno.onb.ac.at/> Minden általam meghivatkozott újságot ebből az adatbázisból vettem.
  - ☞ Ki ne ismerné a mormonok adatbázisát www.familysearch.org ? Folyamatosan bővítve, folyamatosan modernizálva, A mormonok kutatóhelyein az egész világról megrendelhetők az anyakönyvek mikrofilmen és a helyszínen tanulmányozhatóak.
  - ☞ <http://www.digital.wienbibliothek.at/> A Wienbibliothek im Rathaus)Bécskönyvtár a Városházban) folyamatosan épít fel egy digitális világot a Bécsről szóló könyvek alapján. Ez

szisztematikus szempontok szerint történik. Így jön létre egyfajta digitális szabadkézi könyvtár, amely tartalmazza Bécs történelmének és kultúrtörténetének alapműveit. Első alapkönyvénél szolgálnak a bécsi címjegyzékek (beleértve a házösszeírásokat), melyek a "Lehmann"-t, ezt a klasszikus bécsi címjegyzékkönyvet kiegészítik a „Lehmann“ előtti korból (1859) a lyukakat betömi. A címjegyzékek mellett találunk bécsi útikalauzokat, városleírásokat és várostérképeket is. A legtöbb könyv, amelyre hivatkozom, ebben az adatbázisban található.

- ☞ Az Allgäu történelmének kiváló ismerője Frank Leiprecht, weboldala a <http://www.leiprecht.de/> rengeteg hasznos információval szolgált nekem, és maga Leiprecht úr is mindig önzetlenül segítőkész volt. Előre örülök, hogy talán egyszer majd közös ősoket is találunk.
- ☞ Sok hasznos adathoz jutottam személyesen is – oszták-orientáltságú genealógiai levelezőlisták útján – több nagyszerű embertől: Ing. Felix Gundacker úrtól, Günter Ofner úrtól, Renate Fennes asszonytól, Heinz Königúrtól, akik mindig szakítottak időt a kérdéseim megválaszolására, és segítségükkel az elakadt kutatásom mindig új lendületet kapott.
- ☞ Abban a szerencsében volt részem, hogy Möslang/Möblang-leszármazottakkal is többé-kevésbé személyes kapcsolatba kerülhettem. Jack Duggan úr, aki egy leszármazott férje feltöltött a világhálóra egy családfát, így tudtam megtalálni egy számomra addig nem ismert, új ágat. Ő maga számtalan apró adattal szolgált nekem a család életéből, Manfred Gierschük úr és Dr. Erich Haase úrapedig a közeledésemet barátságosan fogadták, ismereteimet megerősítették.
- ☞ Marlies Mendler, szül. Möslang asszony szívélyesen fogadott engem és családomat, amikor 2015nyarán az őshazába látogattam. Érdekelte őt a család története, a Sturm-féle családfa neki is birtokában volt, és számtalan adatot nyújtott nekem a család 20. századi történetéből.

**NEKIK MINDANNYIÓJUKNAK EZÚTON IS
HÁLÁS KÖSZÖNETEM!**

Dr. Cserfalvi Tamás:

**A magyarországi SCHNÖRCH családok eredete
történelmi háttérrel**

**(a Bánáti Határőrvidéki források kutatásának különleges
nehézségei)**

Bevezetés

Jelen beszámolómat azért szeretném közreadni, hogy egy, az AKuFF kiadványaiban ismereteim szerint eddig nem érintett, jelentős lélekszámú kárpát-medencei német telepes társadalom keletkezését, fejlődését és dokumentumainak kutatási akadályait bemutassam a magam amatőr próbálkozásán keresztül.

Anyai felmenőim férfiágának családneve mindig lebetűzést igényel, amikor hivatalos helyeken édesanyám nevét kell megadnom. Általában rákérdeznek német származásomra is mert a Salzburg közeli Frankenmarkt-ban születtem 1945 augusztusában.

Automatikusan azt mondtam mindig, hogy magyar az édesanyám és nem beszélünk otthon sem németül. Valóban soha szóba nem került semmilyen származási téma a családban, így felnőtt koromig nem jutott eszembe megkérdezni, hogy anyai nagyapám – az 1884-ben Pozsonyban született Schnörch Alfonz Nándor Mátyás – felmenői honnan és hogyan kerültek Magyarországra. Az 1953-ban meghalt, az Isonzó frontot a székesfehérvári 17. honvéd gyalogezredbe népfelkelőként besorozottan megjárta Schnörch nagyapámat még szerencsém volt ismerni, minden akcentus nélkül beszélt magyarul s én német szót soha nem hallottam tőle.

A későbbiekben kibontott családtörténet majd magyarázatot ad arra tényre, hogy a Schnörch családfa kutatását a szokásos eljáráshoz képest fordított irányba kellett megkísérelnem. Semmilyen családi irat nem állt rendelkezésemre, amivel az anyai nagyapám felmenőit egy generáción túl kereshettem volna, az egyetlen út az volt, hogy a XVIII.-XIX. szd-ban találnom kellett olyan Schnörch családnevűeket, akik leszármazottai követhetők és esetleg elvezetnek anyai nagyapámig.

1. Az első nyomok, kutatási nehézségek

A Schnörch familia nyilvánvalóan német eredetű, azonban a XVIII.-XIX. századi nagy és szervezett kivándorlások fennmaradt dokumentumait közlő terjedelmes német gyűjteményekben a családnév nem szerepel sehol. Így a német tartományokban nem lehetett elkezdni az anyakönyvek böngészését.

A manapság is ritka német családnévnek kevés számú megjelenését figyeltem meg, pld. a 2004-es német és osztrák országos telefonregiszterben mindössze 26 volt, a cseh regiszterben 1, Magyarországon 6 telefonszám volt. Ezeket a magyar számokat felhíva gyorsan kiderült, hogy ők mindnyájan egyetlen család leszármazottai. Természetesen ezt a Schnörch famíliát kerestem meg először, sajnos az ő családi irataik szintén nem nyúltak távolabbra. mint az 1880-as évek, mert a Rákosi-éra kitelepítéseiben gyakorlatilag mindent elkobzott tőlük az ÁVH. Nem tudtak semmit az én nagyapámról, nem is sejtették, hogy a családnévük még valahol előfordul (igaz, Schnörch Valéria édesanyám férjezett néven élt, Schnörch Ilona nevű nővére ugyan nem ment férjhez, de nem volt soha telefonja és ezért a telefonregiszter átnézése őt sem láthatta).

A mai gyorskeresési lehetőséget indítva a Schnörch név XIX. század előtti említését két helyen hozta ki a Familysearch:

Umstadt (Frankfurt a.M.) város magisztrátusi jegyzőkönyvei:

Jost Urban Schnörch, 1615-1626 között a KRONE vendégfogadót bérelt a várostól, 1626-ban Frankfurtba költözik és a bérletet a fia, **Hannß Jost Schnörch** folytatja 1634-ig

A legalább 400 éves Gasthaus zur Goldenen Krone fogadó ma is áll főtéren (arrafelé nem jártak a törökök és a Habsburgok sem). Képek Umstadt főteréről, 1900 k. és 1996.

És:

Düsseldorf, Sankt Lambertus plébánia anyakönyvei:

Matthias Schnörch (Sybilla Christina Balckhausen)

* Catharina Elisabetha, 1687. nov.9.

* Ludovicus Gerhardus, 1690. ápr. 6.

* Catharina Margareta, 1691. ápr. 14.

A történelmi Magyarország területén a megtalált legkorábbi névelőfordulás egy 1773-as bejegyzés a pancsovai anyakönyvekben, amikor Barbara Schnörch strasbourg-i származású férjezett asszony 46 évesen meghalt. Sajnos itt semmi további nyom nem bukkant fel. Pancsova abban az időben zárt katonai terület, az ún. **Határőrvidék** Bánáti határőr-ezred kerületének a központja volt és a létesítése kapcsán történő **katonai telepes** feltöltéssel került a Schnörch család valószínűleg a Kárpát medencébe.

Így ezen a katonai vonalon kezdtem a kutatást, annál is inkább mivel egy halvány családi emlék szólt arról hogy az 1930-as években magas katonai rangú és gazdag Schnörch –távoli- rokon élt valahol az országban (egyébként az én családom kapcsolatot nem tartott a Schnörch nagyapám rokonságával.... még a neveket sem ismerték. Ez a katonatiszti ág volt a telefonkönyv segítségével felderített egyetlen magyarországi Schnörch família.

A következőkben látszik majd hogy a kutatási kezdőpont választás jó volt és a nagyon gyenge súlyú információim a helyes irányba indították a Schnörch felmenőim keresését.

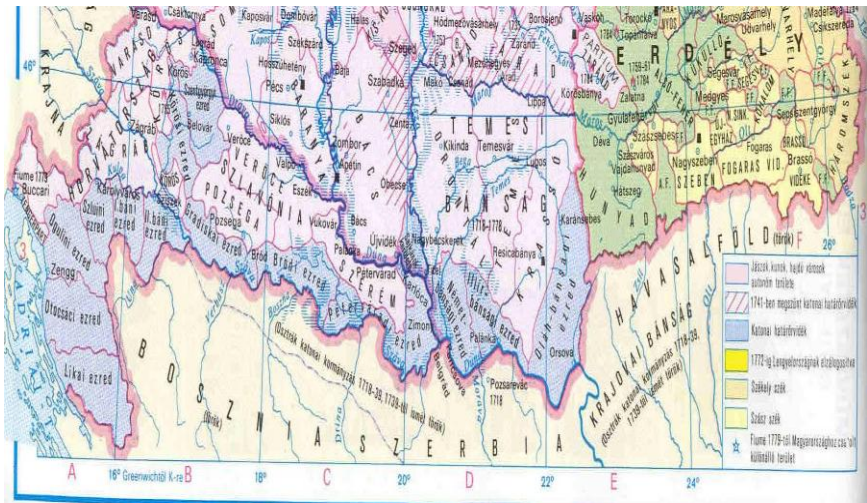
Érdemes azonban előtte egy történelmi kitérőt tenni hogy a Pancsovát is magába foglaló egykori Temesi Bánság a török uralom utáni évszázadban milyen – a birodalmi törekvések által diktált - sorsra jutott. Ezen keresztül láthatóvá válnak a szisztematikus családkutatást hihetetlenül megnehezítő körülmények okai és a mai napig kiterjedő etnikai feszültségek forrásai is.

A Határőrvidék

A Száva és Duna menti délvidéki területeket a császári kormányzat a török kiűzése után nem csatolta vissza a magyar királysághoz, hanem az un. Neoaquistica Commissio (a beszélő nevű Újszerzeményi Bizottság) hatáskörébe rendelte. A területből később, a XVII.sz.d. során egy összefüggő, mintegy 1500 km hosszú védőövet alakítottak ki a dalmát tenger melléktől a Vaskapun keresztül egészen

Bukovináig (tatár betörések!) . A négy részből szervezett területen (Horvát -, Szlavón-szerémi-, Bánáti- és Erdélyi határkerületek) katonai közigazgatást vezettek be. 14 határőr-ezred (Gränz Infanterie Regiments, GIR 1-14) és az un. Sajkások kerülete (Tisza-Duna torkolat nyugati szöglete, Titel központtal) lett felállítva. Központi elhelyezkedése és stratégiai fontossága miatt a bánáti részen elsősorban németajkú katonai telepésekkel szándékozták kialakítani a szükséges katonai védelmi potenciált a Duna túlsópartján fekvő, az 1789-ig még török kézen lévő Belgrád központú ellenséges centrummal szemben. Ez lett a Német-Bánáti 12. Határőrezred kerülete.

Az alábbi térképrészlet a Száva-Duna melletti Határőrvidék elhelyezkedését és ezredbeosztási kerületeit mutatja az 1800-as évek elején:

A Határőrvidékre azonban nem csak magukat a fegyveres erőket telepítették, hanem az ellátás és utánpótlás helyi megoldására a mezőgazdaságot családi keretben művelő telepeket is létrehoztak.

A XVIII. század közepén működött egy hatalmas társaság Délmagyarországi kincstári puszták bérelő társasága néven, amely - mint a neve is mutatja - bérelte a folyók menti mocsaras vidékek közötti kincstári pusztákat. Ez a társaság, úgy látszik, nem találván megfelelő számadást a pusztaság bérbevévével, 1766-ban átengedte az egész síkságot a tiszai

és marosi szerb határőröknek. Az áttelepülés 1768-1774-ben, 6-7 év alatt simán megtörtént. A szerbek, nem tudni milyen okokból, igen rövid idő alatt itt hagyták a kövér, de már évszázad óta műveletlen bánáti földeket és 1783-ban újra nagy pusztaság tárult azoknak a szeme elé, akik ebben az időben Becskerekéről Idvoron keresztül Pancsovára utaztak.

A kincstár azonban nem nézhette tétlenül, hogy ilyen megművelésre kiválóan alkalmas terület haszonvétként, üresen itt maradjon az országhatár közvetlen közelében. A törökdúlás még élénk emlékezetben volt, nem lehetett védtelenül hagyni a Bánátnak ezt a részét.

A temesvári katonai kormányzóság, melynek hatáskörébe tartozott a telepítés ügye, jól átgondolt terv szerint járt el. Tisztában volt azzal, hogy egyáltalán nem elegendő csak földet és házhelyet ígérni vagy adományozni a települőknek. A szántóföld és házhelynek nevezett terület ugyanis ijesztő képet mutatott. A török pusztítás óta eke nem járta ezeket a földeket, vadul burjánzott a gaz. Erdőmagasságban lepte el a gyom és egyéb káros növényzet sűrűje az egész Délbánátot. Ide embereket hozni, olyan embereket, akik eddig kulturált helyeken, békében éldegéltek, teljesen lehetetlen.

Hadmentességet biztosítottak tehát a települők részére, mégpedig 10 esztendőre, ezenkívül 6-10 évig terjedő adómentességet. Számolt ugyanis a katonai kormányzóság azzal, hogy legalábbis 10 esztendőre lesz szükség, amíg a települők részben művelés alá vehetik a földet, másrészt amíg állandó lakhelyet építhetnek, vagyis községet létesítenek. A lakóházak építéséhez szükséges faanyagot a kincstári erdőkből ingyen kapták a települők.

Ugyancsak ígéretet tettek arra is, hogy a földeket pontosan felméri és az így mérőkéileg felmért földeket, házhelyeket telekkönyvi sorrendbe foglalják, a kiosztott földeket és házhelyeket telekkönyvileg is a tulajdonosok nevére íratják.

A végeken úgyszólván állandóan harcok folytak a régebbi időkben. Nyilvánvaló, hogy a települni szándékozókra ez a tény nyomasztólag hatott. A katonai kormányzóság ezért ígéretet tett arra is, hogy - a határtól befelé 40 kilométeres sávon kívül - képzett és jól felfegyverzett, állandó katonaságot tart, a civil lakosság több rendkívüli kedvezményt is élvez majd, így pl. só és dohány kiosztása vagy igen alacsony áron való árusítása által.

Katonai-telepes családokat toboroztak tehát és 12 Militár Communität alapítása történt meg igen szervezett módon, a fenti centrális szerep miatt ezek mind a Deutsch-Banater Regiment területén voltak. A

telepesek a földet katonai határőr-hűbérként kapták meg, szabad használatra, a zsold helyett. A gyalogsági hűbéri birtok 18-24 hold volt, ennek fejében egy gyalogos katonát kellett kiállítani. A lovassági hűbéri birtok 34-35 hold között mozgott s egy lovaskatonát kellett hadba adnia. Egy család azonban, még ha több hűbére is volt, 3 gyalogosnál és 2 lovasnál többet kiállítani nem tartozott¹. A katonai telepek egy teljesen speciális szervezeti rendszerre épültek, az ún. Házközösség-re .

Házközösség intézménye²

A Határőrvidék-nek legnevezetesebb jogi intézménye a házközösség volt. A határőrség törzscsaládokra volt osztva, melyeknek mindenike az összes hadképes tagokkal egy házközösséget képezett. Minden házközösségnek közös ingatlan törzsvagyona volt, mely a közös családnak elválaszthatatlan járulékat képezte, s attól nem volt sem elszakítható, sem elidegeníthető. A házközösségnek célja a hadképes erőnek biztosítása, jó állapotban fentartása volt, amiért a törzsvagyon fentartása, mint a törzscsalád életének biztosítása, a közhatalóságok felügyelete s gondoskodása alatt állott. A házközösségi szervezetnek alapelvei voltak: a család törzsvagyonát képező földbirtok, - melylyel minden hadképes ficsaládtag katonai kötelezettsége volt egybekapcsolva, - el nem idegeníthető; adóssággal csak rendkívüli esetekben, bizonyos kis értékig terhelhető; ha a földbirtok házasság, örökösödés vagy végrendelet útján nem határőr tulajdonába ment át, ez köteles volt azt bizonyos határidő alatt határőrnek eladni; a vagyon felett végrendeletileg csak a család utolsó sarja intézkedhetett, és ez is csak akkor, ha oly egyének sem voltak már, kik a házközösségbe visszatérés jogának fentartásával a házközösségből kiléptek; a házközösség feloszthatatlan, felosztásnak csak kivételesen és csak úgy lehetett helye, ha mindenik osztályos rész számára a házközösség fenntarthatását biztosító földbirtok maradt meg.

A Mohács előtti országról leszakított ezen – 50-100 km szélességű –határsávbán (...milyen ismerősen hangzik ez a mai idősebb

---

¹ Torontál vármegye, szerk. Borovszky Samu

² Pallas Nagylexikon, 1895

magyar korosztálynak...) a magyar királyságnak fennhatósága egyáltalán nem volt egészen az 1870-es évekig, amikor a kiegyezés folyományaként végül megszűntek a katonai közigazgatások. Semmilyen 1867 előtti magyar census vagy Urbarium nem terjedt ki a határőrvidékekre s még a nagyon részletes helység-névtárakban sem szerepelnek az ottani települések¹. Az O-M Monarchia szétesése utáni levéltári dokumentum-megosztásban megkaptuk a birodalmi katonai sematizmus-sorozat köteteit, de nem kaptuk meg a határőrvidék anyagait (akkor már nem lehetett sehogyan sem érvelni a román és délszláv területnyerőkkel szemben...). At elepítési adatok kutatása ezért csak a bécsi Kriegsarchivum-ban lehetséges.

Meg kell jegyezni hogy az 1763-87-es u.n. Első Katonai Felmérés (EKF) elképesztően nagy felbontású (1:28800, azaz 1 bécsi hüvelyk : 400 öl)² térképein a határőrvidék összes települése gyakorlatilag lakótelek(!) részletességgel van feltüntetve (Bánát femérése : 1780-82), a lakosok számával és művelt földjeinek nagyságával együtt (a 12 Militär Communität helységnél viszont a helynéven kívül semmilyen számszerű információ nincs megadva!). Ezek tehát a családfakutatásban közvetlenül nem nyújtanak segítséget, de a rendkívül plasztikus terület-ábrázolással hiteles benyomást adnak a telepéseket körülvevő korabeli geográfiai környezetről.

Szemléltetésként bemutatom a Tisza balpartján, kb. a titeli fennsíkkal szemben fekvő, a Béga folyó elágazásaival táplált középbánati mocsárvidék egy jellemző részének EKF térképészletét.

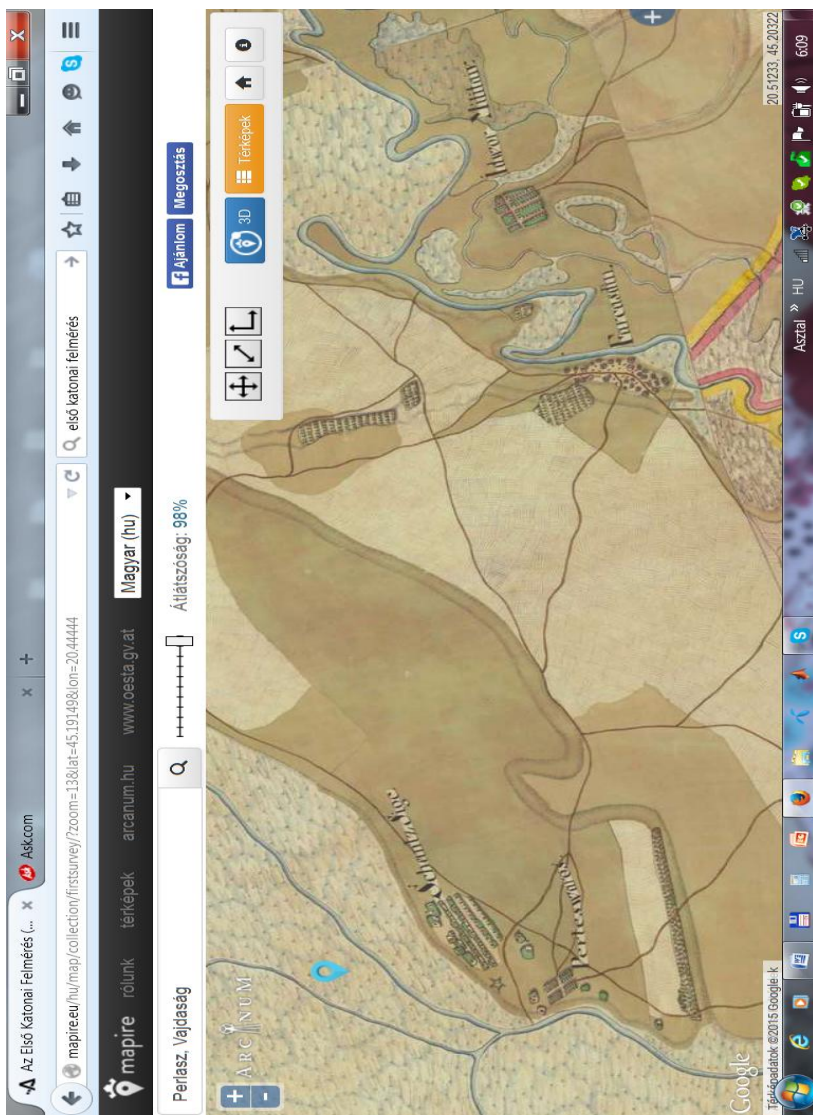
A PrintScreen kép a Perleswaros (Perlez, Perlasz), Sáncsziget, Farkasd és Idwor Militair (Torontáludvar) vidékét mutatja az Arcanum georeferált többretegű EKF térképén.

Használatának egészen fantasztikus előnye hogy az „átlátszóság-faktor” csökkentésével fokozatosan megjelenik a mai térkép és felmérhető hogy a folyómedrek és települések merre mozdultak az elmúlt közel negyed évezred alatt, a mai Perlasz város pld a - mostanra már kiszárított - akkori mocsár helyén van, lsd. kék Google Map szimbólum. Ezzel egyben útmutatást is kapunk, hogy az anyakönyveket milyen későbbi településeken kezdjük el keresni.

---

¹ Magyarország Geográfiai Szótára (1851), Ortslexikon (1877)

² <http://mapire.eu/hu/map/collection/firstsurvey/>

A Sándorfő és Perlesváros között rajzolt ötszögű csillag maga a katonai erődítmény (Schanz = Sándor, az egyszerűbb kiépítésű, földtöltés és rönkfa szerkezetű védővonallal kerített katonai objektum, hasonló sándor-erődítések alkották nagyrészt az építőkőben szegény bánati Határőrvidék sarokpontjait). A Sándor és a 4 környező település a vízfolyásokat szélesen

követő mocsarakból kissé kiemelkedő szárazulatok peremére épültek. A kis falvak adták a különböző szervezésű katonai telepések lakhelyét (Idwor Militaire a fent jelzett 12 Militär Communität egyike), ezek lakosságának folyamatos csökkenését az itt jól felismerhetően egészségtelen, maláriás környezet teljesen érthetővé teszi (ld. 3. fejezet).

Az 1870 utáni „határörvidéki” anyakönyvek kutatása is nehéz, mert az ősi Csanádi püspökség területe a felháborítóan célzatos trianoni diktátum következtében nagyrészt a környező kisantant államokhoz került. Trianon után a három új egyházkormányzási terület a következő lett:

1. „új” Csanádi püspökség melyet Szeged városa és még 33 plébánia alkot
2. Temesvári Apostoli Kormányzóság 163 plébániával és Temesvár központtal a Román Királyságba került
3. Nagybecskereki egyházmegye (Szerbia), Nagybecskerek (Zrenjanin) központtal, amelyet 64 plébánia képez, az 1930-as években mintegy 201 ezer katolikust számláló térségben lelkipásztori feladatok ellátásáról hetven pap gondoskodott. A hívek közösségét különböző nemzetek fiai képezték: mintegy százezernyi német, majd valamivel kevesebb magyar, és kisebb létszámban bolgárok, csehek, horvátok, szlovének.

Ez az egyházmegye fedi le ma az egykori Német-Bánáti 12. Határőrezred kerületét.

A területnyerők „természetesen” nem tekintették elsőrendű feladatuknak az elmúlt évszázadok ott lakó népeire utaló írott dokumentumok védelmét ill. feldolgozását. Sőt, ezzel ellenkező volt a törekvés és amikor alkalom adódott akkor igyekeztek kiradírozni a történelmi múltat a dokumentumok megsemmisítésével.

A Bánát német nemzetiségű lakosságával kapcsolatos kb. 140 plébániakerület még 1940-ben meglévő eredeti anyakönyveit – a mai családkutatók óriási szerencséjére – **Dr. Friedhelm Treude** német történész „**fotografáló mentőexpedíciója**” archiválta – német birodalmi megbízásból – és a mentett anyag sok esetben ma az egyetlen genealógiai forrás az eredeti példány megsemmisülése miatt. Meg kell jegyezni azonban, hogy ez az archiváló expedíció kizárólag a német származásúak dokumentálását tekintette feladatnak és azon évtől amikor az adott

településről elmentek/kihaltak a német lakosok akkor a plébánia további anyakönyveiben nem folytatták a fotózást¹. A dr.Treude féle mikrofilmek hosszú hanyattatás után ma a németországi bázisgyűjteményben vannak és kópiáik az FHL-en keresztül kutathatók².

A Romániához került legnagyobb területrészt 1890 előtti anyakönyvei a Román Nemzeti Levéltár temesvári, aradi és a karánsebesi egységeiben tanulmányozhatók³.

A II. világháború befejeztével újabb csapások érték a bánáti katolikus világot. Csaknem százezer német ajkú hívő távozásra kényszerült és a közvetlen háborús károkon túl anyakönyveket és egyéb hatósági iratanyagot semmisítettek meg. Így pld. a kommunista hatalom lebontatott mintegy húsz plébániatemplomot, megannyi imaházat, a meghagyott templomok romlásnak indultak, plébániaházak omladozni kezdtek. Ennek előzménye volt a Tito-partizánok etnikai tisztogató tevékenysége: 1944 végén 41 délvidéki plébánost végeztek ki... azzal a kegyetlen okoskodással, hogy „öld meg a pástort és szétszéled a nyáj”⁴. A jelen munka célterületét érintő atrocitások és pusztítások a III. melléklet összefoglaló táblázatában láthatóak.

Az 1945-ben mohón kizsuppolt bácskai, bánáti, szerémségi, szlavóniai, stb. németek helytörténeti és családkutatási érdeklődésének fokozódása (és nem utolsósorban toronymagasan álló pénzügyi tehetősége...), valamint az archivumok állagának fenyegető romlása a 90-es évek második felétől elindította a meglévő anyakönyve mikrofilmre vitelének helyi szervezését. pld. a bánáti anyakönyvek egy része a pancsovai levéltárban van ahol 1994 óta mikrofilmezni folyamatosan⁵.

A legutolsó, nagyon részletes bánáti plébániai helyzetfelmérést 1992 június 30-án fejezte be **Erős Lajos kisoroszi (Rusko Selo) plébános** és az összeállítást 1993-ban adta ki a Kisoroszi Róm.Kat. Plébániahivatal⁶. A III. AZ EGYES PLÉBÁNIÁK LEÍRÁSA 288 oldalon közli a nagybecskereki egyházmegye kereken 100 plébániájának

---

¹ Banat - The Romanian GAP, <http://feefhs.org/links/banat/banat-gap.html>

² Schmidt, Josef. *Die Banater Kirchenbücher, eine Bestandsaufnahme der verfilmten Banater Kirchenbücher in der Bibliothek des IfA* 1979, [AKdFF](#), 86 S.

³ <http://feefhs.org/links/banat/banat-gap.html>

⁴ Tóthfalu, a Délvidék Dallasa, Demokrata, 2014.november 12.

⁵ Istorijiski arhiv u Pančevu, Srbija i Crna Gora, 26000 Pančevo, Nemanjina b.b.

⁶ Erős Lajos: Adalékok a Zrenjanini-Nagybecskereki Egyházmegye történetéhez (1993)

és leányegyházának egy 23 pontos kérdőívre beküldött adatait. –Erős Lajos plébános munkáját – a használhatóságot illusztrálendő - érdemesnek látom a Prestovacz-i egykori plébániáról adott szakaszával bemutatni. Prestovacz (Beresztócz, Brestovac) a bánáti német katonai telepítések egyik fő helyszíne volt 1766-tól (Veterane Kolonien). 1935-ben még jól láthatóan német-szerb település volt, majd 1945 után a román kat. német közösség templomát lebontották és az 1766 óta vezetett anyakönyvek „megsemmisültek” (...írja ezt a helynek és kornak megfelelő kötelező eufemizmussal a szerkesztő Plébános Úr).

Itt feltétlenül meg kell jegyezni, hogy a Nagybecskereki Egyházmegye szervezeti ismertetése szerint¹ ma (2015) 40 plébánia és 50 leányegyház tartozik hozzá. Ezt a számot összevetve a fenti 1992-es felméréssel, kitűnik, hogy az Erős plébános szervező munkája nagyon korrekt volt.

134 BERESZTÓCZ - BANATSKI BRESTOVAC (60)

Egykori plébániatemplom Beresztóczon

z egyházközség szervezeti formája: Sándoregyháza-Ivanovo leányegyháza.

z egyházközség lelkipásztora: **HAJDU SÁNDOR**

lelkipásztor címe: Lásd Sándoregyháza-Ivanovo.

templom védőszentje, titulusa: Szent József, a Boldogságos

Jegyse.

használatos liturgikus nyelv: Német volt.

Anyakönyvek: Az anyakönyveket itt 1766 óta vezették, megsemmisültek.

Hívek száma 1983 végén: 28, ebből 14 horvát, 5 bolgár, 4 magyar, 4 német és 1 cseh.

Hívek száma a szemadatok szerint: 1779-ben 469, 1781-ben 1841-ben 1 095, 1851-ben 1 052, 1852-ben 1 268, 1853-ban

1 201, 1865-ben 1 218, 1886-ban 1 492, 1889-ben 1 427, 1902-ben 2 114, 1913-ban 2 385, 1916-ban 2 516, 1927-ben 2 516, 1935-ben 2 478; mind német.

14. A lakosok száma a népszámlálás szerint: 1900-ban 587 házban 3 853 lakos élt, németek és szerbek, 1981-ben 3 865 volt a lakosok száma, ebből 4 magyar és 1991-ben 3 717, ebből 8 magyar.

15. Lelkipásztorok névsora, hovatartozása: 1. Gringer Antal 1766-, 2. Stritz Joákim minorita 1772-, 3. Schindler Didiák minorita 1772-, 4. Fried József 1773-, 5. Daindl Nárcisz ferences 1774-, 6. Leitner József 1774-, 7. Schmidt Vendel minorita 1774-, 8. Mader Márton ferences 1775-, 9. Schmidt Vendel minorita 1775-, 10. Skublovics Miksa minorita 1785-, 11. Letzl Miksa ferences 1786-, 12. Böhm Bernát ferences 1788-, 13. Köpl Leander ferences 1797-, 14. Studer Rezső minorita 1800-, 15. Sax Nicefor minorita 1800-, 16. Beil Lőrinc minorita 1805-, 17. Köhler Ferenc 1803-, 18. Felix Vidor minorita 1805-, 19. Kapfer Sebestyén minorita 1808-, 20. Lausch József 1828-, 21. Salamon József 1819-, 22. Mazsári József 1828-, 23. Prokop József 1840-, 24. Kressinszky Samu 1858-, 25. Kerndler Ferenc 1856-, 26. Kressinszky Samu 1858-, 27. Gerliczky József 1859-, 28. Gittler István 1867-, 29. Reinlein Ádám 1882-, 30. Stary Gusztáv 1892-, 31. Eisele Ferenc 1892-, 32. Seitz Mihály 1904-, 33. Hemmen János 1905-, 34. Halbedl Róbert 1906-, 35. Smetana Ágoston 1923-, 36. Gabriel Miklós 1938-1944.XI.11. (A legrégibb idők lelkipásztorainak névsorát Szentkláray Jenő: Plébániák története c. művében találom az 501-510. oldalakon.)

16. A helység nevének változatai: Prestovac, Bresztovác, Beresztócz, Banatski Brestovac, Rustendorf.

17. A helység alapításának ideje: 1724

18. A katolikusok mikor jöttek, honnan, nyelvük: Első lakói Zkrnovacz birtok szállásairól jöttek, mely 1724-től a meglévő 8 sánc közül az ötödiket képezte a császári főkapitányság keletében a meglévő négy főkapitányság közül. 17. 4. május 1-jén

¹ Nagybecskereki Egyházmegye honlapja: <http://www.catholic-zr.org.rs/>

a katonai határőrvidek egyik katonaközsége, ahová a bécsi, prágai és pettau?- rokkantak házából még munkaképes császári veteránokat telepítettek le 1766. május 16-án, akikhez 1785-1790-es években Elzászból, Lotharingából, Svábszágából és egyéb rajnai vidékekről újabb telepések csatlakoztak.

19. Mikor alapították a plébániát, ki látta el javadalommal? A Német-határőrvidek területén levő és a katonai kincstártól javadalmozott kerkességeket, „császári és királyi kerkessége”-nek nevezték. Vidékünkön hét ilyen plébániáról tudunk, melyek „status in statu” - „ország az országban” voltak, mert ezeket nem a püspök töltötte be rendszeresen, hanem Ausztriából küldtek ide főleg szerzeteseket: dominikanusokat, premontreieket, ferenceseket és minoritákat. Ezek fizetése 150 forint „koldusbr”- volt. Majd csak 1771-ben szűnnek meg a tábori főkaplán -capellanus maior castrensis- illetve tábori esperes -decanus militaris-tól függetlenül, s majd a csanádi püspök joghatósága alá kerülni, ami előnyösen kiegyenlítette őket jogaikban a többi világi pappal. - Beresztőcezon - a kerkesség alapítása a pancsovai Templőő Bizottság sürgetésére 1766-ban történt meg a katonai kincstár javadalmozásával.

20. Volt-e kegyrasság? A Hadikincstár, majd a Földművelésügyi Minisztérium

21. A templom története: Az első imaház naddal fedett fakápolna volt, de leégett, mire Mária Terézia kincstári költségen templomot építtetett, mely 1770-1773 között épült, s melyet Mader Márton ferences esperes szentelt fel 1773-ban. 1854. november 9-én az új templom alapkövét fektették le, amelyet 1865-ban Kriszta Antal károlyfalvai esperes szentelt fel Szent József a Boldogságos Szűz Jegyesének a tiszteletére. Ezt a templomot 1945 után lebontották.

22. Mit tudunk a plébánia építtetőiről? Az első plébánialak 1772-ben, az utóbbi 1909-1912 között készült el. Nincs többé az egyház tulajdonában.

23. Jogforrás értékét okirat a levéltárban: A püspöki levéltárban megvan az 1837. évi egyházlátogatás - visitatio canonica - jegyzőkönyve.

Megjegyzés. Beresztőcezon múltját bővebben méltatja Szentkálary Jenő A csanadgyházmegyei plébániák c. műve.

Az egyházmegyei történeti könyvtárban megvan: Bildband Banat-Brestowitz, Heimatausschuss Banat Brestowitz c. könyv.

2316 BIKÁCS - BIKÁČ (29)

2. Az egyházközség szervezeti formája: Torda aktív leányegyháza a Keleti esperesi kerületben.

3. Az egyházközség lelkipásztora: BÜ ANDRÁS

4. A lelkipásztor címe: Lásd: Torda.

5. A templom területe és címe: A templom 200 négyzetméter, Popovici Jovan u. 53. - Ul. Jovana Popovicia 53. Utolsó posta-Zadnja posta: Basahid-Basahid.

6. A templom védőszentje: Bünbano Szent Mária Magdolna.

7. A templombúcsú napja: Július 22-c utáni vasárnap.

10. A használatos liturgikus nyelv: Magyar.

12. Hívek száma 1983 végén: 125, ebből 116 magyar, 7 horvát és 2 német. (1988-ban 3 cmetés és 4 bérházi volt.)

13. Hívek száma a statisztikusok szerint: 1847-ben 347, 1851-ben 308, 1852-ben 261, 1853-ban 434, 1865-ben 494, 1886-ban 525, 1889-ben 282, 1902-ben 437, 1913-ban 389, 1916-ban 411, 1919-ben 411, 1927-ben 411, 1935-ben 468; ebből 266 német és 202 magyar.

14. A lakosok száma a népszámlálás szerint: 1900-ban 70 házban 406 lakosa volt, 1948-ban 446, 1953-ban 391, 1961-ben 421, 1971-ben 324, 1981-ben és 1991-ben egybevonatban szerepel Basahid lakosaival, akiknek száma 1981-ben 3 864 volt, ebből 116 magyar, és 1991-ben 3 738, ebből 110 magyar.)

A dél-bánati területeket is erősen érintette az 1992-94-es jugoszláv belháború és sajnos valószínű, hogy tovább rontott az éppen nagy munkával felmért helyzeten. Erre utal egy 2014-es rövid útibeszámoló¹ leírása mely szerint Pancsova környékén, 20 évvel a polgárháború után még mindig kilőtt ablakú, folyamatosan romló állapotú templomok vannak...

2. Schnörch családfa vázlat a fellelt katonai források alapján

A Bécsben kiadott **Birodalmi Katonai Nyilvántartás** 1790-től kezdődően évente kinyomtatott kézikönyv (Militär Almanach, majd később Schematismus für K.u.K. Heeren) alakjában jelent meg és innen kezdve hiánytalanul hozzáférhetők a tiszti állományra vonatkozó főbb szolgálati adatok a magyar Hadtörténeti Levéltárban. A részletes háttér adatok, pld. az ezrednaplók (Stande-stabellen), a tiszti minősítvényi lapok (Conduit Liste), legénységi névsorok, kanonai matrikulák azonban csak a bécsi Kriegsarchivum-ban kutathatók.

¹ Tóth Erzsébet: Gyűszűvirág (=Pancsova), Magyar Nemzet Magazin, 2014.okt.18., 29.oldal

A katonai sematizmus-almanach az alakulat-alapítási adatok, a csapatelhelyezések, kiemelkedő hadi sikerek, sorozási körletek és az egyenruha-jelölésrendszer, stb. mellett az első 13 évben csak a főtiszteket sorolja fel név szerint (Oberster, Oberlieutenant, Major). 1804-től kezdődően azonban már a teljes tiszti névsorok szerepelnek rang szerint csoportosítva (kadét, zászlós, alhadnagy, főhadnagy, százados, stb.). A keresést nagymértékben megkönnyítő névmutató azonban csak 1812-től van a kötetekben (a sematizmus kötetek később folyamatosan tovább bővültek, így megjelentek bennük pld. az előző évi nyugállományba helyezések, kitüntetések, főtisztek halálozásai, stb. fejezetek).

A Schnörch név legelőször az 1804-es évre kiadott birodalmi katonai almanach-ban fordul elő, igazolva ezzel a családkutatási munkám szerencsés indítási pontját :

Gränz Infanterie Regiment 12 (Deutschbanatisches, 1767)

Stab: Pancsowa

Fähnriche:

1. Georg Schnörch

Az 1767-ben alapított Német-bánáti határőr gyalog ezred (GIR No.12) ¹ területe a Tisza torkolatvidékétől keletre, a Dunától északra terült el kb. a Palánka-Temesvár vonalig, északon a Béga folyóig. Az ezred-törzs a Temes folyó torkolata mellett lévő Pancsován volt.

Georg Schnörch a rangszáma szerint 1804-ben már első volt az előléptetési listán a zászlósok között. A kadét-örvezetővel kezdődő ranglétrán eddig a lépcsőig kb. 10 év alatt lehetett eljutni, így az 1.oszt. zászlós Schnörch 1794 táján kerülhetett ki a kadétképző iskolából 17-18 évesen, azaz a születési éve 1778 körül kereshető.

A következő években a birodalmi katonai almanach-ban az alábbi bejegyzések találhatók (egészen 1819-ig minden évben csak egyetlen Schnörch szerepel):

1805	GIR 12	Fähnriche:	(1)	Georg Schnörch
1806	GIR 12	Fähnriche:	(1)	Georg Schnörch
1807	GIR 12	U.Lieutenants:	Joseph Schnörch	
1808	GIR 12	U.Lieutenants:	Joseph Schnörch	

¹ Gränz Infanterie Regiment, Határőr Gyalogezred

1813	GIR 13 (Caransebes, Wallach-Yllirisches Regt.) ¹ Oeconomie- Abtheilung Ober Lieutenants: (2) Joseph Schnörch
1814	GIR13 „
1815	GIR 13 „
1816	GIR 9 (Mitrovica), pétervárad határőr kerület Hauptmann: Joseph Schnörch Gränz Verwaltungs Abtheilung
1834	GIR 9 (Mitrovica) Hauptmann: Joseph Schnörch Gränz Verwaltungs Abtheilung

Érdekes hogy az első három bejegyzésnél Georg, majd minden későbbi listában már Joseph keresztnév szerepel, de ugyanakkor nincs törés a ranglétrán való haladásban! Ez azt jelzi, hogy névelírás történt az első bejegyzésnél, és azt csak az előléptetésnél, 1806-ban korrigálták a helyes keresztnévre a sematizmusban.

1820-tól kezdve aztán folyamatosan jelennek meg Schnörch nevű kadétek a pétervárad GIR 9 ezred Mitrovicában² állomásozó századánál, tehát ott ahol Joseph Schnörch Hauptmann a Gränzverwaltungsabtheilung vezető tisztje:

Franz	* 1802 (Opova),	aktív szolgálat: 1820-1837,	+ 1889
Carl	* 1804 (Perlas),	„	1822-1848
Joseph	* 1805 (Perlas),	„	1828-1840, + 1844
Ferdinand	* 1810 (Mehadia),	„	1829-1850, + 1890
Aloys	* 1813 (Perlas),	„	1831-1852
Leopold	* 1814 (Kussich),	„	1832-1855

A jelzett születési helyek közül Opova és Perlas a német-bánáti részen, míg Kussich a Néra folyó jobbpartján Weisskirchen-től (Fehértemplom, ma: Bela Crkva, Szerbia) délre van, Mehadia (Miháld) pedig az ismert fürdőhelytől, Herkulesfürdő-től északra, a Karánsebes felé

¹ No.13 (Oláh-szerb) Határőr- gyalogezred, Karánsebes

² Mitrovica: Száva bal partján fekvő római alapítású (Syrmium) szerémségi város (Szávaszentdemeter, Dimitrovica.Mitrovica), a pétervárad határőrezred egyik századának területe

vezető úton fekszik (ma: Románia). A szétszórt születési helyek jól illusztrálják a tisztek szolgálati helyének gyakori változtatásait.

A bécsi Kriegsarchivum-ban tanulmányozható ún. tiszti minősítvényi lapokon (Conduit Liste) a származásra utaló bejegyzések további hasznos információk a családi kapcsolatokra:

Aloys.....: Sohn einer Gränzverwaltungs-Hauptmann , 1850, 1851

Leopold.....: Gränz-verwaltungshauptmann sohn, 1853

A korábbi évek minősítvényi lapjain sajnos ennél rövidebben jelölték meg a katonai családból történő származást:

Aloys.... : Offiziersohn , 1832, 1838

Joseph....: Offiziersohn , 1838

Ferdinand.....: Offiziersohn , 1832, 1838

Karl.....: Offiziersohn , 1824, 1832

Franz.....: Offiziersohn , 1832, 1838

A feltalált fiatalabb Schnörch tisztek születése körüli időkben kizárólag az 1804-től regisztrált Joseph Schnörch szolgált tisztként, így a fenti bejegyzések erősen valószínűsítik, hogy az ő családjából jöttek mindnyájan. Anyakönyvi adatot azonban eddig csak két fiának a születéséről sikerült találnom. Az első Franz Schnörch keresztelési bejegyzése az opovai anyakönyvben¹:

*1802 May 17   Franciscus Josephus Schnörch   vexillifer   et Anna,
Opova 6*

Patrini: Francisco Schwab vexillifer loci et Elisabetha conjugatii

Tehát Joseph Schnörch 1802-ben opovai házszámmal rendelkező zászlós (vexillifer) volt, házasember, felesége Anna (ez a „Josephus” bejegyzés a sematizmusnál feltételezetten 1806-ig nem korrigált névelírás tényét szépen igazolja!). A keresztapa szintén az opovai századnál volt zászlós (loci= helybéli).

---

¹ Opova, r.kat.anyakönyvek, 92. oldal, FHL microfilm: No. 1 190 408

A másik megtalált bejegyzés pedig Ferdinand nevű fiának a keresztelese a mehádiai anyakönyvben (1810. november 7.). Ennek a keresztelésnek az anyakönyvi oldalát alább mutatom be mert a szemrongáló kiolvasási munka jutalma még az volt számomra hogy Anna szépnagyanyám családnevét az itteni bejegyzésekből tudtam meg.

Ferdinandus
dus
Mehadia

D. Josephus Schnörch D. Ferdinandus

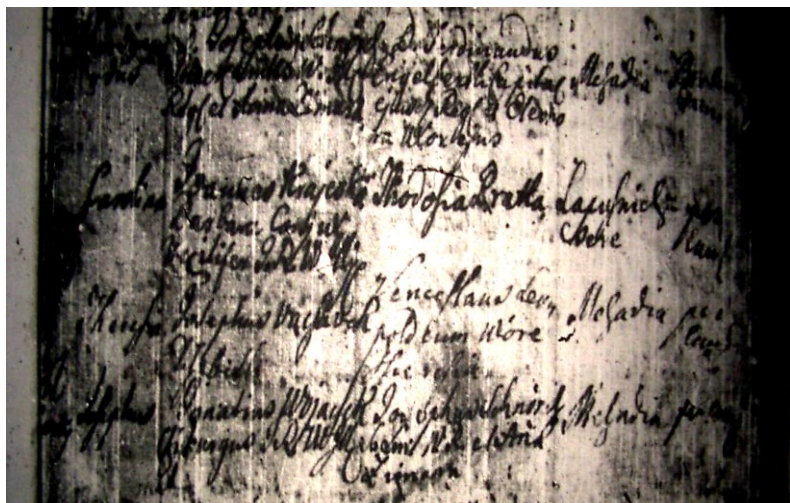
..... Amts W. Illysch

Engelhardh

Capitan

Regt et Anna Zimann

*Illysch Regt et Eleono
ra uxor eius*

Mehadia, r.k. születési anyakönyv (1740-1824), I. kötet, 55. oldal (1810)
FHL No. 858 427

Josephus Schnörch úr tehát a Wlach-Yllyrisch Regt = Oláh-Szerb határőrezred hivatalában dolgozott ekkor, a kereszta az ugyanabban az ezredben csapatszolgálati beosztásban működő Ferdinandus Engelhardh kapitány Úr volt. Ugyanezen az anyakönyvi oldalon, három bejegyzéssel lejjebb (B), jól olvashatóan Joseph Schnörch és Anna Zimann

keresztszülők voltak ugyanebben az évben Ignatius Wojachek ezredorvos (Chirurgus) Joseph fiának keresztelőjén.

8 évvel későbből még egy kapcsolódó keresztelési bejegyzést találtam, ahol Ludmilla Schnörch édesanyaként szerepel a mehádiai anyakönyvben:

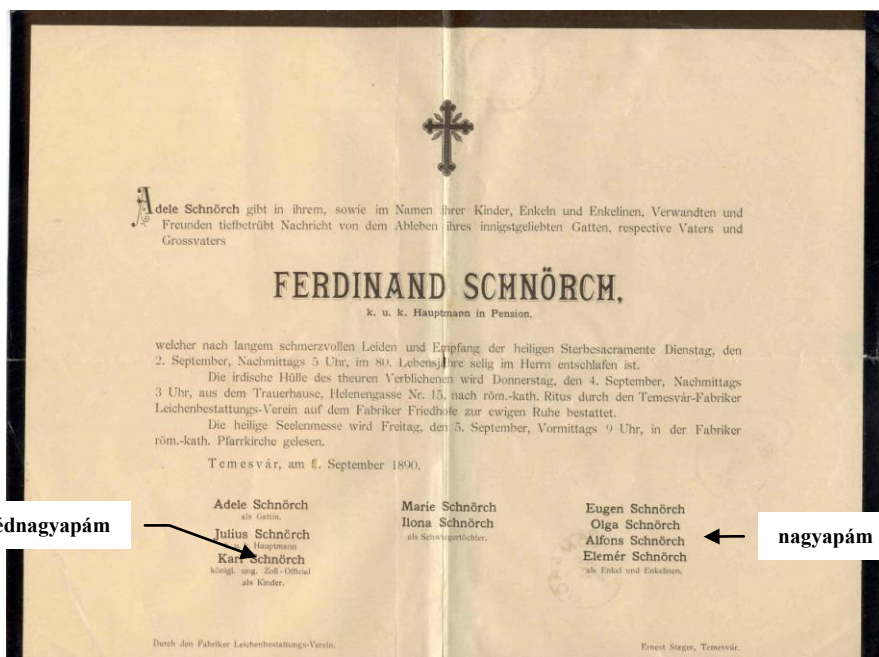
*1818 Dec 7   Anna Josepha   Leonardo   Kovacinsko(?)   et
Ludmilla Schnörch
Mehadia*

Ekkor, 1818-ban, Joseph Schnörch már a péterváradai ezred Mitrovicában állomásozó századában szolgált. Tehát valószínűleg volt egy Ludmilla nevű leánya, aki a karánsebesi állomásozás (1813-1815) alkalmával ismerkedhetett meg a férjével, majd Mehádiába kerültek és talán első gyermekük ott született (Kovacinsko névolvasata kissé bizonytalan, katona voltát nem kutattam fel).

Itt megint hatalmas szerencse szegődött mellém, ugyanis egy hihetetlen véletlen folytán –

*a hirhedt ÁVH irattár kitelepítési dossziéinak a családi iratcsomóit feketepiacon árulták Budapesten, köztük egy **Schnörch Jenő** tábornok nevét viselő vaskos köteg is volt, ezt átlapoztam és ezután a levelek, fényképek, gyászjelentések stb. ~100 tételes halmazát a Schnörch leszármazottakal szövetkezve – elég súlyos pénzért, kényszerhelyzetben : ha nem kell nekünk akkor a kukába jut - megvettük...*

kezembe került Ferdinand Schnörch nyugállományú kapitánynak 1890-ben, Temesvárról szétküldött gyászjelentése ahol a gyászoló rokonok és leszármazottak pontos és kimerítő listájában ott szerepel két fiának családja és az unokái között az én Schnörch Alfonz nagyapám is (akkor 6 éves). Ezzel hirtelen elrendeződtek a kusza szálak és a kutatott családfa-ág egyszerre 3 felmenő generációt nyerve, szinte átugrotta a XIX. századot...

dédnagyapám

nagyapám

Ferdinand k.u.k. százados a Schnörch férfiágon tehát az én üknagyapám volt.

Összegezve a talált adatokat, egyértelműen megállapítható, hogy Joseph Schnörch már 1802-ben zászlós rangban volt a GIR. 12 opovai századánál. Érdekes módon 1809-1812 között nem szerepel az állományi névsorban, ugyanakkor Ferdinand fia keresztelésénél 1810-ben Mehádiában az Oláh-szerb ezred igazgatási irodája (Verwaltungs Amt) sillabizálható ki mint szolgálati hely. A német alapossággal szerkesztett hadsereg-kézikönyvekben felbukkanó váratlan adathiányosság magyarázatot kíván.

A sematizmusok alaposabb tanulmányozásával kiderült, hogy az egyes határőrezredek melletti irodákba (Gränz Verwaltungs Amt, Oeconomie Abteilung) áthelyezett tiszteket eleinte nem sorolták fel. 1813-tól kezdve viszont már minden ezrednél megadták az irodákba beosztottakat is. A bécsi Kriegsarchivumban őrzött Standestabelle ezrednaplókban az ezredek csapatállománya és az irodai állomány közötti oda-vissza vezénylésekre számos példát találtam ugyanebben az időszakban. A fentiekből kikövetkeztethetően tehát 1809-ben irodai

állományba vezényelték át Joseph Schnörch-öt (erről az áthelyezésről sajnos nem találtam meg a vezénylési parancsot a teljes oláh-szerb és német-bánati ezred-naplók gondos átnézése során). További 25 éves szolgálatát Joseph Schnörch végig határrendészeti irodán teljesítette, előbb beosztott főhadnagyként, majd 1817-től irodavezetőként, századosi rangfokozatban (Hauptman).

A szűk évtized alatt szolgálatba lépő sok Schnörch tiszt szoros családi összetartozását igazolja többek között pld. az az érdekes adat hogy 1832-ben a GIR 9 határőr gyalogezred Mitrovicában állomásozó századának tisztikarában egyszerre szolgált hat Schnörch (!), Joseph Schnörch százados és 5 fiatalabb Schnörch tiszt, le egészen kadétig. A 48-as magyar szabadságharc alatt négy Schnörch katonatiszt volt a császári sereg aktív állományában: Carl, Ferdinand, Aloys és Leopold. Ismereteim szerint egyikük sem állt át a magyar felkelő seregbe, ők igazán császárhű németek voltak.

Érdekes további részlet, hogy a temesvári 61. gyalogezredben két Schnörch is szolgált egy tisztikarban Damjanich János-sal, a szabadságharc későbbi legendás tábornokával. Franz Schnörch és Damjanich János egyaránt főhadnagyk voltak 1837-ben, míg Leopold Schnörch kadét volt 1843-ban, amikor Damjanich ugyanott kapitány.

Joseph Schnörch két fia tehát keresztelési anyakönyvi bejegyzéssel okiratosan azonosítható s közülük a Ferdinand viszi le felénk a mai magyarországi Schnörch családfát.

További adatra bukkantam a nemesi családok könyvében, amikor kiderült, hogy 1808-ban és 1811-ben Schnerk (Schnörch) Jozefin-nek gyermekei születtek Rátz György-gyel kötött házasságából Nagyváradon. Ez a Josephine, a gyermekek születési éveit véve tekintetbe, minden bizonnyal egy 1785-90 táján született Schnörch leány, aki tehát az 1780 körüli születésű Joseph Schnörch húga lehetett. A 6 fiatal Schnörch közül 4 a német-bánati ezred működési területén született, tehát valószínűleg a bánati határőrvidéken telepedett le a család, amikor Németországból megérkeztek a XVIII. szd-i betelepítések során. Ugyanide mutat végülis a legelőször említett, elzászi származású Barbara Schnörch asszonyság temetési bejegyzése Pancsován, 1773-ban.

3. A német-bánáti határőrvidék betelepítési története

A Temesi Bánság területének visszafoglalása után hosszú birodalmi és katonai szervezési műveletek folytak azért, hogy a bécsi császári kormányzás minél nagyobb területen maradjon érvényben. Ennek érdekében mindent megtettek, hogy az eredeti magyar földesurak valamint a lakosság visszatelepülését megakadályozzák és lojális, katolikus – és elsősorban – németajkú lakosság toborzása kezdődött a német birodalom területén. Telepesek érkeztek a császári birodalom nyugati területeiről, így pld. Clausius Florimundus Mercy temesi kormányzó 1720-1733 között főleg bajorokat, de franciákat, olaszokat és spanyolokat is hozott a Bánságba. Az ide telepített lakosságnak legnagyobb része a túlnyomóan mocsaras vidék maláriás éghajlatának lett áldozata, így tűntek el pld. a Barcelona környékéről jött spanyolok is, úgyszintén az első német betelepülők nagy része.

Nem sikerülvén a kormánynak tiszta német telepésekkel gyarmatosítani a vidéket, szívesen látta a szerbeket is kik a török idők alatt már hullámokban menekültek át Temes vármegyébe és igen jelentős, a helyi körülményekhez jól hozzászokott népességet alkottak. Az első, u.n. Tisza-Maros Határőrvidék katonaságát majdnem teljesen ők adták annak 1751-től kezdődő felszámolásáig.

Mária Terézia 1741-ben elrendelte a hirhedt Neoquistica Commissio működésének befejezését és az észak-bánáti terület visszacsatolását a Magyar Királysághoz. A déli területen ugyanakkor a Bánsági Határőrvidék szervezése kezdődött meg. A végleges megosztás 1767-ben jött létre két külön katonai kerülettel: a tiszai-dunai rész a Német-bánáti Határőrkerület lett, míg a keleti bányavárosok védelmére a Német-oláh ezredkerület. A polgári közigazgatási rész kialakítása véglegesen 1779-ben, Torontál vármegye visszaállításával történt meg, ennek központja Nagybecskerek lett. A század végéféle még további osztást alakítottak ki: a szerb betelepülések miatti túlnyomóan szerb nemzetiségű részen le lett választva az Illir-bánsági ezred kerülete a Német-bánáti Határőr-ezredkerületből.

A Német-bánáti Határőrkerület igazgatása végig a pancsovai törzshelyen lévő ezredparancsnokságról történt, melynek hatáskörébe nemcsak a tisztán katonai, de politikai, gazdasági és törzskönyvezési ügyek is tartoztak. Az ezredparancsnokság a temesvári várban székelő főhadparancsnokságnak volt alárendelve.

Mária Terézia rendeletére 1745-től nagy toborzások kezdődtek Württemberg, Hessen, Nassau és rajnai Pfalz tartományokban a bánati vidék határőrökkel történő újabb betelepítésére. A hajón érkező telepesek Pancsován szálltak ki és vonultak a már felépített-rendbehozott községekbe és tanyákba.

Ez az első telepítési hullám azonban sikertelen volt, mert az igazgatás rendszere elavult volt, egyenlőtlen adózás és teherviselés miatt állandó elégedetlenség volt a határőrök között. Érdekes adalék hogy a Magyar Országos Levéltárban meglévő egyetlen bánati névsoros telepeslistából (1757) kiderül, hogy akkor Temesvárra majdnem kivétel nélkül olaszok érkeztek, mintegy 350 férfi lett listázva. A névsort átböngészve kitűnik, hogy a XIX-XX szd.-i olasz nevű magyarországi családok egy része innen az északibb, élhetőbb területekre húzódó utódoktól származhat (pld. Pasqualetti, De LaMotte, stb.).

A kezdeti lendület sikertelenségébe belejátszott az is, hogy iparosok és kézművesek nélkül nem lehet egy település életképességét fenntartani, ezért – Mária Terézia sajátkezűleg írt utasítására¹ – az éppen folyó osztrák-porosz, u.n. Hétéves Háború (1756-1763) porosz hadifoglyai közül 1761-62-ben összesen kb. 700 iparos-kézműves telepest szállítottak le Temesvárra, ezek pontos (foglalkozás, feleség és gyerek, származási település, stb) névsoros listája is megvan².

---

¹ Friedrich Muck aus Wien, Kriegsgefangene Preußen in Siebenbürgen und im Banat, Archiv für Sippenforschung 1938 /15 Jahrgang:

„Was sich unter denen von der Reichsarmee eingebrachten preußischen Kriegsgefangenen für Künstler und Handwerker befinden ist aus beygehender Consignation ersichtlich. Ich theile Ihme diese zu dem Ende mit, damit Er von denenjenigen so etwa im Bannat unterzubringen Ihme anständig und thunlich scheinen möchte einen Auszug verfassen lasse und Mir heraufgebe, wo sodann zu deren Behandlung das weitere verordnen, und, falls sie den ihnen beschenehen Antrag nicht eingehen würden, veranlassen werde, sie nach Temesvar als Kriegsgefangene transportieren zu lassen, wo sie sich sodann von selbstn bequemen werden.

Maria Theresia“
(*Borriéschen Consignation, Handschreiben der Kaiserin vom 3.8.1761 an Rudolph Graf Chotek*).

² Listen über preußische Kriegsgefangene, die sich bereit erklärten, sich im Süd-Osten der Monarchie anzusiedeln

Von Stefan Prohaska

A legfelsőbb utasítás okos kiegészítése volt a telepestoborzási szempontoknak, azonban még így sem vertek igazán gyökeret az új közösségek. A bánáti telepések elvándorlásának mértékére jellemző adat, hogy 1763-ban egy katonai igazgatási kimutatás szerint a becskerekai kerületben már egyetlen német család sem volt!

Josef Frank kimerítően részletes tanulmánya foglalkozik az 1764-ben újrainduló telepítések előzményeivel, eredményeivel és következményeivel, mely egy kb 10 évig tartó akcióban jelentősen felszaporította a bánáti népességszámot¹. Előkészítésként 13 faluban és 5 hozzájuk tartozó uradalmakban (Prädien) mértek ki 3748 katonai telepesszámmra lakóhelyeket. A Militärverwaltung ekkor ismét egy logikus ötlettel állt elő és a még folyó Hétéves Háború munkaképes hadirokkantjaiból szervezett veterán-kompániákkal kezdte tölteni a bánáti tartományt. Az egyenként pontosan 200 fős katonai-telepes egységeket Bécs, Pettau (ma Ptuj, Szlovénia), Pest és Prága hadirokkant intézményeiből (Invalidenhäuser) állították össze. A válogatott kompániákban az életkor 52-60 év, a vallás kivétel nélkül katolikus volt. 1765-66-ban 9 veterán kompánia érkezett meg a Bánátba, összesen 1800 férfi, 949 feleséggel és 447 gyerekkel.

Ennél a telepítési hullámnál már komolyan számítottak a helyi szerb népességből toborzott határőrökre is akik tömegesen jelentkeztek szolgálatra. Az 1765-66-ban elvégzett két összeírás 12 falura kiterjedően már három részre bontva regisztrálta a családokat: német katonai telepess (dt. Mil.), szerb katonai telepess (il.Mil.) és kamarai (Kameralisten) telepess. Utóbbi – nem katonai- telepess aránya igen magas volt, általában 50-100 % között regisztrálták.

Mind a Kriegsgefangene mind a Veteran-Kolonisten utánpótlás azonban – újabb háború hiányában – igen hamar kimerült és a növekvő halálozás, dezertálás (!) valamint visszaszivárgás megint kb. felére apasztotta a népességet 4-5 év alatt ².

Ekkor ismét újabb formát adtak a „Bevölkerungsstruktur”-nak: a Német Birodalom belső területeiről .n. Reichkolonisten családok telepítését kezdték meg 1770-ben és 1172 család, több mint 6000 személy

---

¹ Josef Frank, Die Besiedlung des südwestlichen Banats im Lichte historischer Karten und Quellen (Sindelfingen, 2005)

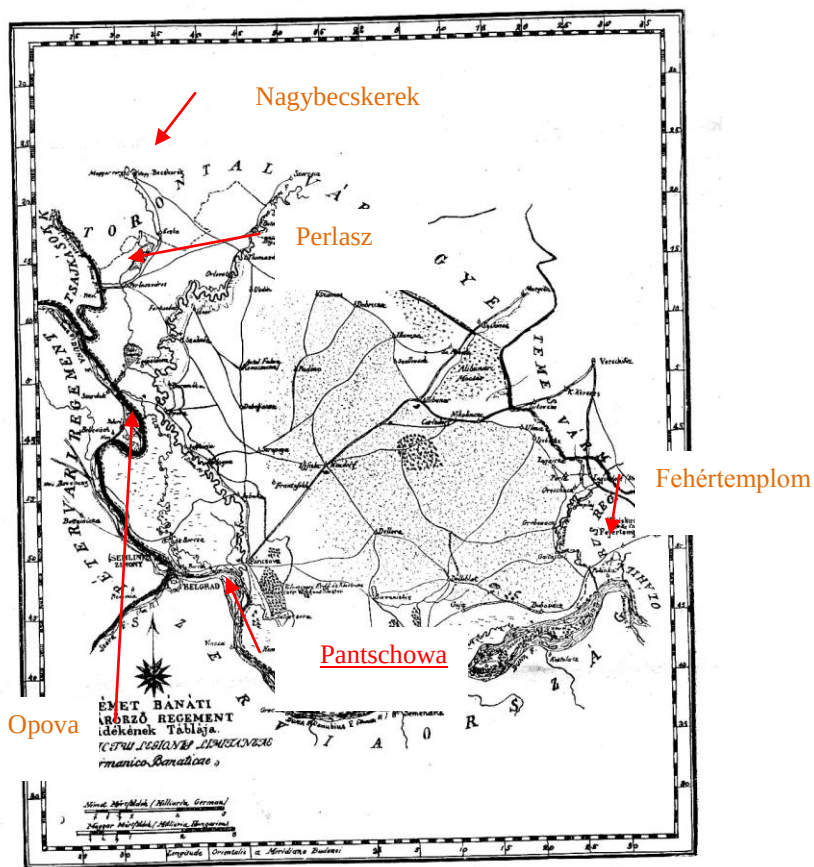
² i.m. Tabelle 12, 44.old.

érkezett Pancsovára. Ebben az akcióban a telepéseknek nagyjából a fele
Elszászból és Baden-Württemberg-ből indult el¹.

434

Torontál vármegye története.

A német-bánsági határörvidék 1811-ben.¹

¹ i.m. 43.old.

Ez egy lehetséges betelepülési útja a Schnörch familiának (Barbara Schnörch * Strassburg, + 1773, Deutsch Pantschowa)

A népességkiürülés folyamata azonban ezután sem állt meg és ennek ellensúlyozására továbbra is nagy erőfeszítések történtek. Így pld. 1785-ben a frankfurti császári rezidens közbenjárására Zweibrücken tájáról nagyszámú német telepes érkezett Nagybecskerekre,¹ összesen 298 család. Az 1788-89 évi török háború hadműveletei, melynek végén Belgrád visszafoglalásával a török birodalom végleg visszaszorult a balkáni területekre, ismét nagyon rontotta a telepesek helyzetét. A német-bánati kanton területéről egy 1789 tavaszán kelt kimutatás szerint 13.331 egyén tűnt el, a vidék elnéptelenedett miközben 264.000 hold kincstári föld várta a művelést.

Az utolsó nagyobb német telepítési akció a Határőrvidéken 1790-ben vette kezdetét. Ennek során három csoportban érkeztek német gyarmatosok, Elzász, Lotharingia, Schwaben, Basel, Württemberg és Nassau vidékéről. Lélekszámra az első csoportban voltak 145-en, a másodikban 735-en és a harmadikban 1045-en. A Rajnavidékről bevándorolt német gyarmatosok közül 484 család nyert a Német-Bánát területen elhelyezést.²

Eleinte a telepeseket a meglévő községek elhagyott házaiban helyezték el, majd új községek építése kezdődött el. 1792-ben felépült Ferenchalom (Franzfeld) majd a debeljácsi (Torontálvásárhely) kincstári uradalom lett felparcellázva a telepesek között. A lakosság életének javítására a császár Pancsovát szabad községgé (freie Communität) nyilvánította azzal a kötelezettséggel, hogy a város egy honvédelmi hadosztályt köteles kiállítani. Ekkortól számos szerb és német iparos igyekezett az önállósított városban letelepedni. 1794 az inség és a nyomor éve volt a Bánátban, mert a szokatlanul kemény és csapadékmentes telet egy aszályos forró nyár követte. Minden mezei és kerti vetemény kipusztult s az új telepesek közül sokan megszöktek. A kormány és más adakozók segélyként gabonát küldtek, melyet a nép között kiosztottak. A következő nyári bőséges aratás szüntette csak meg a nyomort.

---

¹ Czoernig III. 22., 37. (ennek a forrásnak a részletesebb átnézése sajnos még nem sikerült)

² Az 1790-es bevándorlási hullámnak az idézett számai Torontál vm. monográfiájából (Borovszky-sorozat) vannak véve. Ott sajnos forrást nem jelöltek meg.

Az abszolutisztikus katonai hatalmi irányzat előretörése miatt a katonai kormányzást 1801-ben ismét kiterjesztették és Pancsova is elvesztette önállóságát. A betelepítések ezután is folytatódtak és nemcsak a kincstári pusztákat osztották fel, hanem a gyéren benépesített községek lakosságát is gyarapították új települőkkel. Ekkor már nem német, hanem román, magyar, tót telepesek érkeztek, majd pld. a bécsi béke után, 1810-ben, horvátok érkeztek nagyobb számban Oppava/ Opova községbe.

Nagybecskerek-Perlas-Opova anyakönyvekben volt célszerű kutatni első nyomaikat.

Opova (Oppava, Königsdorf) 1767-től a német-bánati GIR 12 egyik századának székhelye lett. Római katolikus temploma 1766-ban épült fából, ez 1814-ben leégett, 1826-ban újra felépítették. Az anyakönyvei szerencsére fennmaradtak és mikrofilmen kutathatók az FHL rendszerében. Itt más Schnörch adatot nem találtam mint Franz Schnörch fent bemutatott 1802-es keresztelési bejegyzését. Ez a tény arra utal, hogy Joseph Schnörch zászlós rövid ideig volt az itteni századnál (a Schnörch házközösség ebből következően nem itt volt).

.....egy különös szinkronitásra bukkantam itt azzal, hogy a mai Csehországban lévő Opova település környékén (Ostrava mellett, az egykori dél- Sziléziában van és ugyancsak Königsdorf néven volt a Habsburg időkben nevezve!) legnagyobb meglepetésemre találtam egy Schnörch nevű családot, lelkesen levelezésbe kezdtem velük, de nem tudtak felhasználható információt adni számomra....

Nagybecskerek (ma Zrenjanin) anyakönyvei (1753-1834) megvannak az FHL rendszerben: Film No. 858415 és 416
Ezeket átnéztem, Schnörch bejegyzést egyáltalán nem találtam itt.

Perlas (Perles, Perleswarosch .....érdekes hogy a magyar „város” szó így belekerült a bécsi katonai térképekbe...) Római katolikus egyházának anyakönyvei 1777-től megvannak, azonban ezekről nincsenek az FHL gyűjteményében elérhető mikrofilmek. A kutatást csak a városi anyakönyvi hivatalban lehet végezni, vagy esetleg a pancsovai levéltárban.

4. Ferdinand Schnörch

A Kriegsarchivum-ban megtalált okiratos adatok alapján az ifj. Joseph egyedülállóként halt meg 1844-ben Péterváradon, Franz 1889-ben Otocac-ban (Otocsáci határőrezred, az észak-dalmát területen) szintén egyedülállóként hunyt el. A többiek is az aktív szolgálati idejük alatt

nőtlenek voltak, nyugalmazásuk után (kb. 40 éves kor) nem sikerült nyomaikat megtalálni. Jelenleg ismereteim szerint a Schnörch testvérek közül egyedül Ferdinand-nak maradtak utódai. Így a XX. századi magyarországi Schnörch családokat id. Joseph Schnörch fiai közül Ferdinand-nak a két fián keresztüli leszármazottai adják.

Ferdinand Schnörch 1829-től szerepel a császári katonai sematizmusban. Tiszti minősítvényi lapjai szerint a németen kívül szerbül beszélt, képzettségéhez a következők vannak bejegyezve: etwas aufnahme und geichnen. A Conduit Liste-ben a rangok és beosztások adatai napra pontosan követhetők. Az alábbi adatok pld. az 1841. katonai évre a GIR 9 (Pétervárad) naplójában lévő bejegyzések:

Ferdinand Schnörch, Peterwardeiner Grenz Infant. Rgmt N 9, Unterlieutenant 2te Classe 1833. okt. 16.-tól kinevezve, nőtlen, szül.éve (tévesen!) 1811

Visszaszámítható ezekből, hogy kb. 17 ½ évesen, 1828. év februárjában lépett szolgálatba, ahol ezred-kadétként kezdve végigjárta az örvezető, szakaszvezető, tizedes beosztásokat, majd 5 év 8 hó 8 nap után zászlóssá léptették elő, amely rangban letöltött további 5 hónap 15 nap szolgálat után 1833-tól alhadnagy lett. Nyugállományba (Pension) helyezése egyébként 22 év szolgálat után kapitányként 1850-ben történt a bánáti Weisskirchen-i, utolsó állomáshelyén.

Itt alapított aztán családot és két fia született, Julius 1850, majd Karl 1852. Az anyák neve körül érdekes bizonytalanság van: Julius (Gyula) halotti anyakönyvi bejegyzésében (Debrecen, 1922) a.n.: Bubenik Julianna, 1940-ben az - akkor megkövetelt - származási igazolás sajátkezü kitöltésében Schn. Gyula tábornok fia, Schnörch Jenő nyug. tábornok az apai nagyanyját Bubenik Adél néven írta be. Karl-nak Poszonyban kiállított születési anyakönyvi másolatában az anya neve

Bubenik Adél („coeleb” és ugyanakkor a fiú „illegitim” bejegyzéssel szerepel a Weisskirchen-i anyakönyvben!). Az anyai adatok bizonytalansága, ill. Ferdinánd családalapítása körüli homály majd csak a Weisskirchen-i anyakönyvek tételes átnézésével osztható el. Az apai vonal bizonyítottságát azonban ez nem érinti.

Ferdinand Schnörchről és családjáról egy jó minőségű fénykép fennmaradt Schnörch Gyula Olga nevű leányának családi iratai között. A ma élő leszármazottak előtt azonban már ismeretlen volt a képen szereplők kiléte, az azonosítást a fentiekben ismertetett kutatásaim alapján sikerült megoldanom. A felvétel valószínűleg 1870-ben készült, amikor a kapitány első fia (az egyenruhájáról felismerhetően) kadét-szakaszvezető rangot kapott és a Pest-budai 23. gyalogezredhez vezényelték. A kapitány és Julius fia mellett a Mama székénél áll a fiatalabb fiú, Karl, az én későbbi dédnagyapám a Schnörch férfiágon.

A Schnörch család kb. 1870-ben

(balról jobbra) Julius Schnörch hadapród örvezető (1850-1922), Ferdinand Schnörch nyugállományú százados (1810-1890), Karl Schnörch (1852-1931) és a Mama: Bubenik Adél (1828-1900)

Családi fotók mélyebb elemzésére Ament Andor az általa fotografológiának elnevezett módszert javasolta¹, mely szerint az

---

¹ Áment Andor: Családkutatói kézikönyv, magánkiadás 2005,

arckifejezések, tekintetirányok, testtartás és az elkapott mozdulatok, vagyis az egész képi megjelenésből álló „metakommunikáció” fontos hozzájárulást adhat a fotókon lévő személy(ek) és viszonyaik lélektani karakterizálása tekintetében.

A képet fotográfológia-szemmel tanulmányozva – és persze a családtörténet XX. szd-i folytatását már nagyrészt hallomásból, ill. személyesen ismerve – a következőket látom :

--- a képen felemelt fejvel szembetekintő Julius(Gyula) szakaszvezető, érezhetően a kapitány apának büszkesége... s ő tényleg fényes katonai karriert futott be: 1906-ban örökölheto nemességet kapott a Királyi Könyvekben olvasható indoklással: ..... a boszniai hadjáratban (1878) szerzett érdemei elismeréseként... „monostori” előnévvel a komáromi Monostori-erődben teljesített 15 év szolgálatára utalva..... , majd a sikeres szolgálati karrier végén 1908-ban a gyulai 2. honvédezred ezredesi rangú parancsnokaként ment nyugdíjba és 1911-ben címzetes (illetmény nélküli) tábornoki címet kapott

--- testvére, Karl, ezzel szemben egyszerű vámtisztviselőként működött egész életében, ami szintén bizonyos mértékű ragaszkodás a családi hagyományhoz, tekintve az ő apai nagyapjának (id. Joseph Schnörch) sokévtizedes határőrizeti ezredirodai karrierjét. A két fiú közti két év korkülönbséget tekintetbe véve a kép azt az érzetet kelti hogy Karl testi fejlődésében valami probléma lehetett ami aztán megakadályozhatta hogy az ebben az echte katonacsaládban joggal elvárt hadseregbeli sikeres pályát kövessen. A képet szemlélve érezhető az egyébként jólfésült és jólöltözött fiú leszegett állú arcából és belenyugvó tekintetéből hogy a családban egy kissé „selejtnek” számít. Az édesanyja vállát kérőkönnyedén érintő keze szinte sugározza a nagyobb összetartozást

--- a Mama, Bubenik Adél örömtelen arckifejezéssel félrenézve, jól kivehetően valamiért nem osztozik igazán az alkalom dicsőségében, ez talán a Százados Úr – fentebb megsejtett – családalapítási „botladozásának” egyik következménye, kb. az érezhető ki hogy az Adél mama a Julius fiúnak csak mostohája és az ő kedves Karl fia-vére mindig csak másodrangú lesz ebben a családban

---- még egy nagyon ideillő választóvonal sejlik ki a képből: a két határozott tekintetű fehércabátos, disztigvált megjelenésű császári katonatiszt csoportja és a két „alsóbbrendű”, lefelé néző sötétruhás polgár családtag-csoport kontrasztja további aláhúzást ad a fenti megállapításoknak.

A „fotografológiai elemzés” után hozom fel azt a családtörténeti tény, hogy a fenti két testvér felnőtt korban sem volt jó viszonyban egymással s Károlyvárosban (Karlovác), szolgálati helységük rövid ideig tartó megegyezése kapcsán egyszer, 1879 táján – mondjuk úgy: összefutottak. Nem csoda hogy a gyermekeik, azaz a Schnörch unokatestvérek már nyomot hagyó kapcsolatot nem tartottak egymással. Julius fia, Schnörch Jenő (* 1882), vezérkari századosként szolgált az I. VH.-ban, majd szépen előrehaladva tábornoki rangban ment nyugdíjba a II.VH előtt (végül mindenétől megfosztottan, a kitelepített- sorsot túlélve halt meg 1960-ban).

Karl, aki a fenti képről sejthető okok miatt nem mehetett katonai pályára, a két fiát (Alfonz, *1884, a.n. Láng Zsuzsanna +1888 és Elemér, *1890, a.n. Hajek Ilona) akarta mindenképpen oda irányítani. Idősebbik fia, Alfonz, a hivatásos katonai pálya helyett azonban az akkortájt meginduló automobilizmusba szeretett bele annyira, hogy egy emiatti heves családi viszály során az apja kitagadta. Alfonz nagyapám végül géplakatos szakmával, az 1908-ban Bécsben letett „Automobillenker-Zeugnis, zur Lenkung von Kraftwagen mit Explosionsmotor” papírjával az egyik első hivatásos sofőrként dolgozott Pozsonyban, majd Budapesten.

Az I. vh-ban az Isonzó fronton – polgári foglalkozásából következően – szanitéckocsi sofőr és mentőtiszt volt. Olasz hadifogságából hazatérve a hivatásos sofőrségben, ill. autószerelőként tartott ki a nyugdíjazásáig és tudomásom szerint soha egyetlen levelet nem váltott a tábornok-unokabáttal. A fiatalabb fiú, Elemér viszont hivatásos katona lett, az I.VH-ban trén-kari tisztként szolgált, majd 1920-ban századosi rangban nyugalmazva, a Pozsonyban lakó szüleihez közeli Dévényben telepedett le.

A fêltestvérek, Alfonz/sofőr és Elemér/katonatiszt között olyan feszült viszony származott a fiatalkori családi viszályból hogy tudomásom szerint az Alfonz elköltözése után soha nem találkoztak, levelet sem váltottak.

A késői utódokra szegezôdô tekintetek és testtartások ezeket - a fotografológiával is szépen igazolt - divergens sorsirányokat megdöbbsentôen pontosan jelzik ..... A mából visszanézô családkutatónak.

VEGYÜK ÉSZRE: CSAK A SZÁZADOS ÚR SZEMÉBEN VAN ELÉGEDETT MOSOLY!

Egy ős-jogsi... és tulajdonosa, A. Schnörch Zugsführer a szanitéckocsi volánjánál a Doberdó front mögött (1917)

Nr. 3314 ex 1908

Automobilliker-Zeugnis.

Herr Anton Schnörch, Hasdinschlofer geboren zu
Pressburg 1. Aug. 1 am 9. Mai 1884
wird auf Grund des Ergebnisses einer mit einer Fahrprobe verbundenen
Prüfung, der er sich bei den Gefährten in Gemäßheit der Adm.-Verordg.
vom 27. September 1905, R.-G.-Bl. Nr. 156, unterzogen hat, zur Lenkung von
Kraftwagen mit Explosionsmotor
befähigt befunden.

Wien, am 21. July 1908

Der Automobilliker-Prüfungsbeirat:
Der k. k. Automobilliker-Prüfungskommissär:

Zugführer von
Hasdinschlofer

79

A kutatás természetesen nem ért véget. A XVIII. szd.-i elsőnek betelepült ős-Schnörch család felderítéséhez azonban a III. mellékletben összefoglalt forrásokon kell átrágnia magát a kutatónak, mert semmilyen index nincs és semmilyen használható adatot erre vonatkozóan nem sikerült találni az elmúlt 10 év előbbieken összefoglalt kutatásaiban.

Új lendületet ad majd és remélhetőleg sikerre vezet az, hogy a bánáti anyakönyvek egy jelentős hányada ma már mikrofilmen van és a FHC nemrég bevezetett (fizetős) szolgálata az interneten letölthető digitális filmásolatokban a kutató otthoni asztalára hozza a máskülönben szinte elérhetetlen forrásokat.

Melléklet I. :

Joseph Schnörch ősa fentiek alapján elkészített leszármazási táblája (ebben érdekes talán észrevenni hogy proband ősa feltűnően sok fiúgyerekkel szaporította a nemzetséget, s ugyanez a nagymértékben eltolódott fiú/lány arány eléggé megdöbbentő egyidejűséggel megjelent a XX.szd. második felében mindegyik megismert leszármazási vonal 5. lemenő generációjában). *Semmi sem véletlen....*

Melléklet II. :

az 1722-1733 időszakban lezajló első és második bánáti német telepítések helyszíneinek vázlatos térképe (Georg Hoffman: Birda Heimatbuch, Vom Entstehen und Vergehen einen kleinen deutsch-evangelischen Gemeinde in Südbanater Heckenland)

Ugyanitt látható az 1751 után alapított 12 Militär Communität helység névsora és az Arcanum georeferált többretegű EKF térképén meghatározható mai település neve. A mellette lévő térképvázlaton berajzoltam a második német telepítés mellé ezeket speciális településeket.

Schnörch leszármazási tábla a XVIII-XX. században (2015)

[Bánáti betelepített római kat. német család]

Joseph Schnörch kb.1780 – 1833 után

oo Anna Zimann

Franz 1802 Opova [Perlas] - 1889 Otocac

Carl 1804 Perlas - ?

Joseph 1805 Perlas - 1844 Peterwardein

Ferdinand 1810 Mehadia - 1890 Temesvár

Aloys 1813 Perlas - ?

Leopold 1814 Kussich[Weisskirchen] - ?

oo Bubenik
Adél

oo Bubenik
Julianna?

Carl 1852-1931

Julius (Gyula) 1850-1922

I.oo Láng
Zsuzsanna

II.oo Hajek
Ilona

oo Szmazenka
Irma Mária

Alfonz
1884-1953

Elemér
1890- ?

Eugen (Jenő)
1882-1960

Olga
1884-1962

oo László
Lidia 1891-1968

oo Sporzon
Anna

oo Zakariás
Oszkár

Ilona
1914-2000

Valéria
1922-2002

Jenő
1925-1985

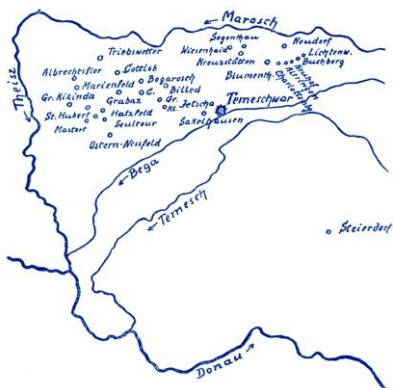
Erna

Cserfalvi
család
(Cserfalvi Tamás:
5 fiú, 1 leány)

??????

**Schnörch
család**
(5 fiú, 1 leány)

Zakariás
család
(4 fiú)

<http://www.birda.de/images/Erste-Ansiedlung-Banat.jpg> 1722-1726

<http://www.birda.de/images/Zweite-Besiedlung-Banat.jpg> 1727-1733

<i>Militair Communitäte</i>	<i>kb. A MAI TELEPÜLÉS</i>
Kerestur M.	ÓKERESZTÚR
Iosephova M.	TÖRÖKKANIZSA
Mokrin M.	MOKRIN
Carlova M.	NOVO MILOSEVO-BEODRA
Gros Kikinda M.	NAGYKIKINDA
Franiova M.	TÖRÖKBECSE
Cumman M.	KUMÁN
Daracz M.	TISZATARRÓS
Melentze M.	MELENCE
Bodosch M.	BÓTOS
Idwor M.	TORONTÁLUDVAR
Leopoldova M.	CSENTA

Melléklet III.

Nagybecskereki egyházkerület (Zrenjanin), 2015

<http://www.catholic-zr.org.rs/>

A német telepesek valamikori jelenlétét jelző plébániatörténeti adatok alapján (2015), az itt jelzett anyakönyvek megléte azt jelenti hogy az eredeti példányok a jelzett plébániákon kutathatók

A helytörténeti (Heimatbuch) adatok: Familysearch Catalog

FHL (Family Home Library): dr.Treude filmező expedíció anyagai (1940), ezek tehát az FHC mikrofilm gyűjteményén keresztül kutathatók,

Film/DGS : interneten keresztüli digitális másolat köcsönzése lehetséges

X = kb 10 év teljes adathiány van a betelepülést követő időszakban

helység	a bánáti német telepítés adatai	anyakönyvek, családkönyvek, helytörténeti könyvek	templom, plébánia, a róm.kat.közösség állapota, sorsa
Nagykikinda KIKINDA	Militair Communitäte Gros Kikinda M.	<i>Anyakönyvek:</i> 1760-tól megvannak. A helység 1760-tól külkáplánság, 1809-től plébánia FHL ¹ :1761-1847 Helytörténet csak szerb (cirill) kiadásban létezik: <i>Istorija grada Kikinde do 1918, Milivoj Rajkov</i> <i>Istorijski Arhiv Kikinda, 2003</i>	a templom áll, német hívek nincsenek
Homokrév MOKRIN	Militair Communitäte Mokrinn M.	<i>Anyakönyvek:</i> 1851-től megvannak. Heimatbuch ²	templom áll, német hívek nincsenek

---

¹ **Kikinda** : Kereszteltek, házasultak, halottak 1761-1778 Kereszteltek, házasultak 1778-1784 Halottak 1778-1792 Kereszteltek 1784-1815 Áttértek 1761-1777, 1801-1840

Házasultak 1785-1847 Halottak 1792-1828 Kereszteltek 1815-1824, **FHL**

Film/DGS : 1190293

² **Heimatbuch der Heidegemeinden Heufeld-Mastort-Ruskodorf**, Hans Gerhardt, Hans Klein, Käthe Rebl, München, 1987

helység	a bánáti német telepítés adatai	anyakönyvek, családkönyvek, helytörténeti könyvek	templom, plébánia, a róm.kat.közösség állapota, sorsa
<i>Nákófalva</i> NAKOVO	katolikusok beköltöztek 1792-ben	<i>Anyakönyvek:</i> Ker.: 1911-től, Esk.: 1919-től, Tem.: 1907-től megvannak, a korábbiak megsemmisültek. FHL ¹ : 1790-1843	templomot 1948 után lerombolták.
<i>Párdány</i> MEĐA	1788 után Módosról áttelepülő németek jöttek. A plébániát 1801-ben alapították	<i>Anyakönyvek:</i> 1801-től megvannak FHL ² : 1801-1836	A II.VH után a híveket elűzték. A templom romosan áll.
<i>Szerbcsernye</i> SRPSKA CRNJA,	Zsombolyáról települtek a hívek 1790-től több éven át. Katolikus részét közigazgatásilag Németcsernye néven vezették. Helyi káplánság volt 1773-tól, 1807-ben emelték plébániai szintre.	<i>Anyakönyvek:</i> 1808-tól megvannak. Familienbuch ³ FHL ¹ : 1808-1864	Német híveit elűldözték. Utolsó plébánosukat a partizánok ölték meg hosszas kínzások után. A templom áll

¹ *Nakovo, Nákófalva* : Kereszteltek 1790-1843, Házasultak 1790-1868, Halottak 1790-1845 , FHL Film/DGS : **1190319, 1190396**

² *Međa, Németpárdány*: Kereszteltek 1801-1836, Házasultak 1801-1835, Halottak 1801-1835, Film/DGS : **1190331**

³ **Familienbuch der katholischen Pfarrgemeinde Deutsch Zerne (Deutsch Cernya, Nemet-Czernya, Nemetczernya, Nemacka-Crnja** : auf der Grundlage der Kirchenbücher von Deutsch Zerne mit Serbisch Zerne und Tomsdorf-Hettin, Helga Hornung, Anton Hornung

helység	a bánáti német telepítés adatai	anyakönyvek, családkönyvek, helytörténeti könyvek	templom, plébánia, a róm.kat.közösség állapota, sorsa
Kisorosz RUSKO SELO	katolikus magyarok 1797-ben, a németek 1799-ben telepedtek le.	<i>Anyakönyvek:</i> 1804-től megvannak. Heimatsbuch ²	A templom áll, német hívők nincsenek
Nagytószeg NOVI KOZARCI	A német katolikusok 1769-ben érkeztek. A plébániát 1789-ben alapították	<i>Anyakönyvek:</i> 1789-től megvannak. Heimatsbuch ²	a templomot 1945 után lerombolták, a híveket elhurcolták. A plébánossal a partizánok sortűzzel végeztek
Szenhubert BANATSKO VELIKO SELO	A plébániát 1770-ben alapította a Kincstár. A hívek Elzász és Lotharingiából jöttek, német (Szenhubert), francia és belga származásúak voltak	<i>Anyakönyvek:</i> Ker.: 1919-től, Esk.: 1908-tól, Tem.: 1908-tól megvannak, a korábbiak megsemmisültek. <i>FHL</i> ² : 1771-1854	az egykori templomot 1952-ben lerombolták, utolsó plébánosát 1944. november 4-én helyben agyonlőtték.
Törökbecse NOVI BEČEJ	1760-tól lelkeszség, 1763-tól plébánia. Militair Communitäte Franiova M.	<i>Anyakönyvek:</i> 1758-tól megvannak. <i>FHL</i> : nincs film !!!!!	templom szépen tatarozva áll, német hívek nincsenek

---

¹ *Németcsernye: 1808-1864   Film/DGS : 1190282*

² *Sankt Hubert : Kereszteltek 1771-1828, FHL Film/DGS 858403 , Házasság és halálozás, 1771-1854, Film/DGS : 858404*

helység	a bánáti német telepítés adatai	anyakönyvek, családkönyvek, helytörténeti könyvek	templom, plébánia, a róm.kat.közösség állapota, sorsa
Ernőháza BANATSKI DESPOTOVAC	A helybeli plébánia alapítása előtt a híveket Szárcsáról (Sutjeska) gondozták	<i>Anyakönyvek:</i> Ker.: 1918-1945-ig, Esk. – Tem.: 1918-1928-ig megvannak, a többi megsemmisült. History book ¹ , FHL ² : 1800-1852	A templomot lerombolták. Az itt élő németajkú hívőközösség a II. VH után szétszéledt.
Lukácsfalva LUKINO SELO	A hívek 1785-ben települtek	<i>Anyakönyvek:</i> 1793-1944 Écskán megvannak 1785-1793 közti évekre nincs adat sehol X	
Écska EČKA Deutsch-Etska	A plébániát 1793-ban alapították.	<i>Anyakönyvek:</i> 1793-tól megvannak. FHL ³ : 1793-1851	Templom áll
Zsigmondfalva LUKIČEVO	A német katolikusokat 1809 óta telepítették a helységbe	<i>Anyakönyvek:</i> 1812-1922-ig megvannak, az écskai könyvekben	A templomot 1948 után lerombolták
Módos JAŠA TOMIĆ	Németek és magyarok 1788-ban telepedtek ide	<i>Anyakönyvek:</i> Ker.: 1781-től, Esk. és Tem.: 1780-tól megvan. Familienbuch ⁴ , FHL ¹ : 1780-1854	Templom áll

¹ **Ernsthausen** : das Schicksal eines deutschen Dorfes im Banat , L. Flassak, St. Czappán, G.Mayer, 1997

² **Ernőháza** (Német-Szárcsa, Sartscha, Sutjeska + csatolt Ernőháza (Ernsthausen, Despotovac) Kereszteltek, házasultak, halottak 1800- 1852, **Film/DGS: 1190335**

³ **Deutsch Etschka** Kereszteltek 1793-1833, Házasultak 1793-1851, Halottak 1794-1835, **Film/DGS : 1190280 , 1190380**

⁴ Vorarbeit für ein Familienbuch der katholischen Pfarrgemeinde Modosch im Banat : und ihrer Filialen, Csavos, Fenj, Gad, Schurjan, Todjer, Oredj und Kaptalan - Geburten von 1781-1854, Heiraten von 1783-1829, Sterbefälle von 1780-1854 , Johann Porte, Justine Masching

helység	a bánáti német telepítés adatai	anyakönyvek, családkönyvek, helytörténeti könyvek	templom, plébánia, a róm.kat.közösség állapota, sorsa
Kanak KONAK	Az első telepesek 1773-ban németek voltak.	<i>Anyakönyvek:</i> 1801-től megvannak. 1773-1801 között nincs adat X X X	Templom áll
Szécsány SEČANJ	német katolikusok -, 10.000 forintért vették meg az elhagyott gör.kel. imaházat, és benne tartották a szentmiséket 1824. szeptember 20 – tól	<i>Anyakönyvek:</i> Ker. 1910-től, Esk.: 1909-től, Tem. 1901-től megvan. A korábbiak megsemmisültek. Familienbuch ² <i>FHL</i> ³ : <i>nagyon hiányosan 1807-1849</i>	a világháborús években a hívőközösség szétszóródott, a romossá vált templomot 1960 után lerombolták
Csősztelek ČESTEREG	1794-ben káplánság, majd 1807-ben plébániává alakult	<i>Anyakönyvek:</i> Ker.: 1903-tól, Esk.: 1921-től, Tem.: 1939-től, a korábbiak megsemmisültek. Familienbuch ⁴	a templomot 1948 után lerombolták, a németeket elűldözték, a plébánost a szerb partizánok kivégezték.

¹ **Modosch:** Németmódos, Modosch, Jaša Tomic Kereszteltek 1781-1854 Házasultak 1780-1829 Halottak 1780-1820, **Film/DGS : 1190315** , Kereszteltek 1843-1854, Halottak 1820-1854, **Film/DGS: 1190394**

² **Familienbuch der katholischen Pfarrgemeinde Setschan im Banat 1806-1958 :** Benz **Teil 1 und Teil 2** , Karl

³ **Szécsány** : Setschan, Sečanj. 1824 előtt Sartscha-n vezették együtt a következő helyekkel: Dolatz, Ernsthäusen, Klek, Offsenitz, and Sartscha. include only the odd pages from 1-61 and the even pages for 62-70. Házasultak 1807-1849 **Film /DGS : 1190376, 1271609**

⁴ **Familienbuch der katholischen Gemeinde Tschestereg (Neuhatzfeld, Tschesterlek, Tschestelek, Csősztelek, Cestereg) 1829-1945** , R. Egert, 2013 (978 oldal, leszármazási táblákkal !!!)

helység	a bánáti német telepítés adatai	anyakönyvek, családkönyvek, helytörténeti könyvek	templom, plébánia, a róm.kat.közösség állapota, sorsa
Katalinfalva RAVNI TOPOLOVAC	A helység 1794-ban települt és már a következő évben, 1795-ben, plébániává alakult. Német telepesek?	<i>Anyakönyvek:</i> 1795-től megvannak. <i>FHL¹:</i> 1795-1853	A templomot az ötvenes években lerombolták.
Töröktopolya BANATSKA TOPOLA	Német és magyar katolikusok 1790-ben telepedtek a faluba	<i>Anyakönyvek:</i> 1855-től megvannak. <i>a német letelepedés története²:</i> 1791-1945	Templom áll
Melence MELENCI	Militair Communitäte Melentze M.	<i>Anyakönyvek:</i> Az eleméri és a nagybecskereki könyvekben vannak.	
Beodra NOVO MILOŠEVO	Militair Communitäte Carlova M.	<i>Anyakönyvek:</i> 1796-tól megvannak. <i>FHL:</i> nincs film!!!! <i>X X X</i>	Templom áll
Beresztóc BANATSKI BRESTOVAC	1766-ban települtek, a még munkaképes császári katonai veteránok közül. Később Elzász-Lotharingiából, Svábföldről és egyéb rajnai vidékekről is érkeztek telepesek 1785-1790 között.	<i>Anyakönyvek:</i> Ker.: 1766-1791 közöttiek, majd 1919-től, Esk.: 1766-1815 közöttiek, majd 1919-től, Tem.: 1859-1888 közöttiek, majd 1919-től megvannak. A többi megsemmisült. <i>FHL³:</i> 1766-1835	A második világháború után a templomot lerombolták, a hívek pedig szétszóródtak.

---

¹ **Katalinfalva:** Katharinenfeld (Katarinfeld), Ravni Topolovac, 1795-1853, Film Number: **1190306- 1190308**

² **Banat-Topola's Schwaben: 1791-1945,** Jacob Steigerwald, Winona, Minnesota, c1992

³ **Beresztóc:** Taufen, Heiraten, Tote 1766-1835 , Film/DGS **858408**

helység	a bánáti német telepítés adatai	anyakönyvek, családkönyvek, helytörténeti könyvek	templom, plébánia, a róm.kat.közösség állapota, sorsa
Omlód OMOLJICA	Az első katolikus hívek 1766-1773 között települtek..A plébániát 1766-ban alapították	<i>Anyakönyvek:</i> Ker.: 1877-1894 közöttiek majd 1910-től, Esk.: 1919-től, Tem. 1904-től megvannak. A többi megsemmisült. <i>FHL</i> ¹ : 1766-1835, <i>Ortssippenbuch</i> ²	a templomot 1945 után lerombolták, a hívek szétszóródtak
Alibunár ALIBUNAR	Önálló plébánia volt 1780-1804-ig. Utána Károlyfalvához tartozott	<i>Anyakönyvek:</i> Ürményházán vannak.	A II.VH. után a németajkú hívek elmenekültek ill. kivégezték őket
Kevevára KOVIN	A plébániát 1766-ban alapították, kegyúr a kincstár volt.	<i>Anyakönyvek:</i> 1766-tól megvannak. <i>FHL</i> ³ : 1766-1870	A templom áll
Ópáva OPOVO	1766-ban fából épült templom. Egy időben a település plébániai rangot kapott. A plébániához tartozott Torontálsziget (Sakule)	<i>Anyakönyvek:</i> 1766-tól megvannak <i>Ortssippenbuch</i> ⁴ , <i>FHL</i> ¹ : 1766-1872	A jelenlegi templom 1775-1776-ban épült!

¹ **Omlód** : Kereszteltek, házasultak, halottak 1766-1794, Kereszteltek 1795-1831, Házasultak 1795-1835, Halottak 1795-1831 **Film/DGS: 1190303**

² **Ortssippenbuch Homolitz/Banat, 1766-1830, 1870-1965, Michael Adelhardt, Elfriede Adelhardt, 2000**

³ **Kevevára** : Historia Domus 1770-1937, Kereszteltek, házasultak, halottak 1766-1775, Kereszteltek, házasultak, halottak 1776-1806, Kereszteltek 1807-1834, **FILM/DGS 1190311**, Kereszteltek 1834-1836, Házasultak 1807-1870, Halottak 1807-1851, **Film/DGS 1190312**

⁴ **Ortssippenbuch Oppowa - Königsdorf - Opova : 1766-1872, von Michael Adelhardt und Elfriede Adelhardt , Karlsruhe, 2007**

helység	a bánáti német telepítés adatai	anyakönyvek, családkönyvek, helytörténeti könyvek	templom, plébánia, a róm.kat.közösség állapota, sorsa
Galagonyás GLOGONJ	1774-ben német katolikusokat jöttek. A plébániát 1775-ben alapították. A plébánia első székhelye Szekerény (Sefkerin) volt, ezt 1765-ben építették	<i>Anyakönyvek:</i> 1765-től megvannak. <i>FHL</i> ² : 1765-1851	Templom áll, utolsó helybenlakó plébánosát a szerb partizánok 1944. október 30-án 43 falubeli német hívével együtt kivégezték.
Perlasz PERLEZ	katolikus németek 1760 előtt települtek A templomot a kincstár költségén építették 1777-ben.	<i>Anyakönyvek:</i> 1777-től megvannak. <i>FHL:</i> nincs mikrofilm!	A második világháború után a német hívek szétszóródtak.
Pancsova PANČEVO	1711-1740 között Dél-Németország minden tájáról érkeztek telepesek. A második és számottevőbb csoport 1796 táján érkezett.	<i>Anyakönyvek:</i> 1718-től megvannak. <i>FHL</i> ³ : 1718-1877	Templom megvan, már csak magyar és horvát hívők vannak

---

¹ **Opova** : Kereszteltek 1766-1872, Házasultak 1766-1872, Halottak 1766-1872,
FHL Film/DGS **1190408**, **1271585**

² **Glogon** (Galagonyás, Glogonj): Kereszteltek, házasultak, halottak 1765-1851,
Film/DGS : **1190288**, **1190289**

³ **Pancsova** (Pančevo, Pantschowa) : Kereszteltek, házasultak, halottak 1718-1877
Film/DGS: **1190328** -30, **1190369**

helység	a bánáti német telepítés adatai	anyakönyvek, családkönyvek, helytörténeti könyvek	templom, plébánia, a róm.kat.közösség állapota, sorsa
Torontálalmás JABUKA	rokkant katonák idetelepüléséből létesült 1764-1766-ban. A plébánia 1766-ban alakult.	<i>Anyakönyvek:</i> 1766-tól megvannak Ortssippenbuch ¹ <i>FHL</i> ² :1766-1851	a templom romos állapotba került, az Egyházmegyei Hatóság 1957-1959 között lebontatta.
Zichyfalva PLANDIŠTE	A helységet 1789-ben a Grabácról, Tózsombolyáról, Nagyjécsáról, Kisjécsáról, Kiskomlósról ideköltözött német családok alapították.	<i>Anyakönyvek:</i> 1789-től megvannak. <i>NHL</i> ³ : 1789-1851	Temploma igen kopottan áll
Kevepallós PLOČICA	1765-1768 között német veterán katonacsaládokat telepítenek ide.	<i>Anyakönyvek:</i> 1838-tól megvannak (Székelykeve plébánia) NHL: - X X X X X X X	1960 után a templomot lebontották.
Tárcsó STARČEVO	A plébániát 1767-ben alapították német telepesek	<i>Anyakönyvek:</i> 1767-től megvannak. Ortssippenbuch ⁴ <i>FHL</i> ⁵ : 1767-1830	A templom áll

¹ Ortssippenbuch Jabuka (Apfeldorf) im Banat 1767-1835/1851/1868 , Michael Adelhardt und Elfriede Adelhardt , Karlsruhe, 2004

² Torontálalmás (Jabuka, Jablanka): Kereszteltek 1766-1835, házasultak 1766-1868, Film/DGS : **858438** , Halottak 1767-1851 Film/DGS : **858439**

Zichyfalva (Zichydorf, Plandište): Kereszteltek 1789-1842, Film/DGS: **1190365**, Halottak 1789-1851, Házasultak 1789-1828, Film/DGS: **1190366**

⁴ Ortssippenbuch Startschowo - Starcevo / Banat 1766 – 1835, Michael Adelhardt und Elfriede Adelhardt, Karlsruhe 2007

⁵ Tárcsó (Sztarcsova, Startschowa, Starčevo (Pančevo)): Kereszteltek, házasultak, halottak 1767-1792 Kereszteltek, házasultak, halottak 1793-1830, Film/DGS : **1190339**

helység	a bánáti német telepítés adatai	anyakönyvek, családkönyvek, helytörténeti könyvek	templom, plébánia, a róm.kat.közösség állapota, sorsa
Versec VRŠAC	német családok 1717-ben telepedtek le a helységben. A plébániát 1720-ban alapították	<i>Anyakönyvek:</i> 1723-tól megvannak. <i>FHL</i> ¹ : 1723-1830	Temploma áll
Károlyfalva BANATSKI KARLOVAC	A 18. század elején jöttek német telepesek ide. A katolikusok 1764-ben Alikútjára költöztek. Károlyfalva 1780-1804 között Alikútjával közösen volt igazgatva, azután a plébánia Károlyfalvára került	<i>Anyakönyvek:</i> 1918-tól megvannak vorhänden a korábbiakat megsemmisítették <i>FHL</i> ² : 1801-1832 X X X X	A templomot 1944 őszén feldúlták, az anyakönyveket megsemmisítették, a plébánost és 37 hívőt megöltek.
Kudritz GUDURICA	A települést 1719-ben alapították. Alapítója az elzászi Tetz János.	<i>Anyakönyv:</i> 1742-től megvannak Familienbuch ³ Heimatbuch ⁴ <i>FHL</i> ⁵ : 1742-1852 X X	A te, plom nagyon rossz állapotban van
Oroszlámos BANATSKO ARANĐELOVO	A falut 1753-ban a Kincstár építtette szerbekkel telepítették ?????	<i>Matrikel:</i> 1840-1924 Óbében (RO) <i>FHL:</i> -	

---

¹ **Versec** (Werschetz, Vršac): Kereszteltek, házasultak, halottak 1723-1830, **Film/DGS : 858394 -95-96**

² **Károlyfalva** (Karlsdorf, Banatski Karlovac): Taufen, Heiraten, Toten 1801-1832, **Film/DGS: 858457 , 1271540**

³ **Familienbuch Kudritz, Groß Sredischte, Jakob Rosenberger , 2006**

⁴ **Kudritzer Heimatbuch / Rosenberger, Jakob, 1991-1993**

⁵ **Temeskutas** (Kudric, Kudritz, Gudurica) Taufen, Heiraten, Toten 1742-1774, **Film/DGS : 1190391**

Sétáló Ferenc:

A családkutatásban szereplő „véletlen”-ről mégegyszer

A bácsbokodi (bikityi) Sétálók között volt egy család, amelyik a 19. század második évtizedének a vége felé „eltűnt”. Ez a család Sétáló Márton családja volt, akiről kutatásom elején azt tudtam, hogy kb. 1776-ban született valahol. Bácsbokodon (Bikityen) két gyermeke született. A kutatásom elején úgy tudtam, hogy Sétálók csak a mai Magyarországon élnek. Ugyan hallottam az újvidéki rádió zenés üzenetében, hogy egy Adán élő Sétálónak nótát küldenek rokonai, de nem gondoltam, hogy közünk lenne egymáshoz.

Az öcsém fia az Amerikai Egyesült Államok egyik orvos egyetemén dolgozott és itt talált rá a svájci Sétáló Imre. Imre is a Sétálókat kutatta. György unokaöcsém megadta a címemet, a kapcsolat felvétele után közösen folytattuk a kutatást. Imre dél-bácskai szülők gyermeke, a szülők Svájcban voltak vendégmunkások. Imre Svájcban született. Ma már magyar állampolgár is (és szerb). Ekkor tudtam meg, hogy sok Sétáló él Dél-Bácskában.

2005-ben határoztuk el, hogy találkozóra hívjuk a fellelt Sétálókat Bácsbokodra. A találkozó időpontjául 2005. aug. 27-ét jelöltük meg. A község polgármestere ingyen rendelkezésünkre bocsátotta a falú sportcsarnokát.

A sportcsarnokban Imre és én is bemutattuk a leszármazási táblázatainkat. Imre leszármazási táblázata a Bácsbokodról az 1810-es években „eltűnt” Márton családjával kezdődött. Márton családjával Temerinbe költözött, mert gróf Szécsen Sándor munkaerőt keresett. Így meglett a kapocs a temerini és a bokodi Sétálók között. Később megtaláltam a kapcsolatot a Nemesmiliticsen, a zentán és Ada környékén élő Sétálókkal. A temerini Sétálók a munka miatt költöztek a 19. század fordulóján Beočinbe (kőbánya: cementgyárak). Ezek a Sétálók szerbek lettek, ma már csak egy férfi beszéli a magyar nyelvet. A beočini Sétálók közül egy férfi – Antal – az 1980-as években vándorolt Ausztráliába. Ennek a férfinak leszármazottját úgy találtam meg, hogy megtudtam az ausztrál telefontársaság honlapját, a keresőbe beírtam a Sétáló nevet.

Kettő Sétáló adatai jelentek meg. Ezeknek írtam meg, hogy családkutatást végzek, megírtam az email címemet is. Rövid idő múlva, kaptam drótpostán az egyik Sétálótól – Josephtől – üzenetet és fényképet. Megírta, hogy ki az apja. Így tudtam azonosítani Josephet.

Item details Seite 1 von 1

  RecordSearch

RecordSearch - Basic search   RecordSearch - Advanced search   NameSearch   PhotoSearch   Passenger arrivals index

Item details

Item details for: A2559, 1966H/2040-2042 T. V. 30/1

Title	SETALO Antun born 15 January 1941; Valtraut born 14 April 1942; Viktorija born 22 July 1960 - Nationality Yugoslavian - arrived per Charterflight MIQAN 15/585 EX ROME/ITALY departed 18 July 1966 under General Assisted Passage Scheme
Contents date range	1966 - 1966
Series number	A2559 Click to see which government agency or person created this item.
Control symbol	1966H/2040-2042
Item barcode	5273329
Location	Canberra
Access status	Not yet examined
Physical format	PAPER FILES AND DOCUMENTS (allocated at series level)
Extent	11 folios
Date registered	01 Jul 2002

[Return to top of screen](#)

<http://recordsearch.naa.gov.au/SearchNRRetrieve/Interface/DetailsReports/ItemDetail.aspx> 15.10.2010

A Bokodi Sétáló találkozón a község templom kertjében egy platánfát ültettünk el és eléje a találkozó emlékére márványtáblát helyeztünk el.

A bokodi találkozó végén Dr. Sétáló József bácstopolyai tüdőszakorvos mondta nekem, hogy legközelebb Bácskossuthfalván (Ómoravica) jöjjünk össze.

2007. év tavaszán unokahúgom - Dr. Sétáló Judit - Szekszárdon rendelt. Egy nő vizsgálata végén a páciens elmondta, hogy az ő édesanyja is Sétáló (Erzsébet). Megadta édesanyjának a címét. Felvettem az édesanyával a kapcsolatot (Bátaszék). Erzsébet elmondta, hogy az édesapja (József) határőr volt és 1956-ban elhagyta az országot az egyik katonatársnőjével, őt és édesanyját itthon hagyta.

A "National Archives of Australia Record Search" (001; 002; 003) iratokból kiderül, hogy - Norwegien - travelled per" Norvégiából utazás útján jutott a család 1968.júl.5-én Ausztráliába. Tehát József és katonatársnője először

Norvégiába jutottak. Norvégiában házasodtak össze. Az is kiderül az iratokból, hogy a katonatársnő keresztnéve Zsófia. Norvégiában születtek gyermekeik: Zsuzsanna Julianna 1958. júl. 23-án, Erzsébet 1959.dec. 6-án és

Szilvia Anita 1962. márc. 7-én." (Fényképek: 001; 002; 003)

József leánytestvérét is megtaláltam (Sára; Sárpilis). és ő elmondta, hogy Pörbölyön is élnek Sétálók.

Dr. Sétáló József javaslatára 2007. szeptember 15-én Bácskossuthfalván jöttek össze a Sétálók.

A találkozó végén az újvidéki Sétáló Valéria asszony kérte, hogy a következő találkozó Temerinbe legyen. Ez a találkozó is összejött 2011. augusztus 5-én.

2014. decemberében a Facebookon keresett meg egy ausztrál hölgy, hogy keresi a Sétáló nagyapja magyarországi rokonait. A nagyapa nevét és életkorát megadta. Az adatok alapján tudtam azonosítani a nagyapa személyét, aki nem más, mint a bátaszéki Erzsébet apja és a sárpilisi Sarolta bátyja.

Honlapunkon

www.akuff.org

az újság korábbi példányai pdf-formátumban
megtalálhatóak.

Felhívjuk tagjainkat, hogy amennyiben lakó- vagy származási helyükön segítséget tudnak nyújtani egyesületi találkozó megszervezésében, jelentkezzenek.

Feltétel, hogy 50-70 személy részére elegendő hely legyen, valamint az étkezési lehetőség biztosított legyen.

Jelentkezni az egyesületi találkozókon személyesen, vagy írásban dr. Pencz Kornél elnöknel lehet a kornelpencz@gmx.net címen.

Szeretnénk, ha találkozóinkat hosszabb időre előre meg tudnánk tervezni, hogy a tagjaink az egyéb programjaikat ennek megfelelően tudják alakítani.

Herbert Brantner:

A k.u.k. Osztrák-magyar Monarchia első világháborús anyakönyvei 1914-1918

A halotti anyakönyvek leíratának megkérése

Ismertetem a Hadilevéltárban megtalálható első világháborús halotti anyakönyvekkel kapcsolatos tapasztalataimat.

Az Osztrák Állami Levéltár Hadilevéltára az új, Anyakönyvezésről szóló törvénynek (PStG) megfelelően a több mint ötezret számláló első világháborús (1914-1918) halotti anyakönyvek zárlatát feloldotta és természetesen a több ezer katonai (születési, házassági, halotti) anyakönyv esetében is a PStG előírásainak megfelelően jár el. A régi joghelyzet szerint ezek a halotti anyakönyvek éves lépésekben 2015 és 2019 között váltak volna kutathatóvá. Most már csak néhány zárt születési anyakönyv van. A Hadilevéltár két kisebb kivétellel (Csehország és Jugoszlávia) a teljes k.u.k. monarchia halotti anyakönyveit őrzi.

Jogi helyzet

A Hadilevéltárnak az anyakönyvek tekintetében különleges funkciója van, hasonlóan az anyakönyvi hivatalhoz. Az anyakönyvek nem levéltári javak az osztrák szövetségi levéltári törvény értelmében, hanem Anyakönyvezésről szóló dokumentumok az anyakönyvezésről szóló törvény értelmében. Éppen ezért a levéltár nem küldheti el mailben vagy CD-n jpg-fájl formájában a bescannelt anyakönyvet, mert az anyakönyvezésről szóló törvény erről nem rendelkezik. Csak hiteles leiratok készülhetnek.

A leiratok megkérése

A leiratokat az alábbi címen lehet megkérni:

**Österreichisches Staatsarchiv
Kriegsarchiv
Nottendorfer Gasse 2
A-1030 Wien**

E-mailes megrendelésnél (kapost@oesta.gv.at) feltétlenül meg kell adni a postai címet a számla kiállításához, illetve a későbbiekben a leirat megküldéséhez. A katonai egység ismerete nem előfeltétele a megkérésnek. A hadilevéltár a hiányzó egységet ki tudja deríteni.

Az első világháború halotti anyakönyveihez (1914-1918) a Hadilevéltár rendelkezik egy belső keresési segédlettel, amely egy alfabetikus-fonetikus kartotékból áll (1.089 kartotéktartó kb. 1000 kártya minden tartóban), melyet nem lehet publikálni. Német volt a Habsburg hadsereg hivatalos nyelve, a 4 európai fő nyelv (angol, francia, spanyol és orosz) mellett a soknemzetiségű birodalomban 10 további nyelvet beszéltek (olasz, magyar, horvát, lengyel, román, szerv, szlovák, szlovén, cseh és ukrán). A régi monarchia különböző nyelvei egy komplikált fonetikus rendszer szerinti rendezettséget feltételeznek.

Költségek: Eljárási / benyújtási díjak (szövetségi adó kérelmenként) leíratonként EUR 7,20 + EUR 2,10 szövetségi igazgatási adó, azaz Ha nem találják meg a halotti anyakönyvek, akkor a benyújtási díjak nem merülnek fel.

A szükséges adatok a leirat megkéréséhez	
	Családnév
	Keresztnév
adni)	Születési idő (legalább a születési évet meg kell
	Egység (ha ismert)
	Születési hely
	Kerület/Járás
	Koronaország
	Lakóhely
	Illetékességi hely
	Kerület/Járás
	Koronaország

A Hadilevéltár a megkeresés beérkezése után visszaküld egy ajánlatot, melyben szerepelnek a keresett személy(ek) és a várható költség. Az ajánlatot aláírva kell visszaküldeni. E-mailben elégséges a kinyomtatott, aláírt és beszkenelt ajánlatot csatolni.

Hogy az egyes országok és adatok terjedelmét egy-egy személlyel kapcsolatban bemutassam, három példát hozok fel:

A leirat megkéréséhez megadott adatok:

Családnév	Pajones	Nicham	Brantner
Keresztnév	Karl	Franz	Karl
Születési idő	1881.11.27.	1888.07.03.	1897.09.13.
Születési hely	Gumpung	Saitz	St. Leonhard am Horner Wald
Kerület/járás	Horn	Auspitz	Horn
Koronaország	Alsó-Ausztria	Morvaország	Alsó-Ausztria
Lakóhely	Stokerau	Saitz	Sachsendorf
Illetékességi hely	Gumpung	Saitz	Sachsendorf
Kerület/járás	Horn	Auspitz	Horn
Koronaország	Alsó-Ausztria	Morvaország	Alsó-Ausztria

A Hadilevéltár által megtalált leiratban szereplő adatok:

Megtalált könyv/folio	Buch 1625 Folio 6	Buch 4125 Folio 38	Buch 3674 Folio 422 *)
Halálozás napja	1914.10.29.	1916.10.26.	1916.06.20.
Halálozás helye	Przemysl	Borcola-Pass Posinatal	Gruciantyn
Koronaország / Mai állam	Galícia / PL	Dél-Tirol / IT	Volhínia / RU
Eltemetve	Nowe Miasto temető	Zorenje katonai temető	LIR 30 1916.06.22- én
Koronaország / Mai állam	Galícia / UA	Tirol / IT	Volhínia / RU
Halál oka	Kolera	Kőútés robbanás során	csatában elesett
Egység	122. sz. tábori tüz.ezr.	4. Tiroli császárvadász e. 49. Báro Hess Gyalogezred	

Az Osztrák Állami Levéltár Hadilevéltárának van egy projektje a következő cím alatt: www.crarc.findbuch.net

A portál egy határ nélküli hozzáférés a korábban szoros kapcsolatban álló történelmi régiók írásos forrásaihoz.

A harmadik példa anyakönyve, könyv 3674 folio 422.
www.crarc.findbuch.net

ÖStA Österreichisches Staatsarchiv

ÖStA-KM Kriegsmatriken

Bestand: W-KM - Kriegsmatriken >> legörgetni KM

3674-ig (jobb oldali csúszka)

>> Klicsk a kiválasztott sorra 422-es képet előhívni

Vagy a közletlen URL:

http://www.crarc.findbuch.net/php/view2.php?ar_id=3738&be_id=64&ve_id=79068&count=423

A több mint ötezer halotti anyakönyvből már 1.124 online elérhető. Évekig fog még tartani, mire minden lekérdezhető lesz. Ezért megfontolandó, hogy a halotti anyakönyv fent bemutatott leiratát megkérjük-e és azzal a belső keresési segédletet használjuk.

Az Európai Unióban működő SEPA-átutalás segítségével igen egyszerű IBAN-nal és BIC-kel (megadja a Hadilevéltárat) külföldre utalni.

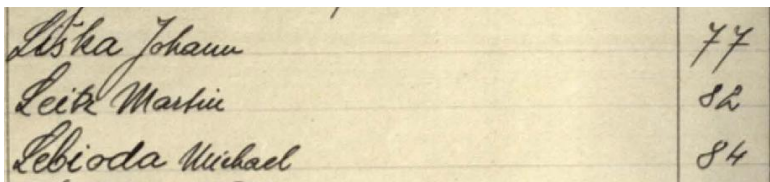
A szerző a VSFF tagja

Amrein Ilona:

A fordító kiegészítése:

Tudtam, hogy a dédnagyapám az első világháború alatt Bécsújhelyen halt meg. Megnéztem a cikkben szereplő www.crarc.findbuch.net honlapot és gyorsan sikerült is megtalálnom.

KM 2755 alatt található meg a Bécsújhelyi Hadikórház 1916-1917-es anyakönyve. Jobb oldalon vannak az egyes képek felsorolva, még egy index is van az anyakönyvhöz. **L** betűnél megtaláltam a keresett nevet: Martin Leitz (a képet nagyon jól lehet nagyítani)

Ekkor már csak annyi dolgom volt, hogy a 82-es képre klikkeljek.

Regiment oder Korps	Tag, Monat und Jahr, dann Ort, Bezirk und Land des Sterbens	Kompagnie oder Eskadron	Charge	Namen des Verstorbenen. Bei Frauen oder Witwen: auch der Name und Charakter des Gatten, samt Namen und Charakter ihres Vaters. Bei Kindern: auch der Name und Charakter des Vaters	Geburtsort, Bezirk und Land
1	2	3	4	5	6
k. u. k. Reserve-Infanterie- regiment 12. Batallion	1917 Zehntausend neunhundert und sieben am 4. vierten September im k. u. k. Kriegs- spital in Hr. Neustadt gleicher Bezirk, Nieder- österreich	Lehrabteilung für P.M.H. d. (Kandegonaten-Infanterie)	Zugsführer	Leitz Martin	Bonghad, Komitat, Tolna, Ungarn

Religion	Altersjahre	Männlich oder weiblich	Ledig, verheiratet oder verwitwet	Profession	Ob versehen worden?	Krankheit oder Todesart, laut Beschau- oder Kopt- zettel oder Totenschein	Wann und wohin begraben worden	Der begräbende oder den Totenschein ausstellende Priester samt Charakter	Nr. und Folio des aus- wärtigen Proto- kolls	Anmerkung
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
römisch-katholisch	geboren 1873	männlich	verheiratet	Maurer	ja	Verblutung. Terungliet durch Minen- explosion laut Beschauzettel	am 6. September 1917 am städti- schen Fried- hof in Hr. Neustadt	Spirmay Liska, Feldkurat		ärztlich be- schaut von Dr. Dr. Dr. Dr. Zurarzt

Megtudtam, hogy a dédnagyapám 1917. szeptember 4-én halt meg a bécsújhelyi hadikórházban. Szakaszvezető volt a kézigranáthajtó oktatócsoportban és egy aknarobbanás következtében elvérzett.

Franziska Milbich-Münzer:

A Budai hegyvidékbe vándoroltak ki Baarból (Geisingen, Hondingen, Blumberg) Pesthidegkútra

A 17. és 18. század a Baar és lakói számára is nehéz időszak volt. A régi katonai út különböző hadseregek katonáit vezette mindig újra a falvakon keresztül. Geisingen stratégiai kedvezően feküdt és ezért barát és ellenség is háborgatta. Alig felejtették el, és heverték ki a 30 éves háborút, egy újabb háború tört ki Franciaország ellen. Baar szárazföldi erőinek át kellett vennie 1676 és 1678 között és az azt követő években a Fekete erdő hágóinak védelmét. A terményeket a munkaerő és a lovak hiánya miatt nem lehetett betakarítani. 1679-ben egy századot szállásoltak el Geisingennél, 1689-1697 között többször is előfordultak további elszállásolások. Baar-Wartenberg terület háborús költségei meghaladták a 600 ezer fl-t (firenzei aranyforint). De a török elleni harcba is bevonták a területet. 1683. július 27-én egy embert állított ki a város a törökök ellen, 18 birodalmi tallért adtak neki előlegként és a visszatérése esetére megígérték neki a polgárjogot. 1702-től a spanyol örökösödési háború követelte meg sarcát a kisvárostól, a polgárok igencsak szenvedtek az eseményektől. 1713-ban ismét a franciák azok, akiknek az útját égő házak jelzik. 1734-ben a városi jegyzőkönyvek megint rossz háborús időkről szólnak, 8 héten keresztül egy huszárezred volt Geisingenben. A következő évtizedben megismétlődött a háborúsdí. A természet is megkövetelte a magáét, 1729-ben Szent Domonkos napján jég volt és a téli aratás felét elpusztította, 1731-ben állatjárványok tomboltak és folyamatosan panaszkodnak a vadkárra is. Mindenféle „emberi“ tényező is kiderül a városi jegyzőkönyvekből, mint a kereskedelem, viszálykodás és részben patriarkális büntetések. Még egy auflingeni férfi több lopás miatti kivégzését is feljegyezték 1712-ben. Tipikus foglalkozások voltak: gyapjútakács, fazekas, ács, takács, üveges, halász, kereskedő, rézkovács, szíjgyártó, ruhafestő, bognár és földműves. 1720-ban létezett egy jegyzék a 15-50 év közti fegyverképes férfiakról, akik a ellátva szűrő- és vágófegyverekkel összesen 155 főt tettek ki. Egy 1733-as felsorolás 52 nőtlen férfiról, 19 napszámosról, 51 polgárról, 8 egésztelkes jobbágyról, 4 fél-harmad-, negyedtelkes jobbágyról számol be.

Ilyeneket vagy hasonlóakat olvashatunk a Fekete erdő számos helytörténeti kiadványában és természetesen ezek a körülmények fontos szerepet játszanak a kivándorlási eseményekben.

1736. május 17-én a geisingeni Josef Hör/Herr és a bíró, Hans Georg Enzmann Magyarországra mentek. Az első eladta mindenét az elköltözése előtt Anton Stöfflernek, és 5 forint 10 krajcár levonást fizetett, nem túl sokat, ami valamennyit el is árul a vagyoni helyzetéről. Ugyanezen a tavaszon vándorolt ki Christian Kaiser is feleségével Anna Hall-lal és közös gyermekeikkel. 1714 és 1734 között 8 gyereke született a házaspárnak Geisingenben. Christian Landherr 1739-ben pestis áldozata lett. Lánya, Susanna azonban 1739-ben feleségül ment Martin Talwieserhez, egy földihez Hausen vor Wald/Hüfingenből. Andreas Landherr második feleségével Gertrud Huberrel vándorolt ki és ő is pestisben halt meg 1739-ben. Már 3 hónappal később feleségül vett egy özvegyasszonyt, Katharina Braunt. Míg Kaiser és Landherr tősgyökeres geisingeriek voltak (a nevek már régóta léteztek), Josef Herr valószínűleg egy másik faluból származott, de feltételezem, hogy a környékről. És hová sodorta a sors Josef Hört/Herrt, Christian Kaisert és Andreas Landherrt? Az utóbbi egyébként nem szerepel Geisingen város jegyzőkönyveiben és Werner Hackernél sem. Pesthidegkúton 1736-ban telepedtek meg. Sajnos nem mindenki számára adatott meg a hön áhított „jobb élet” az új hazában. A pestis 1739-ben ismét kitört a Budai Hegyvidék fiatal településein és Pesthidegkút is elveszti 174 lakóját. Az első, amit Josef Hör/Herr családjáról az anyakönyvekből megtudunk, hogy 1736-ban elveszítette két lányát, Theresiát és Katharinát. Itt a nevet elírták és Hoegerként szerepel és sokáig tartott, mire ezt felismertem. Első feleségéről, Franziska Engesserről, akit 1730-ban Geisingenben vett feleségül, nincsenek bejegyzések. Úgy gondolom, azért, mert útközben halt meg. 1738-ban volt az újabb házasságkötés Maria Huberrel. Sajnos Josef számára sem adatott meg a szerencse az új hazában, mivel ő is, akárcsak a második felesége, 1739-ben pestisben meghalt. Ez az egyik verzió Josef Hör/Herr-rel kapcsolatban, de nem akarom elhallgatni, hogy egy másik verzió is lehetséges. 1744-ben meghal Pesthidegkúton egy Maria Hörin 35 éves korában. 1742-ben és 1743-ban találkozunk vele Josef Herr-rel együtt a gyerekeik, Anna Maria és Martin Herr születési bejegyzésénél.

1745-től van egy újabb házasságkötés Eva NN-nel és további gyermekek 1751-ig. És ez a Josef Herr tanúként tűnik fel 1749-ben egy földinél, Peter Strecknél, aki 1722. október 19-én Immendingen-

Mauenheimban született, azaz Geisingen közvetlen szomszédságából származott. Természetesen felmerül a kérdés, hogy ki halt meg akkor 1739-ben Josef és Maria Herr-ként? Mindenekelőtt gyakran fordul elő, hogy a halotti bejegyzéseknél az életkorra vonatkozó adatok nem a tényleges életkornak felelnek meg, hanem gyakran becsültek és túlbecsültek és emiatt nem megbízható források.

Azért érdekelt ennyire Josef Herr, mert reméltem, hogy kapcsolatba tudom hozni a solymári Herr családdal. Eközben tűnt fel nekem, hogy mi a közös a fent említett személyekben. Mind a Fekete erdőből származtak és az összetartozást az mutatta meg, hogy tanúkként és keresztszülőkként funkcionáltak földijeiknél. Egy ember ritkán ment egyedül el, ez itt is igazolódott.

Nagyon érdekes és számomra ismeretlen tény, hogy 1752-ben a kirchen-hauseni Franz Josef Schmutz, aki már évekkel korábban Magyarországra vándorolt, toborzóként visszatért. Az okiratai arról tanúskodnak, hogy 50 személy számára van hely Magyarországon, Hacker szerint a baranyai Dunaszekcsőn. Tehát ő lehetett az egyik oka a következő években nemcsak Geisingenben bekövetkezett kivándorlásnak. Így a geisingeni David Fessler kérvényezte 1753-ban a Magyarországra való kivándorlását feleségével Magdalena Kuth-tal, 1753 szeptemberében már Pesthidegkúton lakott. Maria Anna nevű lánya 1753. szeptember 16-án a halotti anyakönyvben szerepel. Ezt követően megszűntek az adatok ezzel a családdal kapcsolatban. Az is ismert, hogy az emberek nem mindig oda érkeztek, ahová toborozták őket. 1713-1729 között hiányoznak a jegyzőkönyvek és ezáltal a kivándorlást alátámasztó bizonyítékok.

Hondingenből vándorolt ki Eva Scheller, aki egy nagy családból származott, az apja szabó volt. A pesthidegkúti anyakönyvekben a szülőket Ulrich Schellerként és Christinaként jegyezték be. Származási helyeként Pilisvörösvár van megadva. Mindazonáltal nem vagyok teljesen biztos abban, hogy a vörösvári Jakob Scheller a testvére. Ugyan volt egy ilyen nevű testvére, a születési év is megfelelhet, de a hondingeni anyakönyvben a születési bejegyzés mögött egy kereszt található, ami rendszerint a gyerek halálát jelentette. 1738-ban ment feleségül Pesthidegkúton Lorenz Daunerhez, egy évvel később lánya született és 33 évesen szintén pestisben halt meg.

Nem jutott más sorsra a hondingeni Sebastian Scheffer/Schäfer sem. 1736-ban kötött házasságot Hondingenben Maria Christina Tretschlerrel, 6 gyereke született a házaspárnak, az utolsó 1751-ben, azután kivándorolt

a családjával. Ő tehát azon kivándorlók közé tartozott, akik az erősen megtizedelt budai hegyvidéki német falvak feltöltéséhez kellettek. 1753-ban visszatért és menyasszonyaként magával vitte Magyarországra az egykori szolgálóját Ursula Rieggert, aki Unadingenből származott. De még ugyanabban az évben ő is meghalt Pesthidegkúton.

1745-ben Magdalena Schelble Blumberg-Steppachból 5 gyermekével vándorolt Magyarországra, ekkor ő özvegy volt és már 11 gyereket szült. Lánya Anna 1750-ben Kaspar Fallenbüchellel házasodott, Agatha nevű lánya 1760-ban Pilisvörösváron Josef Streithoz ment, Anton Langmoser 1754-ben Pesthidegkúton Katharina Kürnert és Johann Langmoser 1759-ben Pesthidegkúton Anna Maria Trabert vette feleségül. Ez csak egy szelete azoknak a fekete erdeieknek, akiket Pesthidegkúton találhatunk meg. Hogy itt sok frank is megtelepedett, kutatótársam, Rudolf Keszler nagyszerű beszámolójából megtudhatjuk.

További megnevezettek, akik Geisingenből Magyarországra vándoroltak, és akik a városi jegyzőkönyvekben szerepelnek vagy megtalálhatók Werner Hackernél:

- Johann Georg Simmer 1693,
- Matheis Himmer 1693,
- Johann Wingeber 1693,
- Johann Kenzlin testvére 1694,
- 1721-ben Johann Rebmann meghalt Nagyváradon,
- Christoph Riegger kovács 1736 előtt kijelentkezés nélkül,
- Philipp Flasch 1745,
- Helene Gesslerin 1752,
- Kunigunde Wäglerin Josef Mayenbergerhez akart férjhez menni és kivándorolni 1753-ban,
- Johann Schmutz feleségével Katharinával és hét gyerekükkel 1753,
- Josef Götz feleségével Anna Maria Fritschinnel 1753,
- **David Fessler** kivándorlási kérvény maga, felesége Magdalena Kuethin és 4 gyerekük számára 1753,
- Johann Bausch nőtlen 1753,
- Thomas Biehler feleségével Maria Fläschinnel és 3 gyerekükkel 1753. május 9-én,

- Ignaz Stamm és felesége Helene Rohrer, valamint 5 gyerekük 1753,
- Johann Bausch felesége Magdalena Biehler, gyerekük Ursula 1753,
- Hans Georg Allenspacher és felesége Verena Kreuzerin valamint 9 gyerekük 1753,
- Christian Kreutzer és felesége Susanne Rumännin és fiúk Johann 1754,
- Christian Schuester és felesége Maria Schindlerin valamint 5 gyerekük 1754,
- Johann Moser és felesége Ursula Engesserin, 1 közös gyerekük valamint mostohagyerekei, Katharina Hascher és Ursula Merkin 1754,
- Katharina Kayser, hajadon 1754,
- Gertrud Zahnin Anton Mayerrel akart összeházasodni és Magyarországra költözni 1757,
- Martin Engesser és felesége Margaretha Drechslerin 1759,
- Melchior Heim és felesége Anna Pflegartin valamint 3 gyerekük 1767,
- mostohalánya Katharina Steuer 1760-ban elbocsátó levél nélkül indult meg, ugyanígy lánya, Maria Heim, Johann Scharer feleségével Lucia Engesserrel és négy gyerekükkel 1771,
- Josef Rohrer engedély nélkül vándorolt ki és 1773-ban vissza akart menni az örökségéért,
- Johannes Rohrer 1776,
- Euphrosina Baumgartner 1781 előtt néhány évvel vándorolt ki,
- Anton Mayer 1788

< 1753> **HERR**, Josef 1.) 2.)

* 1685 kb. Lakóhelye: 1736.05.17. Geisingen. + 1739.05.17. 54 évesen Pesthidegkúton.

<Az életkor és a születési év az akkor valószínűleg szokásos halotti bejegyzésnél való becslésen alapul >

Tanú 1738.05.15.05. Xaver SEEGER és Katharina EICHENHOFFER-nél (459).

I.házasság: oo 1730.08.03. Geisingen. Tanúk: adolescente Johann Simon + Peter Gleichauf + Maria Heymin A család lakóhelye: 1736.10.24. Pesthidegkút.

< 1449> **ENGESSER**, Franziska

* 1708.03.04. Geisingen.

<Johann Engesser + Katharina Bergmann Geisingen>

<Kivándorlás 1736. május 17.-én Magyarországra>

Gyerekek

1. < 1450>Maria * 1730.12.08. Geisingen. + 1745.07.12.07. 18 évesen Pesthidegkúton.
2. < 1452>Theresia * 1732.09.17. Geisingen. + 1736.10.25. Pesthidegkút.
3. < 1451>Katharina * 1734.05.26. Geisingen. Keresztszülők: Johann Frey + Antonia Modler. + 1736.10.24. Pesthidegkút.

II.házasság: oo 1738.04.22. Pesthidegkút. Tanúk: Johann Georg BAUER (008); Christian KAISER (194)A család lakóhelye: 1736 Geisingen.

< 410> **HUBER** (HUEBERIN) , Maria

* kb. 1679 + 1739.05.30. 60 évesen Pesthidegkúton.

<özvegy>

<Pesthidegkút anyakönyve: da Silva Hercynia "a Fekere erdőből">

Quellen: **1.)** HaSöS **2.)** Hör Josef Geisingen elad a Magyarországra költözés előtt Anton Stofflernek 1736.05.17.

< 1844> **HERR**, Josef

Keresztapa 1749.11.04. Elisabeth ADLER-nél **(001)**. Tanú 1749.05.13. Peter STERCK-nél és Anna ORTH-nál (475).

I.házasság:oo?.

< 1840> **NN**, Maria

* kb. 1712 + 1744.04.14. Maria Hörrin 35 évesen Pesthidegkúton.

Gyerekek

1. < 1841>Anna Maria * 1742.06.29. Pesthidegkút. Keresztszülők: Martin ADLER * kb.1704 + 1754.05.22. Pesthidegkút.**(001)**; Anna Maria NN * kb. 1713 + 1748.03.02. 35 évesen Pesthidegkúton.**(001)**.
2. < 1842>Martin * 1743.09.18 Pesthidegkút. Keresztszülők: Martin ADLER * kb.1704 + 1754.05.22. Pesthidegkút.**(001)**; Anna Maria NN * kb. 1713 + 1748.03.02. 35 évesen Pesthidegkúton.**(001)**.

II.házasság: oo 1745 előtt. A család lakóhelye: 1745 Pesthidegkút.

< 26> **NN**, Eva

Keresztanya 1749.11.04. Elisabeth ADLER-nél **(001)**.

<A házasságkötést nem találtam meg Pesthidegkúton>

Gyerekek

1. < 88>Peter * 1746.02.23. Pesthidegkút. Keresztszülők: Martin ADLER * kb.1704 + 1754.05.22. Pesthidegkút.**(001)**; Anna Maria NN * kb. 1713 + 1748.03.02. 35 évesen Pesthidegkúton.**(001)**.
2. < 148>Franz * 1748.12.25. Pesthidegkút. Keresztszülők: * kb.1704 + 1754.05.22. Pesthidegkút.**(001)**; Franziska MOSER Lakóhely: Pesthidegkút. **(001)**.
<megvizsgálendő még, nem ikrek-e >
3. < 572>Franziska * 1748.12.25. Pesthidegkút. Keresztszülők: * kb.1704 + 1754.05.22. Pesthidegkút.**(001)**; Franziska MOSER Lakóhely: Pesthidegkút. **(001)**. + 1750.12.14. Pesthidegkút.
4. < 1305>Josef * 1751.03.17. Pesthidegkút. Keresztszülők: * kb.1704 + 1754.05.22. Pesthidegkút.**(001)**; Franziska MOSER Lakóhely: Pesthidegkút. **(001)**.

< 621> **KAISER**, Christian

* 1689.12.25. Geisingen. Keresztszülők: Josef Model + Anna Maria. +
1739.06.30. 48 évesen Pesthidegkúton.

<Szülők Lorenz Keiser + Katharina Christ(in)>

Tanú 1738.04.22. Josef HERR-nél és Maria HUBER-nél (161).

Házasság: oo 1713.02.26. Geisingen. Tanúk: Franz Mayer + Lorenz Landherr

< 1394> **HALL**, Anna

Lakóhely: 1713.

<Kivándorlás 1736 tavasz>

Gyerekek

1. < 1395>Georg * 1714.04.15. Geisingen.

2. < 1051>Susanna * 1715.08.06. Geisingen. I.házasság: Martin

TALWIESER (492). Tanúk: Mathias BROTFELD ; Christian TALWIESER

(489) II.házasság: Johann Georg **SCHERER (422)**. Tanúk: Anton
ROCKETMILLER (380); Georg RESCH Lakóhely: Pesthidegkút.

3. < 1396>Maria Anna * 1717.03.07. Geisingen. Keresztszülők: Johann ..
Anna Erbmännin. + 1739.06.11. Pesthidegkút.

4. < 1397>Salome * 1719.04.01. Geisingen.

5. < 1398>Josef * 1721.05.06. Geisingen.

6. < 1405>Anna * 1722.04.08. Geisingen. Keresztszülők: Johann Bücheler
+Anna Ruomann vagy Romann.

7. < 1404>Magdalena (KEYSER) * 1727.11.04. Geisingen.

Keresztszülők: Johann Bückhell + Anna Rebmännin. + 1739.07.14.
Pesthidegkút.

8. < 1399>Mathias * 1734.09.10. Geisingen. + 1739.04.27
Pesthidegkút.

< 1385> **LANDHERR**, Jakob

<Özvegy a házasságkötésnél>

Házasság: oo 1682.10.01. Geisingen. Tanúk: Kaspar Bück + Michael NN

< 1386> **WEBER**, Anna

Gyerekek

1. < 1387>Maria * 1683.10.31. Geisingen. Házasság: oo 1701.08.25.
Geisingen Joachim **KAISER (172)**

2. < 1393>Katharina * 1689.05.18. Geisingen.

3. < 305>Andreas * 1690.03.31. Geisingen. I.Házasság: Elisabeth
BRAUN (227) II.Házasság: mit Gertrud **HUBER (227)**

III.Házasság: Katharina **BRAUN (227)**. Tanúk: Johann HAMBURGER
(108); Johann Georg KRETZ (211)

< 305> **LANDHERR**, Andreas Szülők.: L., Jakob u. WEBER, Anna (**228.3**)

* 1690.03.31. Geisingen. Keresztszülők: Johann Jakob Foßler? +Katharina

Engesser. Lakóhely: 1745 Pesthidegkút. Keresztapa 1748.07.10. Andreas

BERTFELD-nél (**024**). Tanú 1747.05.14. Sebastian BAUER-nél és Dorothea STERCK-

nél (009). Tanú 1747.06.27. David KRIEG-nél és Elisabeth STADTMÜLLER-nél (213).

I.Házasság: oo 1713.02.12. Geisingen. Tanúk: Raymundus Landherr + Franz Kritzler

< 1348> **BRAUN**, Elisabeth

* 1692.11.17. Geisingen. + 1729.07.23. 39 évesen Geisingenben.

<Szülők: Ulrich Braun és Elisabeth Schick>

Gyerekek

1. < 1349>Maria * 1715.02.02. Geisingen. <a keresztelési akv.-ben nem találtam>

2. < 1350>Katharina * 1719.11.19. Geisingen.Keresztszülők: Johann ?+Katharina Müntzerin.

3. < 1388>Josef * 1722.11.16. Geisingen. Keresztszülők: Johann Georg Stam loco suo parentes Katharina Müntzerin et Katharina Weberin , loco Joannis Kientzler.

4. < 1389>Josef * 1724.09.20. Geisingen. Keresztszülők: Johann Kientzlin + Katharina Müntzerin.

5. < 1390>Katharina * 1727.12.15. Geisingen. Keresztszülők: Johann Kientzle + Katharina Müntzerin.

II.Házasság: oo 1729.10.04. Geisingen. Tanúk: Johann Kientzlin + Helena Hueber

< 534> **HUBER**, Gertrud

* kb. 1691 + 1739.08.14. 48 évesen Pesthidegkúton.

<özvegy a házasságkötésnél>

Gyerekek

1. < 1391>Johann * 1730.09.27. Geisingen. Keresztszülők: Johann Kientzlin + Katharina Müntzerin.

2. < 535>Christian * kb. 1731 + 1739.08.24. Pesthidegkút. <nem szerepel a geisingeni keresztelési anyakönyvben>

3. < 1351>Agatha * 1732.06.28. Geisingen. Keresztszülők: Johann Kientzlin + Katharina Stamin

4. < 1392>Hieronymus * 1734.09.30. Geisingen. Keresztszülők: Johann Kientzle + Katharina Müntzerin.

III.Házasság: oo 1739.11.10. Pesthidegkút. Tanúk: Johann HAMBURGER (108); Johann Georg KRETZ (211)

< 391> **BRAUN**, Katharina

* kb. 1688

<özvegy>

Keresztanya 1748.07.10. Andreas BERTFELD-nél (024).

< 1692> **FESSLER** (FESTLER) , David

* 1701.12.18. Geisingen.

<Szülők: Bernhard Fessler + Franziska Mertz>

I.Házasság: oo 1730.01.20. Geisingen.

< 1851> **ENGESSER**, Franziska

Gyerek

1. < 1852>Thomas

II.Házasság: oo 1737.01.20. Geisingen.

< 1853> **ROHRER**, Margaretha

III. Házasság: oo 1743.05.29. Geisingen. A család lakóhelye: 1753.09.16. Pesthidegkút.

< 1693> **KUETH** (KUETHIN) , Magdalena

<David Fesler, egy szegény geisingeni alattvaló 1753-ban kérelmezi a kivándorlást >

Gyerekek

1. < 1694> Maria Anna. + 1753.09.16. Pesthidegkút.

2. < 1847> Thomas * 1744.12.17. Geisingen.

3. < 1848> Franziska * 1746.08.18. Geisingen.

4. < 1849> Katharina * 1748.04.21. Geisingen. + 1749.05.11. Geisingen.

5. < 1850> Georg * 1750.04.21. Geisingen. + 1751.02.15. Pesthidegkút.

< 1518> **SCHEFFER**, Josef

* 1679.03.07. Blumberg-Hondingen. + 1722.10.05. Blumberg-Hondingen.

<Szülők Hans Schäffer + Maria Happlin>

Házasság: oo 1703.01.13. Blumberg-Hondingen. Tanúk: Jakob Metzger + Jakob Straub

< 1519> **ZOLG** (ZOLGG) , Maria

1683.01.15. Blumberg-Hondingen. Keresztszülők: Jakob Straub + Maria Rothin.

<1704-ben csak 6 születés van bejegyezve, 1705-ben 17 születés, 1706-ban 10 születés>

Gyerekek

1. < 552> Sebastian (SCHÄFER, SCHÄFFER) * 1707.01.17. Blumberg-Hondingen. Házasság: oo 1736.01.31. Blumberg-Hondingen Maria Christina **TRETSCHLER (413)**

2. < 1524> Mathias * 1709.08.12. Blumberg-Hondingen. Keresztszülők: Martin Martin + Eva Schererin.

3. < 1523> Rosina * 1712.03.01. Blumberg-Hondingen. Keresztszülők: Martin Martin + Eva Schererin.

4. < 1520> Josef * 1715.05.02. Blumberg-Hondingen. Keresztszülők: Martin Martin + Anna Maria Greiffin.

5. < 1521> Clara * 1718.03.20. Blumberg-Hondingen. Keresztszülők: Martin Martin + Anna Maria Greiffin.

6. < 1522> Felizitas * 1722.10.04. Blumberg-Hondingen. Keresztszülők: Johann Metzger + Agatha Happlin.

< 552> **SCHEFFER** (SCHÄFER, SCHÄFFER) , Sebastian ^{1.)} Szülők: S., Josef és ZOLG, Maria **(410.1)**

* 1707.01.17. Blumberg-Hondingen. Keresztszülők: Martin Martin + Barbara Troll. + 1753.10.14. 45 évesen Pesthidegkúton.

<bizonyára 1753-ban ismét Hondingenbe utazott Magyarországról >

Házasság: oo 1736.01.31. Blumberg-Hondingen. Tanúk: Josef Scheller + Michael Martin

< 1469> **TRETSCHLER**, Maria Christina

* 1711.12.07. Blumberg-Hondingen. Keresztyszülők: Mathias Troll + Maria Mayerin.

<Szülők: Andreas Tretschler + Anna Maria Roßhartin>

Gyerekek

1. < 1839>Josef * 1737.06.02. Blumberg-Hondingen.

2. < 1472>Maria * 1738.10.31. Blumberg-Hondingen. Keresztyszülők: Josef Martin + Maria Gleichauf.

3. < 1471>Franz Xaver (SCHÄFFER) * 1741.01.20. Blumberg-Hondingen. I.Házasság: Rosalia **ROMANTSCHI (407)**. Tanúk: Bartholomäus TALWIESER (487) II.Házasság: Rosalia **GROSS (407)** III.Házasság: Katharina **BRAUNSEIS (407)**

4. < 1470>Barbara * 1743.12.06. Blumberg-Hondingen. Keresztyszülők: Johann Martin Happli + Christina Fürstin.

5. < 1473>Vinzenn * 1747.04.01. Blumberg-Hondingen. Keresztyszülők: Johann Martin Happle + Anna.

6. < 1838>Johann * 1751.01.14. Blumberg-Hondingen.

Quellen: 1.) HaSöS

< 1466> **SCHELLER** (SCHÄLLER,SCHALER) , Jakob

Házasság:oo?.

< 1467> **MARTIN**, Maria

Gyerekek

1. < 254>Ulrich (SCHÄLLER) * 1659.08.24. Blumberg-Hondingen. Házasság: oo 1687.01.10. Blumberg-Hondingen Christina **BEYRER (373)**

2. < 1468>Jakob * 1665.09.17. Blumberg/Schwarzwald. Keresztyszülők: Ulrich Metzger + Anna Buggin.

< 254> **SCHELLER** (SCHÄLLER) , Ulrich Szülők: S., Jakob és MARTIN, Maria **(370.1)**

* 1659.08.24. Blumberg-Hondingen. Keresztyszülők: Ulrich Mezger + Anna Buggin. + 1701.07.14. Blumberg-Hondingen.

Házasság: oo 1687.01.10. Blumberg-Hondingen. Tanúk: Johann Martin praefectus + Adam Beyrer

< 255> **BEYRER** (BYRER, BEIRER) , Christina

* 1665.04.05. Blumberg-Hondingen.

Gyerekek

1. < 1414>Elisabeth * 1688.11.16. Blumberg-Hondingen. Keresztyszülők: Gallus Brunner + Eva Schererin.

2. < 1409>Anna Maria * 1690.07.02. Blumberg-Hondingen. Keresztyszülők: Gallus Brunner + Eva Schererin.

3. < 1407>Ursula * 1691.09.26. Blumberg-Hondingen. Keresztyszülők: Gallus Brunner + Eva Schererin.

4. < 1408>Anton * 1693.01.10. Blumberg-Hondingen. Keresztyszülők: Gallus Brunner + Eva Schererin.

5. < 1410>Jakob * 1695.05.01. Blumberg-Hondingen. Keresztyszülők:

Gallus Brunner + Eva Schererin. + valószínűleg meghalt a születésekor,
mert egy kereszt került bejegyzésre

6. < 1406> Maria * 1697.01.12. Blumberg-Hondingen. Keresztszülők:
Gallus Brunner + Eva Schererin.

7. < 1413> Lucia * 1698.12.14. Blumberg-Hondingen. Keresztszülők: Gallus
Brunner + Eva Schererin.

8. < 1411> Philipp * 1700.04.26. Blumberg-Hondingen. Keresztszülők:
Gallus Brunner sator + Eva Schererin.

9. < 10> Eva * 1706.12.21. Blumberg-Hondingen. Házasság: oo
1738.02.16. Pesthidegkút Lorenz **DAUNER (050)**

10. < 1412> Vitus * 1710.06.14. Blumberg-Hondingen. Keresztszülők:
Andreas Scherer + Eva Schererin.

< 9> **DAUNER (TAUNER), Lorenz**

* kb. 1690 Lakóhely: 1728 Pesthidegkút. + 1739.06.13. 49 évesen
Pesthidegkúton.

Házasság: oo 1738.02.16. Pesthidegkút. Tanú: Valentin WEGHEIM (523)

< 10> **SCHELLER, Eva** Szülők: S., Ulrich és BEYRER, Christina
(419.9)

* 1706.12.21. Blumberg-Hondingen. Keresztszülők: Andreas Scherer + Eva
Schererin. Lakóhely: Pilisvörösvár. + 1739.08.02. 35 évesen
Pesthidegkúton.

<Pesthidegkúti anyakönyv "ex Schwarzwald">

Gyerek

1. < 11> Maria * 1739.03.19. Keresztapa: Michael LINSENBOLZ Lakóhely:
Pesthidegkút. **(284)**. + 1739.08.02. Pesthidegkút.

< 190> **STERCK (STÖRK), Peter** Szülők: S., Sebastian és
STAMLER, Maria (476.3)

* 1722.10.19. Mauenheim-Immendingen. Foglalkozás: Colonus. +
1758.01.15. 35 évesen Pesthidegkúton. Keresztapa 1750.03.07. Peter HERBST-
nél **(152)**.

Házasság: oo 1749.05.13. Pesthidegkút. Tanúk: Thomas HELD (149); Josef HERR
(160)

< 191> **ORTH (ORTIN) , Anna**

<Anna Sterkin özvegy>

Keresztanya 1750.03.07. Peter HERBST-nél **(152)**.

További család: 1758.04.26. Pesthidegkút Johann **NEUBRAND (326)**.

476 < 1474> **STERCK (STÖRK) , Sebastian**

* kb. 1669 + 1746.09.27.09. 77 évesen Pesthidegkút.

oo?.

< 1475> **STAMLER, Maria**

* kb. 1693 Lakóhely: 1747 Pesthidegkút.

Gyerekek:

1. < 1824>Brigitta. + 1745.08.15. Pesthidegkút.
2. < 304>Dorothea * 1721.02.07. Mauenheim-Immendingen. Házasság:
oo 1747.05.14. Pesthidegkút Sebastian **BAUER (010)**
3. < 190>Peter (STERK, STÖRK) * 1722.10.19. Mauenheim-Immendingen. Házasság: oo 1749.05.13. Pesthidegkút Anna **ORTH (475)**

Források

Pesthidegkút anyakönyvei

Geisingen anyakönyvei

Hondingen anyakönyvei

Jakob Barth „Geschichte der Stadt Geisingen an der Baar“ megjelent 1880

August Vetter „Geisingen“ megjelent 1964

Werner Hacker „Auswanderungen aus dem südöstlichen Schwarzwald zwischen Hochrhein, Baar und Kinzig insbesondere nach Südosteuropa im 17. und 18. Jh.“ megjelent 1975

Rudolf Keszler „Ortsfamilienbuch Pilisvörösvár/Pilisszentiván 1693-1811 megjelent 2007

Kérjük kedves kutatótársainkat, illetve mindazokat, akik lapunkat olvassák, küldjék el szakmai cikkeiket a Szerkesztőségbe, hogy azokat folyamatosan megjelentethessük! Csak elektronikusan megküldött (Word-fájl) cikkeket tudunk megjelentetni, kapacitáshiány miatt nem áll módunkban kézzel vagy írógéppel megírt cikkeket feldolgozni. Munkánkat megkönnyítik, ha írásaikat németül és magyarul is eljuttatják.

Kérjük, hogy a dokumentumban a Times New Roman betűtípust alkalmazzák 11-es méretben és az oldalbeállításnál

A5-ös formátumban küldjék meg!

Mail: amrein.ilona@freemail.hu (Amrein Ilona)

Rudolf Keszler:

Kurmainzi telepések a bajor-hesszeni határvidékről

A Majnától Magyarorszáig

Pilisvörösvár/Pilisszentiván 1683-1811-es családkönyve elkészítését követően most az 1811-1895 közötti pilisszentiváni anyakönyvi adatok feldolgozásával foglalkozom és időközben elértem az 1888-as évig. Hogy egy újabb könyv megjelenik-e, még kérdéses. Az első könyv kiegészítéseként azonban tervezek egy pdf-fájlt, amelyben a hibákat korrigálom és az újabb ismereteket beépítem.

Néhány héttel ezelőttig a „Bachgau“ tájnév teljesen ismeretlen volt számomra. Ez a vidék Frankfurt am Maintól délkeletre fekszik, a Majna bal oldalán, Aschaffenburg közelében. Korábban Bachgau a Mainzi Választófejedelemséghez tartozott.

Ma a hesszeni Darmstadt-Dieburg-i Járáshoz tartozik Schaafheim Mosbach, Radheim és Schlierbach településrészekkel, valamint Dorndiel, mely Groß-Umstadt városrésze.

A bajor Aschaffenburgi járáshoz tartozik Großostheim, Ringheim, Pflaumheim és Wenigumstadt településrészekkel, Stockstadt am Main, valamint Leider és Nilkheim, Aschaffenburg városrészei. A szintén bajor Miltenbergi járáshoz tartozik Großwallstadt, Mömlingen, Niedernberg és Obernburg Eisenbach nevű városrészeivel.

Bauchgau-on kívül fekszik a Majna jobb oldalán Kleinostheim település és a baloldalon Klein-Krotzenburg.

Néhány évvel ezelőtt ugyan már átutaztam a vidéken, és ha kicsit érzékenyebb vagyok, már akkor belebotlottam volna a következő információba. Akkoriban láttam egy gépkocsit, melyen az „OSTHEIMER“ cégnév szerepel. A Majna jobb oldalát látogattam meg egyéb őseim származási helyét, akik Lohr am Mainból, Partensteinből, Schöllkrippenből és Frammersbachból vándoroltak ki.

Amikor néhány hónappal ezelőtt pilisszentiváni kutatótársam Marlok Tamás közölte, hogy intenzívebben szeretne az Ostheimerek családtörténetével foglalkozni, megint eszembe jutott ez a felirat azon az autón. Az interneten keresztül kapcsolatba léptem Brigitte Olschewski hesszeni családfakutatóval, aki a „Familienbuch Mosbach und Dorndiel im Bachgau 1709 - 1875“ c. családkönyv szerzője. Izgalmas és sikeres együttműködés alakult ki köztünk. A családkönyv egy szabályos kincsebánya a pilisszentiváni családfakutatók számára. A

családkönyvben található információk mellett Brigitte Olschewski számos adatot közölt velem terjedelmes genealógiai adatbázisából, mindig korrekt forrásmegjelölésekkel. A támogatása nélkül sok az alábbiakban említésre kerülő család származását nem lehetett volna kideríteni.

Megjegyzés: A lent felsorolt, magyar településekről származó adatok az anyakönyvek mikrofilmjeiről származnak, hacsak nem jelölök meg más forrást.

I. OSTHEIMER

Vizsgáljuk meg közelebbről az OSTHEIMER családot.

1755 körül jelenik meg a család először Pilisszentivánon. Az egyes családtagok összerendelése a családkönyvben nagyon nehéz feladat volt és végül is néhány helyen nem is volt megfelelő, ahogy ez később kiderült.

Az első névviselek:

1. „Johann OSTHEIMER (születési dátum nélkül)“ (Keszler, 397,398 o.)
2. Stefan OSTHEIMER * kb. 1689
3. Adam OSTHEIMER * kb. 1709

A számított születési adatok alapján feltételeztem, hogy Adam Stefan OSTHEIMER fia volt. A Bauchgauból származó információk derítettek fényt a dologra. És teljesen más kép rajzolódott ki. Johann Adam és Stefan OSTHEIMER testvérek voltak.

1. Hogy mennyire megnehezítik a pontatlan és részben hiányos anyakönyvi bejegyzések a hozzárendelést, azon is észrevehetjük, hogy ez a Johann OSTHEIMER, akinek nincs születési dátuma, aki a Pilisvörösvár/Pilisszentiván családkönyvben 2342-es sorszám alatt szerepel, így egyáltalán nem is létezett. Nikolaus OSTHEIMER-ről van szó, aki Johann Adam és Anna Elisabeth ROHMANN fia és aki 1733-ban Mosbachban született.

2. Stefan **OSTHEIMER**, ~ 1691.11.25. Mosbach (Keresztapa: Stefan KNECHT Pflaumheimből) (Olschewski, FB Mosbach, 2006, 444. o), + 1766.07.28. Pilisszentiván
oo (ismeretlen) Anna N., *kb. 1681, + 1764.06.13. ugyanott
Gyermekeik nem ismertek.

3. Johann Adam **OSTHEIMER**, ~ 1709.04.30. Mosbach (*Keresztapa: Joannes HOCK*) (Olschewski, FB Mosbach, 444. o.), + 1785.06.08. Pilisszentiván, négyszer házasodott.

1. házasság

oo 1733.02.03. Schafheim Anna Elisabeth **ROHMANN** (Roman), *1710.06.09. Mosbach. (Tanúk: Johann FUHRY, Johann Heinrich PANI) (Olschewski, FB Mosbach, 445.o.), + 1759.12.01. Pilisszentiván

Gyermekeik:

1. Nikolaus **OSTHEIMER**, ~ 1733.12.18. Mosbach (*Keresztapa: Johann Nikolaus BOLL*) (Olschewski, FB Radheim, 247.o.), + 1780.02.26. Pilisszentiván. 1758.01.23-án házasodott Pilisszentivánon Magdalena Katharina **BÖHM**-mel (Tanúk: Jakob MOK, Heinrich KESSLER) és 1770.08.12-én ugyanott Anna Maria **TRAUBER**-rel (Tauber, Truber). (Tanúk: Jakob MOK, Bernhard BRANDHUBER).
2. Margaretha **OSTHEIMER**, * kb. 1734, + 1773.02.23. Pilisszentiván. (A leszármazás hipotetikus!) 1756.11.18-án ment férjhez Peter **PAXIAN**-hoz (Tanúk: Georg Brandhuber, Jakob MOK). A vőlegény Lohr am Mainból származott.
3. Simon **OSTHEIMER**, ~ 1736.01.24. Mosbach (*Keresztapa: Simon KLAUS vagy GLOS*) (Olschewski, FB Radheim, 247.o)
4. Anna **OSTHEIMER**, * kb. 1738, + 1772.01.15. Pilisszentiván (A leszármazás hipotetikus!) 1758.04.27-én házasodott ugyanott Johann Michael **ZANK-kal** (Czang, Zang) (Tanúk: Michael NEUBRAND, Johann Michael STEHLY), ~ 1734.04.16. Stockstadt am Main (Fecher, 569.o.).
5. Maria Apollonia **OSTHEIMER**, ~ 1738.09.08. Wenigumstadt (*Keresztanya: Maria Apollonia ROHMANN*) (Olschewski, FB Radheim, 247.o.). 1765.01.17-én kötött házasságot Pilisszentivánon Georg **PINDER**-rel (Tanúk: Adam HARTMANN, Georg BRANDHUBER).
6. Johann **OSTHEIMER**, * kb. 1748 (A leszármazás hipotetikus!) 1768.01.14-én vette feleségül Pilisszentivánon Magdalena Gräfeneckert. (Tanúk: Benedikt HÖRMANN, Johann Georg Michael MILTZ). *A menyasszony Schöllkrippenből származott. A család Csávolyban telepedett le.* (Bayer, et al., 335.o).
7. Leonhard **OSTHEIMER**, ~ 1748.02.15. Radheimban (*Keresztapa: Leonhard DRIES*) (Radheim katolikus anyakönyvének fénymásolata 1748).

2. házasság

oo 1760.01.27. Pilisszentiván (Tanúk: Johann Adam BÖHM és Friedrich ZINK) a Nagykovácsi származású özvegyel, Maria Salome **GISY**-vel, *1715.12.30. *Untermettingen* (Milbich-Münzer, Auswanderer im Ofner Bergland, 2010) (Wirth & Neumayer, 2004, 699.o.) (Hambach, Ritter, & Schäffer, 2005, 130.o), + 1767.04.05. Pilisszentiván. Ő egy korábbi, Johann Martin **SÜSS** –szel kötött házasságából magával hozta Nikolaus és Martin nevű fiait, akiket Johann Adam **OSTHEIMER** örökbe fogadott. További sorsuk sajnos nem ismert.

3. házasság

oo 1767.06.04. Pilisszentiván (Tanúk: Johann Peter LONIZ és Johann Georg Michael MILTZ) Waldburga **TRUBER** (TRAUBER), özvegyel *kb. 1721, + 1771.09.19. ugyanott

4. házasság

oo 1775.06.27. Pilisszentiván (Tanúk: Josef ESCHLER, Peter GROSMUCK) Margaretha **KOSZIGA**, *kb. 1735, +1777.10.14. ugyanott. 1776.06.30-án született Eva nevű lányuk, aki közvetlenül a születése után meg is halt.

Stefan és Johann Adam szülei Johann **OSTHEIMER**, * kb. 1673 *Mosbach*, + 1738.08.08. ugyanott és Maria Elisabeth N., *kb.1673, + 1735.12.28. ugyanott. *Stefanon és Johannon kívül további nyolc gyermekük volt.* (Olschewski, FB Mosbach, 444.o).

*A testvérek nagyszülei Lorenz **OSTHEIMER**, * kb. 1639, + 1721előtt Mosbachban és Anna Maria **GYGNIEN**, + 1721.01.02. ugyanott, akik 1671.07.18-án Mosbachban kötöttek házasságot. Összesen öt gyerekük volt.* (Olschewski, FB Mosbach, 444.o). Lorenz **OSTHEIMER** megjelenik egy 1675-ös lakójegyzékben is (Volker, 1982/1983). 1617-ben is készült egy lakójegyzék (Debor, 1984), melyben egy „Hanß Ostheimer“ szerepel Mosbachban, feltételezhetően ő Lorenz apja volt.

A sors úgy akarta, hogy apám és a legjobb barátja, Josef **OSTHEIMER**, mindketten pilisszentivániak, a második világháború után szintén egy Mosbach nevű, de badeni településen találtak új hazára, mintegy 80 km-re a bauchgauri Mosbachtól.

II. HUI

A **HUI** család egyes tagjainak hozzárendelésével is voltak problémáim. Csak azután láttam tisztán, miután a rendelkezéseimre álltak a bauchgaur adatok. Ennek oka az volt, hogy különböző névváriánsok léteztek. Eleinte nem volt világos, hogy összefüggés van a **HOH**, **HOHE** és **HUI** között. Ezek és még más különböző váriánsok is voltak Bauchgauban. A következő személyeket nem tudtam akkoriban hozzárendelni a családhoz:

1. „*Johann HUI 1758.11.05-én Budapest-Békásmegyeren lakik*
2. „*Nikolaus HOH * kb. 1696*“ (Keszler, 191.o.)
3. „*Melchior HUI * kb. 1743*“ (Keszler, 203.o.)

1. A békásmegyeri Johann **HUI-t** még mindig nem tudtam hozzárendelni a megfelelő családhoz. Lehet, hogy azonos „*Joannes HOHE-val, *1729.02.01. Mosbach*“ (Olschewski, FB Mosbach, 329.o.).
2. Nikolaus **HOH** *kb.1696 az apja volt
3. Melchior **HUI**-nak.

A következőképpen vázolhatjuk fel a családot:

Johann Nikolaus **HUI** (Hoh, Hohe), * 1695.12.25.Mosbach (Olschewski, FB Mosbach, 329.o.), + 1758.07.28. Pilisszentiván
oo 1720 körül Maria Eva N., * 1698 körül (Olschewski, FB Mosbach, 329.o.), + 1750.02.12. ugyanott.

Gyerekek:

1. Maria Martha **HUI** (Hoh, Hohe), ~ 1720.11.29. Mosbach (*Keresztanya: Maria Martha GEIS*) (Olschewski, FB Mosbach, 329.o.). Pilisszentivánon házasodott 1749.07.26-án Johann Nikolaus **DASZER**-rel (Tanúk: Georg BRANDHUBER, Thomas FLEISCHMANN).
2. Anna Elisabeth **HUI** (Hohe), ~ 1725.09.16. Schaafheim-Mosbach (*Keresztanya: Anna Elisabeth LENZ*), + 1728.08.25. ugyanott. (Olschewski, FB Mosbach, 329.o.).
3. Maria Magdalena **HUI** (Hoh; Huj), ~ 1728.07.04. Schaafheim-Mosbach (*Keresztanya: Magdalena Hock*) (Olschewski, FB Mosbach, 329.o.), + 1803.03.04. Pilisszentiván.
1750.11.10-én ment férjhez Pilisszentivánon Johann Heinrich **PELZ**-hez (Peltzer), (Tanúk: Martin METZGER, Benedikt

- HÖRMANN), aki 1767.03.22-én ugyanott meghalt. Már 1767.05.21-én ugyanott újraházasodott (Tanúk: Benedikt HÖRMANN, Josef ESCHLER) Johann Adam **DEBOY**-jal, * 1747.08.04. *Großostheim-Wenigumstadt*. (Olschewski, FB Mosbach, S. 184), + 1801.09.08. Pilisszentiván.
4. Anna Maria **HUJ** (Hohe), ~ 1730.10.27. *Schaafheim-Mosbach* (Keresztanya: Anna Maria **EDER**) (Olschewski, FB Mosbach, 329.o.)
  5. Johann Wilhelm **HUJ** (Hohe), ~ 1733.04.11. *Schaafheim-Mosbach* (Keresztapa: Johann Wilhelm **BOLL**) (Olschewski, FB Mosbach, 329.o.), + 1781.12.07. Nagykovácsi. *Tarján online családkönyvében Lorenz Huj-ként szerepel az apja*, (Schütt, Online OFB Tarjan) ami helytelen! 1760.08.31-én házasodott Nagykovácsiban Susanna **RIEGER**-rel és 1773.09.09-én Nagykovácsiban Mechthilde **PROBST**-tal.
  6. Maria Anna **HUJ** (Hoh), ~ 1736.08.02. *Schaafheim-Mosbach* (Keresztanya: Anna Maria **VON BERG**) (Olschewski, FB Mosbach, 329.o.). Pilisszentivánon ment férjhez 1758.11.13-án (Tanúk: Michael **METZGER** - Partenstein, Johann **MÜLLER**) Johann Georg **PAXIAN**-hoz, akinek az apja Lohr am Mainból jött.
  7. Magdalena **HUJ** (Hoh; Hohe), ~ 1739.06.19. *Schaafheim-Mosbach* (Keresztanya: Maria Magdalena **GLOS**) (Olschewski, FB Mosbach, 329.o.), + 1750.09.18. Pilisszentiván.
  8. Johann Melchior **HUJ** (Hoh), ~ 1742.09.30. *Schaafheim-Mosbach* (Keresztapa: Johann Melchior **BOLZ**) (Olschewski, FB Mosbach, 330.o.), + 1791.02.25. Pilisszentiván. Pilisszentivánon házasodott 1762.11.24-én (Tanúk: Jakob **ENGERT**, Martin **SCHMID**) Katharina **MAUTERER**-rel, és 1773.02.22-én ugyanott (Tanúk: Tiberius **NEUBRAND**, Martin **BRANDHUBER**) Katharina **TRUBER**-rel (*Traub*).

Johann Nikolaus **HUJ** szülei Leonhard **HUJ** (további névvariációk: *Houe, Hue, Hoe, Hoyer, Hoyet, Hohy, Hohen, Houy, Hui, Hue, Heun, Hay* (Weber, 1977, 118 és 247.o.) és Elisabeth N. Leonhard **HUJ** a Liègi Püspökség területéről származott (Dörr, 2006).

III. DEBOY

Johann Adam **DEBOY** többek között 1767-ben tűnt fel Maria Magdalena **HUJ** házasságkötésénél. Andreas nevű testvére szintén ott és szintén 1767-ben vette el Anna Maria **ZIEGELMAYER**-t és Anna Maria nevű testvére ugyanabban az évben ment férjhez egy pesthidegkúti özvegy kőműveshez, Johann **VOGEL**-hez. Wenigumstadt-ból jöttek, mely ma Großostheim mezőváros településrésze.

Hogy az összefüggéseket világossá tegyük, megvizsgáljuk a fent említett személyek szüleinek családját:

Johann Heinrich **DEBOY**, * 1709.05.16. *Großostheim-Wenigumstadt* (Keresztapa: Johann **HUJ**) (Olschewski, 2015 Deboy).

1. házasság

oo 1730.05.21. *Dieburg* (Házasságkötés a *Dieburgi Kapucínustemplomban*: "21.05.1730 Johannes Deboy és Maria Apollonia Schlett, elbocsátva Wenigumstadt-ból", összeállította Frieder Boss) (Olschewski, FB Mosbach, 184.o.) (Olschewski, 2015 Deboy) Maria Apollonia **SCHLETT**-tel, * 1708.12.12. *Schaafheim-Mosbach* (Olschewski, FB Mosbach, 184.o.).

Gyerekek:

1. Bernhard **DEBOY**, * 1732.02.01. *Großostheim-Wenigumstadt* (Olschewski, FB Mosbach, 184.o.).
2. Johann Bernhard **DEBOY**, * 1733.12.15. *Großostheim-Wenigumstadt* (Olschewski, FB Mosbach, 184.o.).
3. Anna Maria **DEBOY**, * 1736.08.29. *Großostheim-Wenigumstadt*. (Keresztanya: Anna Maria **KNECHT**) (Olschewski, FB Mosbach, 184.o.) (Olschewski, 2015 Deboy). + 1784.06.18. Pilisszentiván ("Hirtelen meghalt").
Mint fent említettem 1767.07.05-én kötött házasságot Pilisszentivánon (Tanúk: Johann Adam **OSTHEIMER**; Josef **MARTIN**) Johann **VOGEL**-lel.
4. Johann Heinrich **DEBOY**, * 1739.09.13. *Großostheim-Wenigumstadt*,
+ 1740.05.15. *ugyanott* (Olschewski, FB Mosbach, 184.o.).
5. Johann Heinrich **DEBOY**, * 1741.04.15. *Großostheim-Wenigumstadt* (Olschewski, FB Mosbach, 184.o.).
6. Andreas **DEBOY** (Teboi), ~ 1744.02.21. *Großostheim-Wenigumstadt* (Keresztapa: Andreas **PANI**) (Olschewski, FB Mosbach, 184.o.)

(Olschewski, 2015 Deboy),

+ 1782.10.20. Pilisszentivánon. (A keresztapja a később Nagykovácsiban élt Johann Heinrich **PANI** nagybátyja).

Pilisszentivánon házasodott 1767.02.04-én (Tanúk: Josef ESCHLER, Johann Adam RADLER) Anna Maria **ZIEGELMAYER**-rel.

7. Johann Adam **DEBOY**, * 1747.08.04. *Großostheim-Wenigumstadt* (Olschewski, FB Mosbach, 184.o.). + 1801.09.08. Pilisszentiván.
1767.05.21-én vette feleségül ugyanott a már említett Maria Magdalena **HUJ**-t.

2. házasság

oo 1750.05.11. *Großostheim-Wenigumstadt* Maria Eva **SELTNER** (Olschewski, 2015 Deboy).

A **DEBOY** családot kb. 1637-ig lehet visszavezetni. Vallon bevándorlók voltak. (*De Boy, Dubois, Debois, Deboy* (Weber, 1977, 117.o.) (Dörr, 2006).

IV. PANI

A **BANI (BANNI, BANNY, PHANHAY, PANNI)** család szintén vallon eredetű. „*Johann Phanhay vallon bevándorló volt Otrenge/Otrange-ból. 1662-ben jött Wenigumstadt-ba. 1662: Phanhay, 1671: Panay, 1674: Pany, 1678: Panny, 1745: Bani, Banny, Bani*“ (Weber, 1977, 118.o).

1760-ben, közel ugyanakkor, mint a fent említett Johann Wilhelm **HUJ** megjelenik Nagykovácsi anyakönyveiben Johann Heinrich **PANI**. 1734.09.17-én született *Wenigumstadt-ban* (Olschewski, FB Mosbach, 72.o.). A szülei Johann Adam **PANI** és Maria Eva **JEHR** voltak.

Johann Heinrich **PANI** 1756.06.08-án kötött házasságot Nagykovácsiban Anna **SCHMID**-del. Ebből a házasságból öt gyermek származott. Az első feleség 1771.02.13-án bekövetkezett halála után 1771.05.05-én Pilisvörösváron elvette Anna Maria **PREIER**-t, aki 1745.11.28-án született Johann Georg **PREIER** és Maria Barbara **GRIEB** lányaként. A tanúk Bartholomäus **SCHMID** és Simon **PREIER** voltak.

Az első házasságból származó fiú Michael, * 1760.04.12. Nagykovácsi, 1786.01.26-án vette ugyanott feleségül Barbara **SINGER**, aki 1786.12.09-én gyermekágyban halt meg. 1787.02.07-én kötött ugyanott házasságot Theresia **TAGSCHERER**-rel, aki 1791.01.22-én szintén gyermekágyban halt meg. Egy hónappal később, 1791.02.24-én harmadszor is megházasodott Elisabeth **MISSEL**-lel.

A második házasságból származó fiú Martin, * 1779.07.04. Nagykovácsi, Pilisvörösváron kötött házasságot 1801-ben Marianna **SZUDICZ-cal** és um 1818 körül Rosalia **JOHN-nal**. 1834.12.05-én halt meg Pilisszentivánon.

V. ZANK

A családkönyvben található első névviselek:

1. *N. **ZANK** oo Margaretha **GAUßMANN***
2. *Konrad **ZANK** oo I. N.N., oo II. Elisabeth **OTT***
3. *Michael **ZANK** oo I. Anna **OSTHEIMER**, II. Helena **BRUDER***
(Keszler, 2007, 643.o.)

Szerencsére rendszeresen cserélünk genealógiai adatokat Franziska Milbich-Münzerrel. Egy pesthidegkúti halotti bejegyzésre való utalása volt a fontos puzzledarab, hogy e család összképét összeállítsam. Közölte velem, hogy 1754.01.15-én Konrad **ZANG felesége**, Gertrud N. 54 éves korában meghalt. im Alter von 54 Jahren verstorben war. Időközben rendelkezésemre állt „Stockstadt am Main“ családkönybe. Ettől kezdve a folytatás már gyerekjáték volt.

1. **ZANK, N** és
2. **ZANK (CZANK)**, Konrad ugyanazok a személyek. „Margaretha GAUßMANN“ az 1. számú személynél névelírás terméke és ennek következtében egy téves összerendelés. Johann Konrad **ZANG(K)** első felesége Maria Gertrud **LEIKAM** volt, akit már Stockstadt-ban vett feleségül. Az ő halála után házasodott Pilisszentivánon Elisabeth OTT-tal.
3. **ZANK**, Michael Johann Konrad **ZANK** és Maria Gertrud **LEIKAM** fia. 1734.04.16-án keresztelték Stockstadt-ban. Testvérét Anna Maria **ZANK-ot**, akit eredetileg tévesen az N. **ZANK** és Margaretha **GAUSMANN** házaspárhoz rendeltem hozzá, 1741.11.11-én keresztelték Stockstadt-ban és 1767-ben Lorenz MENDI-vel és 1786-ban Georg ZETTELMEYER-rel kötött házasságot.

A családot a következőképpen lehet felvázolni:

Johann Konrad **ZANK** (Zang), * 1703.01.08. Stockstadt a.Main, meghalt Magyarországon, molnár (Fecher, 569.o.). Szülei Johann Heinrich **ZANK** (Zang), ~ 1673.11.21 Stockstadt a.Main, molnár az elülső Úrimalomban

(Fecher, S. 566). és Gertrud **SARTOR** * Leidersbach-Volkersbrunn.

1. házasság

oo 1724.11.14. Stockstadt a.Main. Maria Gertrud **LEIKAM-mal**, * 1697.04.12 Aschaffenburg-Obernau (Tanúk: Johann ZANK; Johann Adam KNEISEL) (Fecher, S. 569). + 1756.01.15. Budapest-Pesthidegkút, a Franziska Milbich-Münzer által közölt halotti bejegyzés szerint.

Gyerekek:

1. Johann Adam **ZANK** (Zang), ~ 1725.10.09. Stockstadt a.Main (Keresztapa: Johann Adam KNEISEL), + 1801.07.29. ugyanott. (Fecher, 569.o.).
2. Maria Anna **ZANK** (Zang), ~1727.01.11 ugyanott (Keresztanya: Maria Anna FRANZ), +.1731.08.11. ugyanott. (Fecher, 569.o.).
3. Gertrud **ZANK** (Zang), ~1729.01.19. ugyanott. (Fecher, 569.o.). 1760 körül ment hozzá Johann Georg **LANGERMANN-hoz**, 1765.01.31-én pilisszentiváni lakos. Előtte minden bizonnyal kb. 1762-ig Budajenőn élt a család.
4. Johann Michael **ZANK** (Zang), ~ 1730.05.30. Stockstadt am Main (Keresztapa: Johann Michael SOMMER), + 1740.08.08. ugyanott. (Fecher, 569.o.).
5. Magdalena **ZANK** (Zang), ~ 1732.01.14. Stockstadt a.Main. (Keresztanya: Magdalena SOMMER), + Magyarországon (Fecher, 569.o.).
6. Johann Michael **ZANK** (Czang; Zang), ~ 1734.04.16. Stockstadt a.Main (Keresztapa: Johann Michael ZANK) (Fecher, 569.o.), + 1803.09.02. Pilisszentiván. 1758.04.27-én Pilisszentiván vette feleségül (Tanúk: Johann Michael STEHLY, Michael NEUBRAND) a fent nevezett Anna **OSTHEIMER-t**, +1772.01.15 ugyanott. 1772.02.11-én ugyanott újraházasodott (Tanúk: Josef ESCHLER, Peter PAXIAN) Helena **BRUDER-ral**, * kb. 1745, + 1791.10.23 ugyanott. 1793.11.27-én ismét megházasodott ugyanott (Tanúk: Peter METZGER, Martin ESCHLER) Anna **KLEINICH-hal** (Klainik), * kb. 1748.
7. Anna Maria **ZANK** (Zang), ~ 1737.10.11 Stockstadt a.Main (Keresztanya: Anna Maria KNEISEL), + 1740.05.22. ugyanott (Fecher, 569.o.).
8. Anna Maria **ZANK**, ~ 1741.11.11. Stockstadt a.Main (Keresztanya: Anna Maria KNEISEL), + meghalt Magyarországon (Fecher, 570.o.). 1767.10.12-én ment férjhez Pilisszentivánon (Tanú: Johann Georg KRAPF) Lorenz **MENDI**-hez (Menthe), * 1747.08.03.

Dorog (Schütt, Online OFB Dorog),+ 1784.12.04 Pilisvörösvár. 1786.07.19-én ugyanott házasságot kötött Georg **ZETTELMEYER-rel**, * kb. 1734 (Hambach, Ritter, & Schäffer, 2005, 118.o.), + 1798.05.06. ugyanott.

2. házasság

oo 1756.11.09 Pilisszentiván (Tanúk: Martin METZGER, Johann Adam RADLER) Elisabeth **OTT-tal** (Oth).

Gyermekek:

1. Franziska **ZANK** (Czank), * 1764.03.16. Pilisszentiván (Keresztszülők: Josef KRENEDITSCH, Franziska NN).

A **ZANK**-ok molnárok voltak és 1660-ig lehet őket visszavezetni: „*Zang, Johann Georg, molnár, 1660 az Aumalom bérlője...*” (Fecher, 564.o)

VI. EITZENHÖFER

Ez a Budai Hegyvidékben szélesesen elterjedt család viszonylag későn jelenik meg először a pilisszentiváni anyakönyvekben, amikor 1857.11.18-án a perbáli Josef **EITZENHÖFER** Anna Maria **DIETENBERGER**-t ott feleségül vette. Az **EITZENHÖFER**-ek Kleinostheimből származnak és ott 1650-ig lehet őket visszavezetni. Kleinostheim a Majna jobb partján fekszik és földrajzilag nem a fent leírt Bachgauhoz tartozik.

És ez a Magyarországra kivándorolt család:

Johann **EITZENHÖFER** (*Eizenhöfer*), * 1717.09.14. Kleinostheim (Keresztapa: Johann **BENDER**) (Untermain Ehen, 2015), + 1786.11.10 Szomor. 1786.11.10-én a 90. számú szomori ház "*Ház nélküli zsellér*" (Schütt, Online OFB Szomor)

oo 1738.01.21 Dettingen (Untermain Ehen, 2015) (Knichelmann, et al., 2012, 157.o)

Anna Margaretha **REITER**-rel (*Reuther*), * 1715.07.14. Dettingen, + 1757.04.05. Dettingen (Untermain Ehen, 2015) (Knichelmann, et al., 2012, 541.o.). Szomor Online családkönyvében mindazonáltal szerepel, hogy ez a nő Szomoron halt meg 1784.09.13-án. (Schütt, Online OFB Szomor). Ezt az ellentmondást még nem sikerült tisztázni.

Gyerekek:

1. Johann Georg **EITZENHÖFER** (Eizenhöfer), * 1739.04.03. Kleinostheim (Untermain Ehen, 2015).
2. Justus Philipp **EITZENHÖFER** (Eizenhöfer), * 1742.10.20.

- ugyanott* (Untermain Ehen, 2015).
3. N. **EITZENHÖFER** (Eizenhöfer), * 1744.09.24. *ugyanott* (Untermain Ehen, 2015) .
  4. Anna Maria **EITZENHÖFER** (Eizenhöfer), * 1745.09.06. *ugyanott* (Untermain Ehen, 2015). *1766 előtt Anton FISCHER-hez ment feleségül*, * 1734 körül (Schütt, Online OFB Szomor).
  5. Maria Katharina **EITZENHÖFER** (Eizenhöfer), * 1748.06.15. *Kleinostheim* (Untermain Ehen, 2015).
  6. Johann Adam **EITZENHÖFER** (Eizenhöfer), * 1749.07.07. *ugyanott* (Untermain Ehen, 2015), + 1797.02.16. *Szomor* (Schütt, Online OFB Szomor). *Perbálon* házasodott 1773.01.19-én *Veronika BECK-ke*, *1751.04. 06. (Schütt, Online OFB Szomor).
  7. Margaretha **EITZENHÖFER** (Eizenhöfer), * 1752.12.03. *Kleinostheim* (Untermain Ehen, 2015).
  8. Josef **EITZENHÖFER** (Eizenhöfer), ~ 1756.01.01. *Szomor*, + 1833.10.01. *Perbál*. *Perbálon vette feleségül 1778.11.25-én Maria Elisabeth ZENGERLE (Zengel)* , ~ 1757.11.19. *ugyanott*, + 1820.09.02. *ugyanott* (Schütt, Online OFB Szomor). *Másodjára elvette a felesége testvérét, Magdalena ZENGERLE (Zengel)*, 1823.06.23-án *ugyanott* * kb. 1776 (Schütt, Online OFB Szomor).

VII. További családok

Az ebben a fejezetben szereplő családokat helyhiány miatt nem írom le olyan részletesen.

Kivándorlóink természetesen ismerték egymást, rokoni kapcsolatban álltak a családok és így legalábbis az idegenben töltött első időszakban együtt maradtak . Ez a **SCHLETT** család példája alapján világossá válik, akiket már 1617-ben Radheimban említenek: „*Claus Schlett* (* *Mömlingen*)“ (Debor, 1984).

Johann Georg **SCHLETT**, ~ 1740.10.06. *Schaafheim-Mosbach (Keresztapa :Johann Georg JUNKER)*, + 1790.05.08. *Groß-Umstadt-Dorndiel* (Olschewski, FB Mosbach, 537.o.). A szülei

Johann Kaspar **SCHLETT** és Katharina **KIRSTEIN** voltak.
oo 1769.04.14. *Schaafheim-Mosbach* (Olschewski, FB Mosbach, 537.o.)
Maria Elisabeth **HUJ** (*Hohe; Hoy*), ~ 1752.10.08. *Schaafheim-Mosbach*
(*Keresztanya: Maria Elisabeth Fuhry*), + 1791.07.28. *ugyanott*
(Olschewski, FB Mosbach, 331.o.).

Gyerekek:

1. Johann **SCHLETT**, * 1770.04.13. *Schaafheim-Mosbach*, + 1814.02.01 *ugyanott*. (Olschewski, FB Mosbach, 537.o.). *Schaafheim-Mosbachban* vette feleségül 1792.01.31-én Elisabeth OSTHEIMER-t, * 1772.02.05. *Schaafheim-Mosbach* (Olschewski, FB Mosbach, 538.o.). Ez a család 1796-ban vándorolt Pilisszentivánra. 1796.12.03-án halt meg ott Elisabeth nevű lányuk, aki ugyanazon év áprilisában még Mosbachban született. Georg nevű fiúk 1797.10.13-án született Pilisszentivánon. 1809-ben a család ismét Mosbachban élt. Visszatérésük oka nem ismert.
2. Johann Anton **SCHLETT**, * 1775.11.21. *Schaafheim-Mosbach*, + 1775.12.06. *ugyanott*. (Olschewski, FB Mosbach, 537.o.).
3. Johann Anton **SCHLETT**, ~ 1779.03.23. *Schaafheim-Mosbach* (*Keresztapa: Johann Anton SCHÖNIG*) (Olschewski, FB Mosbach, 537.o.). + 1806.02.28. Pilisszentiván. Pilisszentivánon vette feleségül 1798.02.19-én (Tanúk: Michael STOCKER, Josef SCHUCK) Anna Maria **ASCHENLAUER-t**, * kb. 1780, + 1803.05.14. Pilisszentiván. Rövid idővel a feleség halála után, 1803.05.31-én újranősült Magdalena **SCHMID-del**. Érdekes, hogy a keresztapa rokona Johann Anton SCHÖNIG is a Budai Hegységbe vándorolt ki. Budajenőn a keresztapa családnéve **SCHÖNNEK**-ké változott. A család két további gyereke Bauchgauban maradt és ott kötött házasságot.

A **KIRSTEIN** családot már 1648 körül Mosbachban találjuk: „*A háborús összevisszaság végén, (1648 után) már csak 13 személy élt a falunkban. ....Peter Kirstein, az egykori törvényszéki esküdt Hans Haas rokona. Származási helyét nem említik.*“ (Dörr, 2006, 63.o.)

1763. április 28-án Pilisvörösváron házasodott a mosbachi Johann **KIRSTEIN** Katharina **METZGER-rel**, akinek a szülei Partensteinből származtak. A vőlegény 1742.04.18-án *született Mosbachban* (Olschewski, FB Mosbach, S. 348). Keresztapja az a Johann **OSTHEIMER** volt, aki a már Pilisszentivánon élő Stefan és Johann Adam **OSTHEIMER** testvére volt és aki Johann Georg **PREIER**-rel együtt esküvői tanú is volt.

Magdalena **KIRSTEIN**, a lánytestvére, aki 1746.03.29-én *Mosbachban* (Olschewski, FB Mosbach, 348.o.) született, 1765.01.08-n Pilisszentiván ment férjhez Peter **GROSMUCK**-hoz, akinek az apja minden bizonnyal Miltenberg környékéről származott. Tanúk: Johann Adam **OSTHEIMER** és Jakob **MOK** voltak. A **KIRSTEIN** testvérek szülei Johann Georg **KIRSTEIN** és Maria Margaretha **JAKOB** voltak.

Viszonylag későn jött Magyarországra Peter **FISCH**, aki 1768 körül született *Rodgau-Hainhausenben* (Olschewski, FB Mosbach, 225.o.). Mosbachban 1794.10.27-én (Olschewski, FB Mosbach, 225.o.) kötött házasságot Katharina **JUNKER**-ral. A feleség 1767.04.03-án (Olschewski, FB Mosbach, 341.o.) Mosbachban született Johann Adam **JUNKER** és Maria Katharina **AUL** lányaként. Keresztanyja Katharina **FLEISCHMANN** volt. 1795.11.12-én (Olschewski, FB Mosbach, 225.o.) jött világra Mosbachban lányuk, Katharina **FISCH**. 1797.05.30-án született Pilisszentivánon Elisabeth **FISCH** nevű lányuk. Az azt követő években további gyermekeik jöttek ott világra, többek között az 1807.07.08-án született Stefan **FISCH**, aki 1833.05.07-én Nagykövácsiban vette feleségül Anna **KIEFER**-t.

Miután Katharina **JUNKER** 1810.05.06-án Pilisszentivánon elhunyt, özvegye ugyanott feleségül vette Theresia **METZGER**-t.

Már a harmincéves háború alatt Mosbachba költözött Christoph **FLEISCHMANN**: (Dörr, 2006, 62.o.). Az ő leszármazottja volt Thomas **FLEISCHMANN**, 1708.02.23-án *Mosbachban* (Olschewski, FB Mosbach, 228.o.) jött világra. Két felesége is meghalt, majd 1746.11.01-jén *Mosbachban* (Olschewski, FB Mosbach, 230.o.) Maria Margaretha **REICHERT** özvegyasszonyt vette feleségül. 1747.11.13-án (Olschewski, FB Mosbach, 230.o.) született meg a házaspár fia Alexander **FLEISCHMANN**. Maria Martha **HUJ** és Johann Nikolaus **DASZER** am 1749.07.26-ai pilisszentiváni fent (lásd fent) Thomas **FLEISCHMANN** tanúként tűnik fel. 1751-ben és 1754-ben Pilisszentivánon további két lányuk születik. Később a családot már nem említik az anyakönyvekben.

Nem teljesen tisztázottak Maria Barbara **GEIS** adatai. *Mosbachban* született 1735.08.20-án (Olschewski, FB Mosbach, 254.o.) Peter **GEIS** és Anna Margaretha **KIRSTEIN** lányaként. Az 1757-ben Mosbachban meghalt Johann Konrad **SCHÖNIG** (In Ungarn **SCHÖNNEK**) özvegyeként nagy valószínűséggel megegyezik azzal az ugyanilyen nevű nővel, aki 1759.02.26-án Pilisszentivánon a pesthidegkúti Jakob **BAUER** felesége lett (Tanúk: Simon **MAUTTL**, Michael **METZGER**). Valószínűleg visszatért Mosbachba, mivel ott

1762.01.02-án (Olschewski, FB Mosbach, 559.o.) fia, Johann Jakob **SCHÖNIG** meghalt.

Szomorú sorsra jutott Christoph **BUCHARD** (BUCHERT) is, akit 1756.11.17-én Mosbachban (Olschewski, FB Mosbach, 143.o.) kereszteltek. A keresztapának csupán a keresztnéve olvasható: Christoph. A szülők Johann Christoph **BUCHARD**, +1757.09.18. Mosbach (Olschewski, FB Mosbach, 143.o.), és Anna Margaretha **SCHLETT**, * 1726.12.20. Dorndiel (Olschewski, FB Mosbach, 515.o.), akik 1753.03.15-én Mosbachban (Olschewski, FB Mosbach, 143.o.) házasodtak. Fiúkkal, Christoph-fal egy nagykovácsi halotti bejegyzésben találkozunk 1779.05.09-én. Szülőként „Christoph Buchert és Margareta” került bejegyzésre. Koránál 22 évet adtak meg. Nem tudjuk, hogy anyja az apa halála után ment-e vele Magyarországra vagy ott rokonok fogadták be.

1755 előtt vándorolt Johann Heinrich **BICKERMANN**, ~ 1702.04.01. Stockstadt (Fecher, 84.o.) második feleségével és három gyerekével Magyarországra. 1769.01.09-én Lorenz **BECKERMANN** nevű fiával találkozunk egy keresztelési bejegyzésnél Budajenőn, mint a megkeresztelt fiúgyermek apja.

270 aranyforintot vitt magával 1755-ben Joseph Johann **FLÜGEL**, ~ 1708.12.08. Stockstadt (Fecher, 162.o.), amikor feleségével Margaretha **FRANZ**-cal és hat gyerekükkel Magyarországra vándorolt. 1760.02.11-én keresztelték Budakeszin fiát, „Petrus **FLOGL**”-t.

Unokatestvére Johann Ludwig **FLÜGEL**, ~ 1719.06.07. Stockstadt (Fecher, 163.o.), aki feleségével Maria Clara HOLZAPFEL és két gyerekükkel 1750-ben vándorolt Magyarországra, Pesthidegkútra költözik, ahol 1752.07.30-án keresztelik „Ludwig FLIGL” nevű fiukat és 1754.04.28-án lányukat „Gertrud **FLIGL**”-t (Milbich-Münzer, 2015).

Balthasar **FINCKEL**, ~ 1727.01.22. Stockstadt (Fecher, 159.o.), 1750.05.24-én Pesthidegkúton (Milbich-Münzer, 2015) Gertrud **BOTT**-tal kötött házasságot, ~ 1722.03.04. Stockstadt (Fecher, 94.o.). Stockstadt családkönyve szerint ez a nő meghalt 1753-ban Stockstadt-ban, ami viszont nem felel meg a valóságnak. Már egy hónappal később, 1750.06.23-án keresztelték lányukat Katharina **FINKEL**-t Pesthidegkúton (Milbich-Münzer, 2015), aki 1751.05.02-án Pilisszentivánon meghalt (Keszler, 10.o.).

A fent említett Gertrud **BOTT** testvérenek, Maria Margaretha **BOTT**-nak, ~ 1747.12.04. Stockstadt, az a Jakob **GEIS** volt a férje, aki valószínűleg Laufachból származott (Fecher, 185.o.). Ezt a családot szintén

Pesthidegkúton látjuk viszont, ahol több gyerekük is született és Margaretha, a feleség 1798.03.16-án meg is halt. (Milbich-Münzer, 2015).

Johann Heinrich **HOLZAPFEL**, ~ 1689.04.02. Stockstadt (Fecher, 238.o.), + 1746.08.22. Pesthidegkút (Milbich-Münzer, 2015), első felesége Maria Barbara **ZANG** volt. Az ő halála után 1728.04.19-én Anna Maria **NEES-szel**, * 1690 körül (Fecher, 238.o.), + 1766.08.09. Pesthidegkút (Milbich-Münzer, 2015) kötött házasságot. Közös lányuk Anna Maria **HOLZAPFEL**, ~ 1730.04.15. Stockstadt (Fecher, 185.o.), 1748.09.23-án Pesthidegkúton ment hozzá (Milbich-Münzer, 2015) Johann Georg **LANG**-hoz, ~1723.01.17 Stockstadt (Fecher, 315.o.).

Michael **KNAPP** „a választófejedelemség lovaskatonája“ 1685.03.05-én Stockstadtban vette feleségül Agnes **HOLZAPFEL**-t, ~ 1657.02.25. Stockstadt (Fecher, 272.o.), a fent említett Johann Heinrich **HOLZAPFEL** nagynagynénje. Fia Anton **KNAPP** 1718.01.31-én házasodott Maria Elisabeth **SCHÜTZ**-cel (Fecher, 272.o.). Ezt a családot szintén Pesthidegkúton találjuk meg később, ahol a férj 1753.09.10-én (Milbich-Münzer, 2015) meghalt.

Lorenz **ALBERT**, * 1726.10.14. Hösbach, 1755.04.04-én Stockstadt-ban vette feleségül Maria Sophia **BICKERMANN**-t, ~ 1732.03.11. Stockstadt (Fecher, 27.o.). 1757.08.18-án keresztelik Kislődön Wenzel **ALBERT** nevű fiúkat.

Stockstadt családkönyve is megemlíti, hogy Bartholomäus **LEDERER**, ~ 1706.06.23. Aschaffenburg, 1760 után Kislődön („Gischlott“) halt meg (Fecher, 337.o.). 1753.01.09-én vette feleségül Aschaffenburgban az alzenai Susanna **GÜNTHER**-t (Fecher, 337.o.). 1763.10.11-én keresztelték Kislődön leányukat, Maria Barbara **LEDERER**-t.

Ugyancsak Magyarországra vándoroltak Urban **AMRHEIN** és felesége „...1756 után, Werrischloth-ra“...“ (Fecher, 28.o.). 1759.02.20-án Városlődön keresztelték lányukat Katharina **OMREIN**-t.

A somborni születésű Balthasar **DORNHECKER**, 1756-ban jött „Werrischloth-ból Stockstadt-ba, hogy Maria Salome **KAPPE**-t feleségül vegye“ (Fecher, 133.o.). 1771.11.25-én megtaláljuk a Veszprém megyei Márkón Margaritta **TORNHECKER** nevű lányuk keresztelését.

Nagykovácsiban halt meg 1733.12.09-én Johann Martin **BRAUNEIS**, * 1677 körül Klein-Krotzenburgban (Untermain Ehen, 2015). 1771.03.25-én szintén ott halt meg Johann Georg **BRAUNEIS** * 177.08.31. Klein-Krotzenburg (Untermain Ehen, 2015).

Ismeretes, hogy Kleinostheimből a RÜFNER/RIFFNER család Kerénybe vándorolt. Kézenfekvő, hogy ott még további kivándorlócsaládokra bukkanunk a vizsgált térségben.

VIII. Véggövetkeztetés

Anélkül, hogy tudta volna, Brigitte Olschewski nemcsak Pilisszentiván szempontjából értékes genealógiai adatok kincstárával rendelkezett. Az ő támogatásával ki lehetett ezt értékelni. Ezenkívül utalt más családfakutatókra is, akik szintén az egykori kurmainzi bajorhesszeni határvidéken tevékenykedtek. Ewald Knichelmann önzetlenül rendelkezésre bocsátott terjedelmes adatokat. Sok összefüggést viszont nem sikerült volna minden további nélkül felismernem, ha Franziska Milbich-Münzerrel nincs meg a már évek óta begyakorolt, rendszeres adat- és információcserénk.

Lehet, hogy ezzel a cikkel csak a jéghegy csúcsát fedeztem fel. Én továbbra is keresem KESSLER, KNECHT, PELTZ és SCHUCK őseimet. A névgyakoriság, valamint a keresztszülők és tanúk tulajdonságai alapján jogos a gyanú, hogy ők szintén egy környező, még nem felfedezett településről származnak. A SCHUCK családnál sokminden mutat Bischbrunnra, ami a Main-Spessart-Kreisban fekszik. Még sok munkát kell elvégeznem.

Irodalomjegyzék:

- Bayer, J., Bohner, J., Scheibl, J., Dr. Schlierf, H., Schlierf, R., Takats, T., et al. (1991). *Ortssippenbuch Csávoly Tschawal in der Batschka*. Waiblingen: Csavolyer Heimatgemeinschaft Waiblingen.
- Debor, W. (1984). *Die Bevölkerung im kurmainzischen Zent Ostheim im Jahre 1617. In Familienbuch Mosbach und Dorndiel im Bachgau 1709-1875 (S. 11-12). Darmstadt: Hessische Familiengeschichtliche Vereinigung e.V.*
- Dörr, H. (2006). *Mosbach und seine Johanniterkirche (Die Einwanderung der Wallonen). In Familienbuch Mosbach und Dorndiel im Bachgau 1709-1875 (S. 13-14). Darmstadt: Hessische familiengeschichtliche Vereinigung e.V.,*
- Fecher, J. (2013). *Familienbuch Stockstadt am Main 1621-1900. Aschaffenburg: Geschichts- und Kunstverein Aschaffenburg e.V.*

- Geißler, H. (2006). *Der Bachgau. In Familienbuch Mosbach und Dorndiel im Bachgau 1709-1875* (S. 7-10). Darmstadt: Hessische Familiengeschichtliche Vereinigung e.V.
- Hambach, G., Ritter, A., & Schäffer, M. (2005). *Deutsche Siedler in der Umgebung von Budapest. (A. d. e.V., Hrsg.) Sindelfingen.*
- Keszler, R. (2007). *Ortsfamilienbuch Pilisvörösvár Pilisszentiván 1693-1811. Sindelfingen: Arbeitskreis donauschwäbischer Familienforscher e.V. (AKdff).*
- Knichelmann, E. (2015). *Ehen am Untermain (Unveröffentlichtes Manuskript). Datenbank, Geschichtsverein Karlstein, Karlstein.*
- Knichelmann, E., Herzog, A., Wegner, G., Hain, E., Ritter, H., Nimbler, W., et al. (2012). *Familienbuch Großwelzheim / Dettingen 1690 - 1910. (G. Karlstein, Hrsg., & F. Großwelzheim/Dettingen, Übers.) Karlstein.*
- Milbich-Münzer, F. (März 2010). *Auswanderer im Ofner Bergland. (A. d. e.V., Hrsg.) Donauschwäbische Familienkundliche Forschungsblätter, 135.*
- Milbich-Münzer, F. (2015). *Datenbank Ofner Bergland (Auszüge).*
- Olschewski, B. (15. Februar 1748). *Fotokopie Katholisches Kirchenbuch Radheim. Taufbuch. Radheim, Hessen.*
- Olschewski, B. (2006). *Familienbuch Mosbach und Dorndiel im Bachgau 1709-1875 (Bd. 44). Darmstadt: Hessische Familiengeschichtliche Vereinigung e.V.*
- Olschewski, B. (2006). *Familienbuch Radheim im Bachgau 1651-1920 (Unveröffentlichtes Manuskript). Frankfurt.*
- Olschewski, B. (2015 Bany). *Vorfahren des Johann Heinrich Bany (Unveröffentlichtes Manuskript vom 10.04.2015). Datenbankauszug Bany. Frankfurt.*
- Olschewski, B. (13. April 2015 Deboy). *Vorfahren des Andreas Deboy (Unveröffentlichtes Manuskript mit Mail vom 13.04.2015). Datenbankauszug Deboy. Frankfurt.*
- Schütt, R. (kein Datum). *Ortsfamilienbuch Dorog Familienbericht Lorenz Mente. Abgerufen am 24. August 2015 von Ortsfamilienbuch Dorog: <http://www.ortsfamilienbuecher.de/dorog/?lang=de>*
- Schütt, R. (kein Datum). *Ortsfamilienbuch Szomor Familienbericht Johannes Eitzenhöffer. Abgerufen am 24. August 2015 von Ortsfamilienbuch Szomor: <http://www.ortsfamilienbuecher.de/szomor/?lang=de>*
- Schütt, R. (kein Datum). *Ortsfamilienbuch Tarján Familienbericht Johannes Wilhelm Huj. Abgerufen am 20. August 2015 von Ortsfamilienbuch Tarjan: <http://www.ortsfamilienbuecher.de/tarjan/?lang=de>*

- Volker, L. (1982/1983). Huldigung in der kurmainzischen Zent Bachgau im Jahr 1675. In Familienbuch Mosbach und Dorndiel im Bachgau 1709-1875 (S. 12-13). Darmstadt: Hessische Familiengeschichtliche Vereinigung e.V.
- Weber, H. (1977). Beiträge zur Geschichte einer Bachgaugemeinde. (G. Wenigumstadt, Hrsg.) Wenigumstadt: Selbstverlag.
- Wirth, A., & Neumayer, J. (2004). Ortsfamilienbuch der ehemaligen deutschen Gemeinde Vecsés bei Budapest 1786-1895. (A. Wirth, Hrsg.) Waiblingen.

E számban a magyar-német ill. német-magyar fordításokat készítették:

Amrein Ilona, Knollné Bakonyi Andrea, Gaugesz Éva, Hársné Putz Ágota, Krász Lőrincné, dr. Pencz Kornél.

Részbeni nyelvi lektorálás, Glasenhardt János, Gisela Klocker

Felhívjuk tagjainkat, hogy amennyiben lakó- vagy származási helyükön segítséget tudnak nyújtani egyesületi találkozó megszervezésében, jelentkezzenek.

Feltétel, hogy 50-70 személy részére elegendő hely legyen, valamint az étkezési lehetőség biztosított legyen.

Jelentkezni az egyesületi találkozókon személyesen, vagy írásban dr. Pencz Kornél elnöknel lehet.

Szeretnénk, ha találkozóinkat hosszabb időre előre meg tudnánk tervezni, hogy a tagjaink az egyéb programjaikat ennek megfelelően tudják alakítani.

Hunyady László:

György Ilona emlékére

Ez év májusában szomorú szívvel búcsúztunk el Egyesületünk régi tagjától **György Ionától.**

Talán rajtam kívül vannak még közöttünk családtörténet kutatók, akik 10-15 évvel ezelőtt a kutatásaikat a mormonok Bp. II. ker. Hűvösvölgyi úti központjában, egy hangulatos villában kezdték. Ilona abban az időben Edward Penn-nel együtt a mormonok magyarországi családtörténeti képviselője, megbízottja volt. Családias, baráti közösség alakult ki a házban. Egymás mellett 4-5 mikrofílmolvasót tekergettünk óraszám, a filmeket önkiszolgáló módon vettük ki a szekrényből, és tettük is vissza minden alkalommal. Ilona tanácsaival, nagy tudásával mindenben segített minket.

Életéről regényt lehetne írni. Vízépítő mérnök szakmája révén bejárta a világot, de elkötelezett lokálpatriótaként mindig hazatért a Pest megyei Gyömrőre. A rendszerváltás után nyelvtanárként dolgozott és a kilencvenes években politikai tevékenységet is folytatott. Több nyelven is kitűnően beszélt (én az angol és orosz hibátlan nyelvtudását tudom igazolni, de tudott lengyelül, észtül, olaszul, eszperantóul és más nyelveken is). Lelkes tagja volt Egyesületünknek. Ameddig egészsége engedte, rendületlenül kutatta többek között az erdélyi székely és a délvidéki német-ír őseit.

Ilona nemes, önzetlen munkáját fia Békefi Miklós folytatja, a Tihany téren található mormon (Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza) központban, a családtörténeti terület önkéntes szakembereként.

Kérlek, nézzétek el nekem a hosszabb méltatást, de Ilona nagyon is megérdemli. A családfakutató társadalom egyik vezető egyéniségét (egyéniességét!) veszítettük el személyében.

Új tagok / Neue Mitglieder

2015. április óta/ seit April 2015

175	Müller János	634 Pécs, Kovács Béla u. 18/A..	6 72 252 535 06 30 3486 738	mullerjanos.pecs@gmail.com
176	Szurcsik József	7673 Kővágószőlős, Kossuth L. u. 12.	06 30 95 75 804	szurcsik@t-online.hu
176	Szeitz Ferenc	1149 Budapest, Nagy Lajos király útja 212. III/16.	06 20 2292742	szeitz.ferenc@gmail.com

10 éve az AKuFF tagjai /

Seit 10 Jahren AKuFF-Mitglieder:

111	Bolvári Csaba
114	Vogel Andrea
115	Gaugesz Éva
119	Hadikfalvi Istvánné Mányoki Elza
120	Krász Lőrincné Krämer Margit

Új könyvek a könyvtárunkban

627	Nagy Balázs Vince	Padányi Bíró Márton veszprémi püspök 1757-ben készítettett lélekösszeírása Veszprémről
628	S. Lackovits Emőke	Viseletek, öltözködési kultúra a Bakony és a Balaton-felvidék falvaiban
629	S. Lackovits Emőke	Az egyházi esztendő jeles napjai, ünnepi szokásai a bakonyi és Balaton-felvidéki falvakban
630	Márkusné Vörös Hajnalka, Mészáros Veronika (szerk.)	Hausgeschichten - Studien zur ungarndeutschen Kultur in Transdanubien
631	Márkusné Vörös Hajnalka, Mészáros Veronika (szerk.)	Háztörténetek A dunántúli németek kulturális jellemzői
632	Pozsonyi József	A balmazújvárosi német református egyház anyakönyvei 2. - Házassági anyakönyvek 1765-1912
633	Kovács Erika-Schmidt József	Berkenye története
634	Ament Andor	A százéves ház, ha beszélni tudna
635	Marlok Tamás	A Gábeli családok és históriáik 1745-2013 között a mai Magyarország területén
636	Marlok Tamás	A Marlok családok és históriáik 1750-2011 között a mai Magyarország területén (+családfa melléklet)
637	Feketéné Ziegler Ágota (szerk.)	Egyszer volt, régen volt...
638	Rudolf László	Volt egyszer egy "A" osztály 4+40 év krónikája (1969-2013)
639	Steinhauser Klára	Városunk kincsei I
640	Morvai Ágnes (szerk.)	A város élő múltja: az Ófalu
641	Ament Andor	Az őskutatás gyakorlata - Családfák
642		Nagyvárad tüzér hadapród iskola évkönyv 1942 (CD)
643	Heiner Friedrich	Ortsfamilienbuch Gerényes Baranya/Ungarn
644	Péhl Gabriella	Főzzél fiam tungit! Történetek és régi sváb ételek a régi Soroksárról
645		Soroksár 1956
646	Hegedüs András	Meghaltunk a Hazáért Az I. világháború hősi halottai Solymáron

647	Marlok Tamás	A Rádler családok és históriáik
648		Aldebrő község anyakönyvei 1743-1923
649		Hausbuch (Herzog-Daxhammer Handschrift und Abschrift)
650	Dr. Nemes Lajos- Gergely Anikó- Linkecs Beatrix	Aldebrő község története 2. kiadás
651	Dr. Nemes Lajos- Gergely Anikó- Linkecs Beatrix	Aldebrő község története
652	Dr. Vónház István	A Szatmár megyei német telepítés
653	Michael und Elfriede Adelhardt	Ortsippenbuch Soroksár-Budapest 1717-1894
654	Márkusné Vörös Hajnalka (szerk.)	Veszprémi kaleidoszkóp Cserhát
655	Hermann István (szerk.)	Padányi Bíró Márton emlékezete
656	Márkusné Vörös Hajnalka (szerk.)	Az Esterházy család cseszneki ága
657	Hatvani Dániel	Szentivántól Felsőszentivánig Múlt és jelen egy bácskai faluban
658	Hegedűs Antal	Bácskai és bánati jobbagylevek
659	Dr. Kurucz Rózsa et al	Német nemzetiség Tolna megyében
660	Frey, Maria- Klug, Edit,	Das Steinmetzhandwerk in Nadasch/Mecseknádasd. Das Seilerhandwerk in Bootsch/Pócsa"
661		Bencés Diákszövetség Almanach 2000
662		Bencés Diákszövetség Almanach 2001
663		Bencés Diákszövetség Almanach 2002
664		Bencés Diákszövetség Almanach 2003
665		Bencés Diákszövetség Almanach 2004
666	Erich Walz	Das Deutschtum in den 1920 bei Ungarn gebliebenen Teilen von Batschka und Banat
667		Familienbücher Krummes Elsass (2 CD)
668	Alfons Hayduck	Török ország. Leid und Ruhm der schwäbischen Türkei. Ein Baranya-Fahrt
669	Wolfgang Kopp	Meine Batschka-Reise 1939

- 670 Zsíros Sándor Szemelvények a gulágok memoár-irodalmából - Kollektív felelősség (büntetés) ártatlan magyar és német áldozatainak sorsa a Gulágokon és a "malenkij robot" táboraikban
- 671 Josef Schramm Batschka - Das fruchtbare Land zwischen Donau und Theiß
- 672 Karl-Peter Krauß Deutsche Auswanderer in Ungarn - Ansiedlung der Herrschaft Bóly im 18. Jahrhundert
- 673 Henry A. Fischer From Toleration to Expulsion - The Families of Ecsény, Somogy County, Hungary 1784-1948 (Volume Two) (Familienbuch Ecsény L-Z)

I M P R E S S Z U M

AKuFF-Bote – AKuFF Hírmondó
Alapítva 2005-ben

Kiadja: **Magyarországi Németek Családfakutató Egyesülete (AKuFF)**

H-6500 Baja, Petőfi S. u. 56.

Felelős kiadó: Dr. Pencz Kornél, az AKuFF elnöke

Megjelenik 200 példányban. –

Kereskedelmi forgalomban nem kapható.

Nyomdai munka: **Apolló Média Kft.**, 6500 Baja,

Kossuth L. u. 11.

*Bilder von den Vereinstreffen / Képek az egyesületi
találkozókról*

*Schomberg, 11. April
2015*

*Somberek, 2015. április
11.*

Foto: Pfaff, Rózsai

Berlin, 27-28. Juni 2015 - Mezőberény, 2015.június 27-28.

Foto Pencz

